

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
& ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
«Οργάνωση και Διοίκηση Δημοσίων Υπηρεσιών,
Δημοσίων Οργανισμών και Επιχειρήσεων»**

**Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής
Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού:
Μελέτη των λόγων ίδρυσής της
και της τιμολογιακής της πολιτικής**

**Του ΠΡΟΚΟΠΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ του ΙΩΑΝΝΗ
Α.Μ. 2006Μ017**

Επιβλέπων καθηγητής: ΔΙΑΡΓΚΟΒΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

**ΤΡΙΠΟΛΗ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2008**

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Λιαργκόβα Παναγιώτη, αναπληρωτή καθηγητή του Οικονομικού τμήματος του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και επιβλέποντα της διατριβής μου για την συμπαράσταση, τις κατευθύνσεις και τις πολλές εποικοδομητικές ιδέες του και την καθοδήγησή του. Με συνεχείς παροτρύνσεις, εύστοχες παρατηρήσεις και συνεχείς συζητήσεις με βοήθησε να αντιμετωπίσω επιτυχώς όποιες δυσκολίες και προβλήματα προέκυψαν.

Τέλος, θα ήταν παράλειψή μου αν δεν αναφερόμουν στην αμέριστη ηθική συμπαράσταση, που μου έδειξε η οικογένειά μου και οι φίλοι μου. Τους ευχαριστώ θερμά όλους για την στήριξη και την εμπιστοσύνη που μου έδειξαν σε αυτό το χρονικό διάστημα της ζωής μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΕΗ

1.1	Αντικείμενο Δραστηριότητας.....	1
1.2	Όραμα-Στόχοι.....	2
1.3	Ο Όμιλος ΔΕΗ.....	3
1.4	Η Διοίκηση της ΔΕΗ	4
1.5	Οικονομικά Στοιχεία.....	7
1.6	Ιστορική Αναδρομή.....	10
1.6.1	Η προ ΔΕΗ Περίοδος.....	10
1.6.2	Η Περίοδος 1950-1972.....	11
1.6.3	Η Περίοδος 1973-1983.....	13
1.6.4	Η Περίοδος 1983-1999.....	13
1.6.5	Η Περίοδος 1999-2008	14

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΜΟΝΟΠΩΛΙΟΥ

ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

2.1	Εισαγωγή	17
2.2	Η Αποφυγή Κερδοσκοπικής Εκμετάλλευσης των Καταναλωτών από τα Ιδιωτικά Μονοπώλια.....	18
2.3	Η Ορθολογικότερη Οργάνωση της Παραγωγής και η Εκμετάλλευση Οικονομιών Κλίμακας.....	20
2.4	Η Ύπαρξη Ευνοϊκών Συνθηκών για τη Δημιουργία Φυσικών Μονοπωλίων.....	23
2.5	Ο Χαρακτηρισμός της Δραστηριότητας από Φθίνον Οριακό Κόστος Παραγωγής	24
2.6	Ο Χαρακτηρισμός της Δραστηριότητας από Εξωτερικές Επιδράσεις ...	27
2.7	Τομείς χωρίς Ιδιωτικό Επενδυτικό Ενδιαφέρον	31

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΙΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Δ.Ε.Η.

3.1	Εισαγωγή.....	33
3.2	Κατανομητική Αποτελεσματικότητα	34
3.2.1	Κατανομητική Αποτελεσματικότητα Κρατικού Μονοπωλίου που Παράγει με Σταθερό, Αύξον και Φθίνον Οριακό Κόστος	36
3.3	Βελτίωση της Διανομής του Εισοδήματος και του Πλούτου.....	39
3.4	Σταθεροποίηση της Οικονομίας	40
3.5	Προώθηση της Οικονομικής Μεγέθυνσης και της Περιφερειακής Ανάπτυξης της Χώρας.....	45
3.6	Συγκέντρωση Εσόδων.....	46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΕΘΟΔΟΙ ΤΙΜΟΛΟΓΙΣΗΣ

4.1	Εισαγωγή.....	49
4.2	Μεγιστοποίηση Κοινωνικού Πλεονάσματος.....	50
4.3	Συναρτήσεις Ευημερίας.....	51
4.4	Μακροχρόνιο Οριακό Κόστος Παραγωγής.....	54
4.5	Τιμολόγησης Αιχμής.....	55

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΙΔΗ ΤΙΜΟΛΟΓΙΩΝ

5.1	Διαφορικά Τιμολόγια.....	59
5.1.1	Διαφοροποίηση Ανάλογα με το Σκοπό της Χρήσης.....	59
5.1.2	Διαφοροποίηση Ανάλογα με τις Χρόνο Πώλησης του Προϊόντος.....	60
5.1.3	Διαφοροποίηση Ανάλογα με το Ύψος της Κατανάλωσης.....	62
5.2	Διπλά Τιμολόγια.....	62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΔΕΗ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

6.1	Το ζήτημα της Ιδιωτικοποίησης	65
6.2	Έννοια και Μορφές Ιδιωτικοποίησης.....	69
6.2.1	Πώληση της δημόσιας επιχείρησης σε Ιδιωτικούς Φορείς.....	69
6.2.2	Εργολαβική Ανάθεση Δραστηριοτήτων σε Ιδιωτικούς Φορείς.....	72
6.2.3	Απελευθέρωση της αγοράς.....	73

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΠΛΗΡΗΣ ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΕΗ

7.1	Πλήρης Αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ Χωρίς Κρατική Παρέμβαση στην Αγορά.....	74
7.2	Πλήρης Αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ με Ταυτόχρονη Κρατική Παρέμβαση στην Αγορά με Σκοπό την Ενίσχυση του Ανταγωνισμού..	75
7.3	Πλήρης Αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ και Ανταλλαγές Ισχύος Μεταξύ των Κρατών με Σκοπό την Ενίσχυση του Ανταγωνισμού	77

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΕΗ

8.1	Εισαγωγή.....	81
8.2	Μη Επίτευξη της Κοινωνικά Άριστης Κατανομή των Πόρων.....	81
8.3	Μη Επιδίωξη της Αναδιανομής του Εισοδήματος και του Πλούτου ...	83
8.4	Μη Επιδίωξη Σταθεροποίηση της Οικονομίας	84
8.5	Μη Επιδίωξη Προώθησης της Οικονομικής Μεγέθυνσης και της Περιφερειακής Ανάπτυξης της Χώρας	85
8.6	Συγκέντρωση Εσόδων.....	86

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. 1ο Απάντηση στο ερευνητικό ζήτημα του εντοπισμού των λόγων της ίδρυσης της ΔΕΗ.....89
2. 2ο Απάντηση στο ερευνητικό ζήτημα του εντοπισμού του είδους των οικονομικών στόχων και της τιμολογιακής πολιτικής που ακολουθεί η ΔΕΗ για την επίτευξη των στόχων αυτών....92
3. 3ο Απάντηση στο ερευνητικό ζήτημα του εντοπισμού των Μεθόδων Τιμολόγησης των προϊόντων της ΔΕΗ.....96
4. 4ο Απάντηση στο ερευνητικό ζήτημα του εντοπισμού του είδους των τιμολογίων98
5. 5ο Απάντηση στο ερευνητικό ζήτημα του εντοπισμού των επιπτώσεων στη τιμολογιακή πολιτική από ενδεχόμενη πλήρη αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ.....101

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. Τιμές Πωλήσεως Ηλεκτρισμού Υπό Μέση Τάση (ΜΤ).....106
2. Τιμές Πωλήσεως Ηλεκτρισμού Υπό Χαμηλή Τάση (ΧΤ).....108
3. Τιμές Πωλήσεως Ηλεκτρισμού Υπό Υψηλή Τάση (ΥΤ).....114
4. Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης 2007 της ΔΕΗ ΑΕ115
5. Ισολογισμός 2007 της ΔΕΗ ΑΕ116
6. Στοιχεία Εξέλιξης της Εγκαταστημένης Ισχύος της ΔΕΗ για την περίοδο 1953-2007.....117
7. Στοιχεία Εξέλιξης της Παραγωγής Λιγνίτη από τη ΔΕΗ για την περίοδο 1952-2007.....118
8. Στοιχεία Εξέλιξης των Γραμμών Μεταφοράς ΥΤ της ΔΕΗ για την περίοδο 1953-2007.....119
9. Στοιχεία Εξέλιξης των Δικτύων Διανομής ΜΤ & ΧΤ της ΔΕΗ για την περίοδο 1955-2007.....120

10. Στοιχεία Εξέλιξης των πωλήσεων Η/Ε της ΔΕΗ για την περίοδο 1955-2007.....	121
11. Στοιχεία Εξέλιξης του Χρέους της ΔΕΗ για την περίοδο 1996-2007.....	122
12. Στοιχεία Εξέλιξης του Προσωπικού της ΔΕΗ για την περίοδο 1994-2007..	123
13. Στοιχεία Εξέλιξης της Ετήσιας Κατανάλωσης Η/Ε Ανά Κάτοικο για την περίοδο 1950-2007.....	124
 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	 125

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ – ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ - ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

A. ΠΙΝΑΚΕΣ

1	Το Οργανόγραμμα της ΔΕΗ.....	5
2	□□□□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□ □□□□□□□□□□ □□□ □□□□□□.....	8
3	Λοιπά Στοιχεία του Ομίλου.....	9
4	Αξίες ηλεκτρικής ενέργειας Βιομηχανικών Τιμολογίων: Ιανουαρίου 2006 και Ιανουαρίου 2007.....	43
5	Αξίες ηλεκτρικής ενέργειας των Οικιακών Τιμολογίων: Ιανουαρίου 2006 και Ιανουαρίου 2007.....	45
6	Δείκτες ανάπτυξης αγοράς το 2000: Συγκέντρωσης και εισόδου νέων επιχειρήσεων.....	80

B. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

1	Η ισορροπία ενός κλάδου παραγωγής που λειτουργεί εναλλακτικά κάτω από συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού και μονοπωλίου.....	19
2	Καμπύλη μέσου μακροχρόνιου κόστους.....	22
3	Η ισορροπία μιας ιδιωτικής μονοπωλιακής επιχείρησης που λειτουργεί υπό συνθήκες φθίνοντος και υπό συνθήκες αύξοντος κόστους	25
4	Η ισορροπία στην αγορά ενός προϊόντος του οποίου η παραγωγή ή η κατανάλωση προκαλούν εξωτερικές επιδράσεις	29
5	Η ισορροπία μιας μονοπωλιακής δημόσιας επιχείρησης που επιδιώκει αριστοποίηση της κατανομής των πόρων και έχει σταθερό ή αύξον κόστος.....	38
6	Η ισορροπία μιας μονοπωλιακής δημόσιας επιχείρησης που επιδιώκει αριστοποίηση της κατανομής των πόρων και έχει φθίνον κόστος	39
7	Σύγκριση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή με το Δείκτη Μέσης Τιμής Kwh.....	42
8	Καμπύλη Φορτίου.....	55
9	Η ισορροπία της ΔΕΗ που αντιμετωπίζει διαφορετικές κλίμακες	

ζήτησης σε δύο διαφορετικές περιόδους.....	58
10 Αναποτελεσματικότητα-Χ.....	68

Γ. ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

1 Βιομηχανικά Τιμολόγια 2005.....	43
2 Οικιακά Τιμολόγια 2005.....	44

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ΔΕΗ ΑΕ αποτελεί μια Δημόσια Επιχείρηση, η οποία δραστηριοποιείται στο χώρο της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα μας. Για περίπου μισό αιώνα, αποτέλεσε κρατικό μονοπώλιο, αφού μέχρι πρόσφατα κατείχε το αποκλειστικό δικαίωμα της παραγωγής, μεταφοράς και διανομής του ηλεκτρικού ρεύματος.

Σήμερα, το τοπίο στο χώρο της Ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας έχει αλλάξει. Η απελευθέρωση της εν λόγω αγοράς αφενός, και η μερική ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ αφετέρου, αποτελούν τα νέα δεδομένα. Για πολλούς αναλυτές η νέα πραγματικότητα, μεταξύ των άλλων, θα συνοδευτεί από αναπροσαρμογή της μέχρι τώρα εφαρμοζόμενης τιμολογιακής πολιτικής της επιχείρησης.

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή ασχολείται με τον προσδιορισμό των λόγων ίδρυσης της ΔΕΗ, καθώς και τη μελέτη της τιμολογιακής πολιτικής της. Για το σκοπό αυτό, θα επιχειρηθεί η απάντηση των ερευνητικών ζητημάτων που σχετίζονται με τον εντοπισμό: α) των λόγων που οδήγησαν το Ελληνικό κράτος στην ίδρυσή της, β) των στόχων που εξυπηρετεί η τιμολογιακή πολιτική της, γ) των μεθόδων τιμολόγησης των προϊόντων της, δ) του είδους των τιμολογίων και ε) των επιπτώσεων στην τιμολογιακή πολιτική της, από ενδεχόμενη πλήρη αποκρατικοποίησή της.

Η δομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας περιλαμβάνει τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος επιχειρείται η παρουσίαση της εικόνας του μεγέθους, του αντικειμένου δραστηριότητας και του τρόπου διοίκησης της ΔΕΗ, καθώς επίσης και μια σύντομη αναδρομή στο ιστορικό της. Στο δεύτερο μέρος, τίθενται τα προς εξέταση ερευνητικά ζητήματα. Στο τρίτο μέρος, παρατίθενται τα συμπεράσματα που προέκυψαν.

Τέλος, αναφέρεται ότι η ερευνητική μεθοδολογία που ακολουθήθηκε κατά την εκπόνηση της διατριβής, είναι η βιβλιογραφική ανασκόπηση.

ABSTRACT

National Electrical Company SA constitutes a Public Enterprise, which is activated in the space of purchase of electric energy in our country. For roughly half a century, it constituted government owned monopoly, after up to recently it possessed the exclusive right of production, transport and distribution of electric current.

Today, the landscape in the space of Greek market of electric energy has changed. The market release in question on one side, and the partial privatisation of NATIONAL ELECTRICAL COMPANY on the other, constitute the new data. For a lot of analysts the new reality, among the others, will be accompanied by its readjustment up to now applied billing policy of enterprise.

The present postgraduate thesis deals with the determination of reasons of foundation of NATIONAL ELECTRICAL COMPANY, as well as the study of its billing policy. For this aim, it will be attempted the answer of inquiring questions that are related to the localisation: a)of reasons that led the Greek state to the foundation of the company, b)of objectives that serves its billing policy, c)of methods of pricing of its products, d)of type of tariffs and e)of repercussions in its billing policy, from its potential complete privatisation.

The structure of present diplomatic work includes three parts. In the first part it is attempted the presentation of picture of size, object of activity and way of administration of NATIONAL ELECTRICAL COMPANY, as well as a short retrospection in its background. In the second part, inquiring questions are posed to examination. In the third part, the conclusions that resulted are exposed. Finally, it is reported that the inquiring methodology that was followed at the development of thesis is the bibliographic examination.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή, επιχειρείται ο προσδιορισμός των λόγων ίδρυσης της ΔΕΗ, καθώς και η μελέτη της τιμολογιακής πολιτικής της. Η ίδρυση της επιχείρησης αποτελεί ενσάρκωση της επιθυμίας του μεταπολεμικού Ελληνικού κράτους, για ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας στο χώρο της ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα μας, προκειμένου να εξυπηρετηθεί με τον καλύτερο τρόπο η επίτευξη δημοσίου συμφέροντος.

Από τότε μέχρι πρόσφατα, και για περίπου μισό αιώνα, η επιχείρηση αποτέλεσε κρατικό μονοπώλιο στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα μας. Σήμερα, μετά την πρόσφατη απελευθέρωση της εν λόγω αγοράς, η ΔΕΗ έπαψε να αποτελεί τον μοναδικό παραγωγό ηλεκτρικής ενέργειας. Όσον αφορά το μετοχικό της κεφάλαιο, η ΔΕΗ λειτουργεί ως μεικτή επιχείρηση, ενώ το ζήτημα της πλήρους ιδιωτικοποίησης της επιχείρησης, αποτελεί αντικείμενο συζήτησης στο δημόσιο διάλογο.

Ο εν λόγω προβληματισμός, αναφορικά με το δέον της πλήρους αποκρατικοποίησης της επιχείρησης και της επακόλουθης αλλαγής στην τιμολογιακή πολιτική της, αποτέλεσε λοιπόν προσωπικό κίνητρο για την επιλογή του θέματος της παρούσας διατριβής. Σκοπός της εργασίας είναι, μέσα από την διατύπωση συγκεκριμένων ερευνητικών ερωτημάτων, να διακριβωθεί αν ο δημόσιος χαρακτήρας της επιχείρησης καθίσταται επίκαιρος ή όχι.

Η ερευνητική μεθοδολογία που ακολουθείται είναι η βιβλιογραφική ανασκόπηση. Μέσω του διαδικτύου πραγματοποιείται, μεταξύ των άλλων, η συλλογή αριθμητικών και στατιστικών δεδομένων, που αφορούν την διαχρονική εξέλιξη τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα μας καθώς και στις λοιπές χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα ερευνητικά ζητήματα σχετίζονται με τον εντοπισμό: α) των λόγων που οδήγησαν το Ελληνικό κράτος στην ίδρυση και τη μετατροπής της ΔΕΗ σε κρατικό μονοπώλιο, β) των στόχων που εξυπηρετεί η τιμολογιακή πολιτική της, γ) των μεθόδων τιμολόγησης των προϊόντων της, δ) του είδους των τιμολογίων και ε) των επιπτώσεων στην τιμολογιακή πολιτική της, από ενδεχόμενη πλήρη

αποκρατικοποίησή της.

Η συγγραφή της μεταπτυχιακής διατριβής ακολουθεί την εξής διάρθρωση:

Στο κεφάλαιο 1, επιχειρείται η περιγραφή του αντικειμένου δραστηριότητας, του μεγέθους και του τρόπου διοίκησης της επιχείρησης, καθώς επίσης και μια σύντομη αναδρομή στο ιστορικό της.

Στο κεφάλαιο 2, ακολουθεί η διακρίβωση των λόγων που οδήγησαν το Ελληνικό κράτος στην ίδρυση και μετατροπή της ΔΕΗ σε κρατικό μονοπώλιο.

Οι στόχοι της τιμολογιακής πολιτικής της ΔΕΗ, αναλύονται στο κεφάλαιο 3, ενώ στα κεφάλαια 4 και 5, παρουσιάζονται οι μέθοδοι τιμολόγησης και τα είδη τιμολογίων αντίστοιχα, που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη των στόχων αυτών.

Το ιδιοκτησιακό καθεστώς της ΔΕΗ και οι αρχές που διέπουν σήμερα την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα μας, αναλύονται στο κεφάλαιο 6.

Στο κεφάλαιο 7, επιχειρείται η πρόβλεψη της εικόνας της Ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας μετά από ενδεχόμενη πλήρη αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ, με βάση τα ακόλουθα σενάρια: α) απουσία κρατικής παρέμβασης στη ρύθμιση θεμάτων ανταγωνισμού, β) ταυτόχρονη κρατική παρέμβαση στην αγορά με σκοπό την αποδυνάμωση του μονοπωλίου της ΔΕΗ και την ενίσχυση του ανταγωνισμού, γ) προσπάθεια ενίσχυσης του ανταγωνισμού μέσω ανταλλαγών ισχύος μεταξύ των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο κεφάλαιο 8, με βάση το σενάριο της πλήρους αποκρατικοποίησης της ΔΕΗ επιχειρείται πρόβλεψη σχετικά με την αλλαγή ή όχι των υφιστάμενων στόχων της τιμολογιακής πολιτικής.

Τέλος στο κεφάλαιο 9 γίνεται συγκεντρωτική παράθεση των συμπερασμάτων που εξήχθησαν, αναφορικά με τα ερευνητικά ζητήματα, κατά την ανάλυση που έγινε στα προηγούμενα κεφάλαια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΕΗ

1.1 Αντικείμενο Δραστηριότητας

Η ΔΕΗ είναι όμιλος επιχειρήσεων που δραστηριοποιείται κυρίως στο χώρο παραγωγής και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Ανήκει στον κλάδο των Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών, σύμφωνα με τα όσα ορίζουν οι διατάξεις του άρθρου του Ν.3429/2005. Συνάμα, κατά τη σχετική νομολογία (61/1997) του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου, αποτελεί Οργανισμό Κοινής Ωφελείας που ιδρύθηκε από το Κράτος για την άσκηση επιχειρήσεως με τη μορφή της έναντι ανταλλάγματος παραγωγής και προσφοράς αγαθού, για την εξυπηρέτηση δημοσίου συμφέροντος.

Η ΔΕΗ με συνολική εγκατεστημένη ισχύ την 31/12/2007 τα 12.760 MW, είναι η μεγαλύτερη εταιρία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Κατά το 2007 η καθαρή παραγωγή ανήλθε στα 53,9 Twh γεγονός που αντιστοιχεί σε ποσοστό 93% επί της συνόλου των 58,1 Twh που παρήχθησαν εντός της χώρας, (Δελτίο Εταιρικής Χρήσης 2007, 13). Το σύνολο της παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας, προέρχεται από 98 ιδιόκτητες λιγνιτικές, πετρελαϊκές και υδροηλεκτρικές μονάδες, μονάδες φυσικού αερίου, καθώς και από αιολικά και ηλιακά πάρκα. Αξίζει να τονίσουμε πως το σύνολο των λιγνιτικών σταθμών της χώρας παράγει το 56% περίπου της απαιτούμενης ηλεκτρικής ενέργειας, γεγονός που την κατατάσσει στη θέση της 2η μεγαλύτερης παραγωγού ηλεκτρικής ενέργειας από λιγνίτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση (www.dei.gr).

Επίσης, η ΔΕΗ είναι η μοναδική εταιρία μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, αφού έχει στην αποκλειστική κυριότητά της το μοναδικό σύστημα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα. Το σύστημα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας μέσω των γραμμών υψηλής τάσης μήκους 11.650 χιλιομέτρων, μεταφέρει την ηλεκτρική ενέργεια που παράγει ο όμιλος και οι ιδιώτες παραγωγοί, αλλά και αυτήν που εισάγεται από άλλες χώρες.

Παράλληλα, αποτελεί τη μοναδική εταιρία διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην χώρα. Αναφέρεται ενδεικτικά ότι το 2007, παρείχε ηλεκτρική ενέργεια ύψους

56,1 Twh σε 7,4 εκατομμύρια πελάτες περίπου, μέσω δικτύου μήκους περίπου 210.300 χιλιομέτρων και με την βοήθεια των 277 Καταστημάτων που βρίσκονται εγκατεστημένα σ' ολόκληρη τη χώρα (Δελτίο Εταιρικής Χρήσης 2007: 13).

Η Εταιρία με βάση τον όγκο των πωλήσεων ηλεκτρικής ενέργειας και σύμφωνα με τους δημοσιευμένους ισολογισμούς εισηγμένων εταιριών, το 2005 είναι η 15η μεγαλύτερη σε μέγεθος εταιρία ηλεκτρισμού στην Ευρώπη (www.dei.gr/javascript:history.back0).

Τέλος, σημειώνεται πως εξαιτίας της γεωμορφολογικής ιδιαιτερότητας της χώρας, στα νησιά η παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας, εξαρτάται από την απόστασή που απέχουν αυτά από την ηπειρωτική χώρα και συνεπώς από την δυνατότητα σύνδεσης με το ενιαίο σύστημα μεταφοράς αυτής, που υπάρχει στην ηπειρωτική χώρα. Έτσι, τα νησιά του Ιωνίου και μερικά του Αιγαίου είναι συνδεδεμένα με το ενιαίο σύστημα μεταφοράς, ενώ τα υπόλοιπα «μη διασυνδεδεμένα νησιά», εξυπηρετούνται από αυτόνομους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, κατά κύριο λόγο από πετρέλαιο και δευτερευόντως από αιολική ενέργεια (Δελτίο Εταιρικής Χρήσης 2007:13).

1.2 Όραμα-Στόχοι

Η δραστηριότητα της ΔΕΗ σήμερα αναπτύσσεται σε περιβάλλον απελευθερωμένης αγοράς ενέργειας, έχοντας ως όραμα τον μετασχηματισμό της σε μια σύγχρονη και δυναμική επιχείρηση η οποία όχι μόνο θα παίζει κυρίαρχο ρόλο στην ελληνική αγορά αλλά θα εξελιχθεί και σε ισχυρό παράγοντα στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Απολογισμός χρήσης 2005: 13).

Η ΔΕΗ στα Επιχειρησιακά της Σχέδια 2001-2005, 2006-2010 (www.dei.gr), 2008-2014

(www.euro2day.gr/news/enterprises/122/articles/145000/Article.aspx#bellow),

έχει διατυπώσει τους παρακάτω ρεαλιστικούς και ξεκάθαρους στρατηγικούς στόχους:

- α. Διατήρηση της ηγετικής θέσης της στην ελληνική αγορά ηλεκτρισμού.
- β. Βελτίωση της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας.

γ. Εκλογίκευση των επενδύσεων με σκοπό την ανανέωση του δυναμικού με νέες σύγχρονες μονάδες παραγωγής, αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό του δικτύου διανομής.

δ. Ανάπτυξη σε νέους τομείς, όπως οι τηλεπικοινωνίες.

ε. Το μετασχηματισμό της εγχώριας δραστηριότητας στην ηλεκτρική ενέργεια σε όλους τους τομείς.

στ) Την αξιοποίηση των νέων επενδυτικών ευκαιριών στην ευρύτερη περιοχή της ΝΑ Ευρώπης.

ζ) Την επιδίωξη επιθετικής εταιρικής ανάπτυξης με σκοπό την επίτευξη όλο και περισσότερο ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων.

η) Την σύναψη στρατηγικών συμφωνιών με επιχειρήσεις τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού.

θ) Την πλήρη κινητοποίηση του δυναμικού της και την ανάδειξή της σε μια πρωτοπόρα και υπεσύγχρονη ενεργειακή επιχείρηση με κοινωνική υπευθυνότητα και περιβαλλοντική συνείδηση δημιουργώντας νέες αξίες για το Προσωπικό της και τους Μετόχους της.

1.3 Ο Όμιλος ΔΕΗ

Η ΔΕΗ μετά την απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας στην χώρα (έτος 1999) μετατράπηκε σε Ανώνυμη Εταιρία, η οποία για την καλύτερη εκμετάλλευση της αγοράς, προέβη στην ίδρυση μια σειράς θυγατρικών εταιρειών. Έτσι σήμερα, αποτελεί έναν πλήρως καθετοποιημένο όμιλο, που καλύπτει το σύνολο των δραστηριοτήτων στην ηλεκτρική ενέργεια. Συγκεκριμένα, ο όμιλος περιλαμβάνει σύμφωνα με τα στοιχεία του Ισολογισμού του 2007 (www.dei.gr), τις εξής εταιρίες:

ΔΕΗ ΑΕ	με ποσοστό συμμετοχής	του Δημόσιου	51%
ΔΕΗ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΑΕ	>>	>>	της ΔΕΗ ΑΕ 100%
ΔΕΗ ΡΟΔΟΣ ΑΕ	>>	>>	ΔΕΗ ΑΕ 100%
ΔΕΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΑΕ	>>	>>	ΔΕΗ ΑΕ 100%
ΔΕΣΜΗΕ	>>	>>	ΔΕΗ ΑΕ 49%
ΛΑΡΚΟ ΓΜΜΑΕ	>>	>>	ΔΕΗ ΑΕ 28,56%

SENCAP ΑΕ	με ποσοστό συμμετοχής της	ΔΕΗ ΑΕ	50%
ΑΡΚΑΔΙΚΟΣ ΗΛΙΟΣ 1 ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΑΕ	100%
ΑΡΚΑΔΙΚΟΣ ΗΛΙΟΣ 2 ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΑΕ	100%
ΑΡΚΑΔΙΚΟΣ ΗΛΙΟΣ 3 ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΑΕ	100%
ΑΙΤΩΛΙΚΟΣ ΗΛΙΟΣ 1 ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΑΕ	100%
ΑΙΤΩΛΙΚΟΣ ΗΛΙΟΣ 2 ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΑΕ	100%
ΗΛΙΑΚΑ ΠΑΡΚΑ Δ.ΜΑΚΕΔ/ΝΙΑΣ 1 ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝ/ΜΕΣ ΑΕ	100%
ΗΛΙΑΚΑ ΠΑΡΚΑ Δ.ΜΑΚΕΔ/ΝΙΑΣ 2 ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝ/ΜΕΣ ΑΕ	100%
ΔΕΗ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΡΟΚΑΣ ΑΒΕΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝ/ΜΕΣ ΑΕ	49%
ΔΕΗ ΑΝ/ΜΕΣ ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝ/ΜΕΣ ΑΕ	49%
ΔΕΗ ΑΝ/ΜΕΣ ΔΙΕΚΑΤ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝ/ΜΕΣ ΑΕ	49%
ΔΕΗ ΑΝ/ΜΕΣ ΜΕΚ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝ/ΜΕΣ ΑΕ	49%
ΔΕΗ ΑΝ/ΜΕΣ ΕΛΤΕΒ ΑΕΙΦΟΡΟΣ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝ/ΜΕΣ ΑΕ	49%
ΔΕΗ ΑΝ/ΜΕΣ EDF EN GREECE	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝ/ΜΕΣ ΑΕ	49%
ΕΕΝ ΒΟΙΩΤΙΑ ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝ/ΜΕΣ ΑΕ	46,6%
GOOD WORKS ΚΤΗΜ. & ΑΝΑΠ/ΚΗ ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝ/ΜΕΣ ΑΕ	49%
ΩΡΙΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝ/ΜΕΣ ΑΕ	49%
ΑΣΤΡΑΙΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝ/ΜΕΣ ΑΕ	49%
ΦΟΙΒΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝ/ΜΕΣ ΑΕ	49%
ΙΑΠΕΤΟΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΕ	>> >>	ΔΕΗ ΑΝΑΝ/ΜΕΣ ΑΕ	49%

1.4 Η Διοίκηση της ΔΕΗ

Η ΔΕΗ ΑΕ διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο της, το οποίο διαμορφώνει κατά κύριο λόγο τη στρατηγική και την πολιτική ανάπτυξής της, εποπτεύει και ελέγχει τη διαχείριση της περιουσίας της και γενικά ασκεί κάθε εξουσία που αφορά την επίδιωξη του σκοπού της, με εξαίρεση τα θέματα που από το νόμο ή το Καταστατικό της Εταιρίας υπάγονται στην αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης.

Ο Διευθύνων Σύμβουλος της Εταιρίας είναι το ανώτατο εκτελεστικό όργανο της ΔΕΗ και προϊστάται όλων των υπηρεσιών της, διευθύνει το έργο τους και παίρνει τις αναγκαίες αποφάσεις μέσα στο πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία της Εταιρίας.

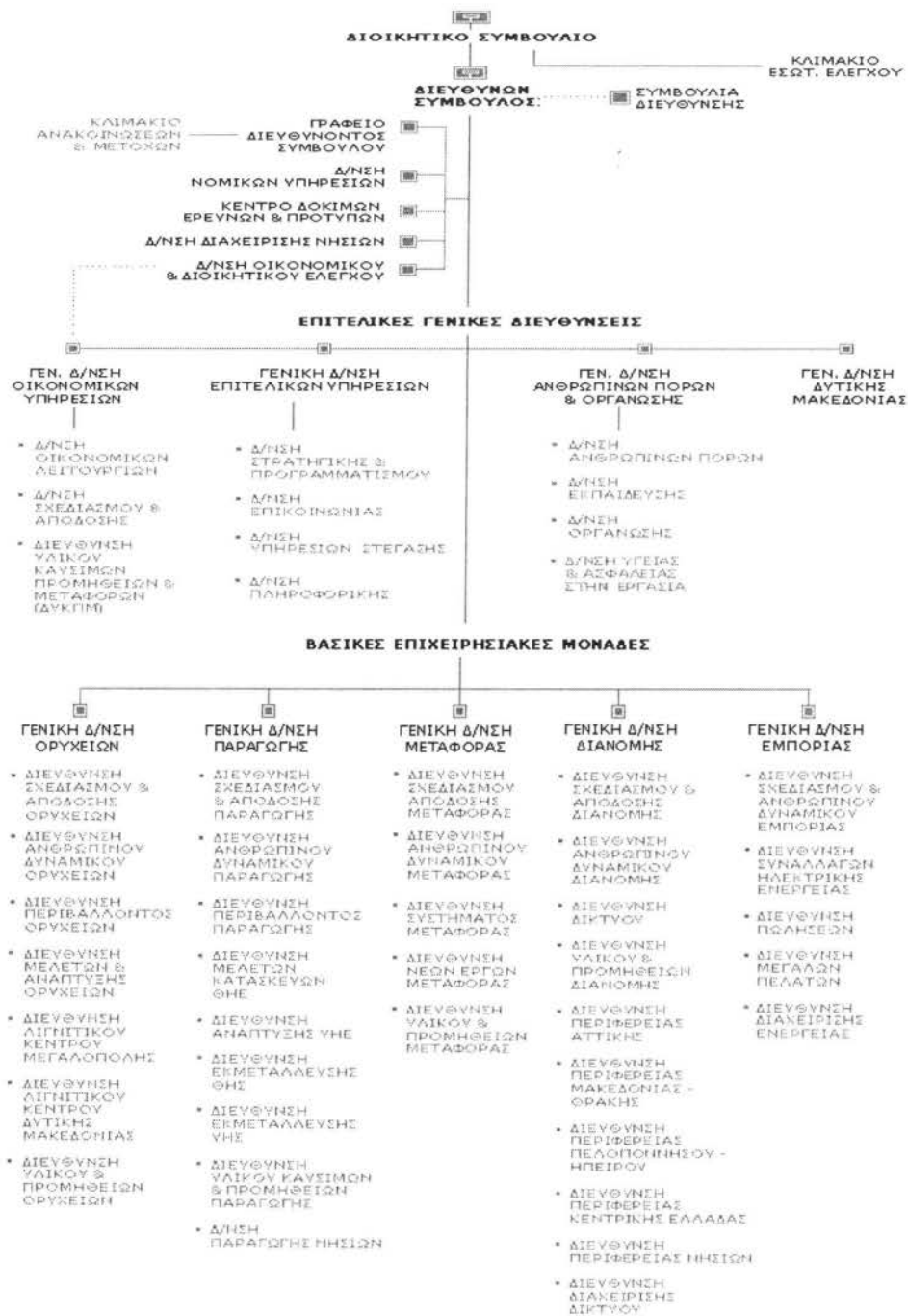
Το Δ.Σ. συνέρχεται με πρόσκληση του Προέδρου μία φορά το μήνα και εκτάκτως κάθε φορά που ο Πρόεδρος θεωρεί σκόπιμο ή μετά από σχετική αίτηση τεσσάρων συμβούλων.

Οι Γενικοί Διευθυντές είναι ανώτατα στελέχη της Εταιρίας, τα οποία προϊστανται αυτοτελών τομέων δράσης της Εταιρίας και αναφέρονται στο Διευθύνοντα Σύμβουλο. Σύμφωνα με το οργανόγραμμα της ΔΕΗ οι αυτοτελείς τομείς δράσης της Εταιρίας είναι οι εξής έξι: Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, Γενική Διεύθυνση Ανθρωπίνων Πόρων, Γενική Διεύθυνση Επιχειρησιακής Μονάδας Παραγωγής, Γενική Διεύθυνση Επιχειρησιακής Μονάδας Μεταφοράς, Γενική Διεύθυνση Επιχειρησιακής Μονάδας Διανομής και η Γενική Διεύθυνση Επιχειρησιακής Μονάδας Ορυχείων. Οι Γενικοί Διευθυντές ορίζονται από το Διοικητικό Συμβούλιο για θητεία πέντε ετών με δικαίωμα παράτασης της θητείας τους.

Επίσης, έχει συγκροτηθεί Συμβούλιο Διεύθυνσης, που αποτελείται από το Διευθύνοντα Σύμβουλο και τους Γενικούς Διευθυντές. Το Συμβούλιο Διεύθυνσης είναι αρμόδιο για το συντονισμό και την εξασφάλιση της απαραίτητης συνοχής της λειτουργίας της Εταιρίας, την επίλυση σημαντικών προβλημάτων της τρέχουσας διαχείρισης, φροντίζει για την εκτέλεση των αποφάσεων του Δ.Σ., για την εκτέλεση του στρατηγικού και επιχειρησιακού σχεδίου στους τομείς ευθύνης του, παρακολουθεί την απόδοση των μονάδων της Εταιρίας και λαμβάνει αποφάσεις για προμήθειες και αναθέσεις έργων.

Προκειμένου να δοθεί μια καλύτερη εικόνα του τρόπου διοίκησης της επιχείρησης, κρίνεται σκόπιμη η παρουσίαση του οργανογράμματός της.

Πίνακας 1 Το Οργανόγραμμα της ΔΕΗ

1.5 Οικονομικά στοιχεία

Η ΔΕΗ ως μια κάθετα ολοκληρωμένη ηλεκτρική επιχείρηση, τηρεί στην εσωτερική λογιστική της, χωριστούς λογαριασμούς για τις δραστηριότητές της και συντάσσει χωριστούς ισολογισμούς και λογαριασμούς αποτελεσμάτων χρήσεως για κάθε δραστηριότητα (ισολογισμός και κατάσταση αποτελεσμάτων προ φόρων), όπως ακριβώς θα έπραττε εάν οι εν λόγω δραστηριότητες ασκούνταν από διαφορετικές επιχειρήσεις, προκειμένου να αποφεύγονται οι διακρίσεις, οι διασταυρούμενες επιχορηγήσεις και οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Επιπροσθέτως, η ΔΕΗ οφείλει να τηρεί χωριστούς λογαριασμούς για τις δραστηριότητες που ασκεί στα μη διασυνδεδεμένα νησιά, σύμφωνα με τις διατάξεις των Ν.2773/1999 και Ν.3426/2005 (Εκθεση Ελέγχου Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών Έτους 2007: 85).

Στη συνέχεια θα γίνει παρουσίαση ορισμένων οικονομικών στοιχείων προκειμένου να σκιαγραφηθεί το μέγεθος του Ομίλου ΔΕΗ. Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 2, ο Όμιλος κατά το 2007 πραγματοποίησε Κύκλο Εργασιών €5.154,2 εκατ., ο οποίος σε σχέση με το προηγούμενο έτος ήταν αυξημένος κατά 7,7%. Το Σύνολο Ενεργητικού κατά το ίδιο έτος ανήλθε στα €13.440,4 εκατ., παρουσιάζοντας ετήσια αύξηση 4,6%. Ενώ η Συνολική Καθαρή Θέση ύψους το 2007 €5.279,9 εκατ., με ταυτόχρονο Καθαρό χρέος € 3.724,4 εκατ., ήταν βελτιωμένη κατά 4% σε σχέση με το 2006.

Εξαιρετικό ενδιαφέρον αποτελεί η εικόνα των Επενδύσεων ύψους €856,8 εκατ., οι οποίες ήταν αυξημένες κατά 20,1% σε σχέση με το 2006. Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι οι επενδύσεις τα τελευταία έτη έχουν παραμείνει σε υψηλά επίπεδα ως αποτέλεσμα της ανάγκης για αναβάθμιση του μηχανολογικού εξοπλισμού των ορυχείων και των σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας καθώς και της ανάγκης κατασκευής νέων παραγωγικών εγκαταστάσεων, συμπεριλαμβανομένων και επενδύσεων στους σταθμούς παραγωγής, που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος. (Δελτίο Εταιρικής Χρήσης 2007: 8).

Πίνακας 2

Στοιχεία Κερδοφορίας και Ισολογισμού του Ομίλου (σε εκατ. ευρώ)

	2007 Ελεγμένα	2006 Ελεγμένα	Διαφορά %
Κύκλος Εργασιών	5.154,2	4.787,4	7,7%
EBITDA	818,7	739,7	10,7%
Περιθώριο EBITDA	15,9%	15,5%	
Λειτουργικά Κέρδη (EBIT)	246,7	163,1	51,3%
Περιθώριο EBIT	4,8%	3,4%	
Καθαρά κέρδη	222,3	22,1	905,9%
Κέρδη ανά μετοχή (ευρώ)	0,96	0,10	860%
Αριθμός μετοχών (σε εκατ)	232	232	
Καθαρό χρέος	3.724,4	3.755,2	-0,8%
Σύνολο Ενεργητικού	13.440,4	12.849,3	4,6%
Συνολική Καθαρή θέση	5.279,9	5.078,4	4,0%
Επενδύσεις	856,8	713,3	20,1%

Πηγή: Δελτίο Εταιρικής Χρήσης ΔΕΗ 2007

Πίνακας 3
Λοιπά Στοιχεία του Ομίλου

31η ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ	2007	2006	2005
Εγκατεστημένη Ισχύς (MW)	12.760	12.695	12.276
Καθαρή Παραγωγή (TWh)	53,9	52,1	52,9
Πωληθείσα Ηλεκτρική Ενέργεια στους τελικούς καταναλωτές (TWh)	56,1	54,7	51,8
Πελάτες (σε εκατ.)	7,4	7,2	7,1
Αριθμός εργαζομένων	24.602	26.208	27.278
Πελάτες ανά εργαζόμενο	299	276	260
Πωλήσεις ανά εργαζόμενο (MWh)	2.282	2.088	1.900

Πηγή: Δελτίο Εταιρικής Χρήσης ΔΕΗ 2007

Επίσης, αναφέρεται ότι η ΔΕΗ αποτελώντας τη μεγαλύτερη βιομηχανική επιχείρηση στην Ελλάδα ως προς τα πάγια, καλύπτει απόλυτα τις ραγδαία αυξανόμενες ανάγκες της χώρας σε ηλεκτρισμό (από 80 KWh ανά κάτοικο το 1950, έφτασαν το 2005 τις 4.808 KWh) (www.dei.gr). Ενώ σύμφωνα με τα παρατιθέμενα στοιχεία του πίνακα 2, ο όμιλος το 2007 διέθετε Εγκατεστημένη Ισχύς ύψους 12.760 MW, ενώ πραγματοποίησε Καθαρή Παραγωγή 53,9 TWh και Καθαρές Πωλήσεις 56,1 Twh.

1. Ιστορική Αναδρομή

Στη συνέχεια θα ακολουθήσει μια σύντομη αναδρομή στην ιστορία της ΔΕΗ. Η παρουσίαση αυτή θα συμβάλει αφενός στην διερεύνηση των λόγων δημιουργίας της από το Ελληνικό κράτος, και αφετέρου, θα προσφέρει την απαραίτητη βοήθεια προκειμένου να γίνει κατανοητή η πορεία που ακολούθησε η επιχείρηση από το χτες μέχρι το σήμερα.

1.7.1 Η προ ΔΕΗ Περίοδος

Το 1889 φτάνει το "ηλεκτρικό" στην Ελλάδα. Η Γενική Εταιρεία Εργοληψιών κατασκευάζει στην Αθήνα την πρώτη μονάδα παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος. Δέκα χρόνια αργότερα οι πολυεθνικές εταιρίες ηλεκτρισμού κάνουν την εμφάνισή τους στην Ελλάδα. Η αμερικανική εταιρία Thomson - Houston με τη συμμετοχή της Εθνικής Τράπεζας θα ιδρύσει την Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρία που θα αναλάβει την ηλεκτροδότηση κι άλλων μεγάλων Ελληνικών πόλεων. Μέχρι το 1929 θα ηλεκτροδοτηθούν 250 πόλεις με πληθυσμό πάνω από 5.000 κατοίκους.

Στις πιο απόμακρες περιοχές, που ήταν ασύμφορο για τις μεγάλες εταιρίες να κατασκευάσουν μονάδες παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, την ηλεκτροδότηση αναλαμβάνουν ιδιώτες ή δημοτικές και κοινοτικές αρχές κατασκευάζοντας μικρά εργοστάσια. Παρόλα αυτά από τους 11.600 οικισμούς της χώρας, το ρεύμα έφτανε μόνο σε 823 οικισμούς.

Το 1950 υπήρχαν στη Ελλάδα 400 περίπου εταιρίες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Η πρώτη ύλη που χρησιμοποιούσαν ήταν το πετρέλαιο και ο γαιάνθρακας, που φυσικά εισάγονταν από το εξωτερικό.

Η κατάτμηση αυτή της παραγωγής, σε συνδυασμό με τα εισαγόμενα καύσιμα, εξωθούσε την τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος στα ύψη (τριπλάσιες ή και πενταπλάσιες τιμές απ' αυτές που ίσχυαν στις Ευρωπαϊκές χώρες). Το ηλεκτρικό λοιπόν ήταν ένα αγαθό πολυτελείας, αν και τις περισσότερες φορές παρεχόταν με ωράριο και οι ξαφνικές διακοπές ήταν σύνηθες φαινόμενο. (www.dei.gr).

1.7.2 Η Περίοδος 1950-1972

Για να εξαπλωθεί η ηλεκτρική ενέργεια ομοιόμορφα σε όλη τη χώρα και για να αξιοποιηθεί αποτελεσματικά τόσο στη βιομηχανία όσο και στην ύπαιθρο, έπρεπε να υπάρξουν οι εξής προϋποθέσεις:

-Αξιοποίηση των εγχώριων πλουτοπαραγωγικών πόρων, που απαιτούσε όμως τεράστιες επενδύσεις, οι οποίες δεν μπορούσαν να πραγματοποιηθούν από τους μεμονωμένους βιομηχάνους παραγωγής ενέργειας, δίχως ενίσχυση από το κράτος.

-Ενοποίηση της παραγωγής σε ενιαίο διασυνδεδεμένο δίκτυο, ώστε τα φορτία να επιμερίζονται και να παρέχονται με τον πλέον αξιόπιστο τρόπο σε εθνική κλίμακα.

-Ύπαρξη ενιαίου φορέα που θα επέτρεπε τον επιμερισμό του κόστους ανάμεσα στις κερδοφόρες και ζημιογόνες περιοχές.

Όμως, στη μεταπολεμική Ελλάδα, είναι προφανές ότι καμία ιδιωτική επιχείρηση δε θα μπορούσε να σταθεί δίχως ενίσχυση από το κράτος, προκειμένου να προσφέρει στο σύνολο της χώρας αξιόπιστες υπηρεσίες ηλεκτροδότησης. Από την άλλη, το υψηλό κόστος των επενδύσεων που απαιτούσε, κυρίως, η δημιουργία του δικτύου μεταφοράς και διανομής της ηλεκτρικής ενέργειας, σήμαινε εξ ορισμού ότι οι επιχειρήσεις που θα προσέφεραν το προϊόν θα ήταν επιχειρήσεις οι οποίες θα χαρακτηρίζονταν από Φθίνον Κόστος Παραγωγής. Δηλαδή, αφενός οι επιχειρήσεις θα παρήγαγαν το προϊόν με ζημιά, της οποίας η κάλυψη θα έπρεπε να επιδοτηθεί από το κράτος, και αφετέρου το υψηλό κόστος θα δημιουργούσε καθεστώς Φυσικού Μονοπωλίου, το οποίο θα απέκλειε την είσοδο περισσοτέρων επιχειρήσεων. Όμως, μια τέτοια επιδότηση συνήθως στην πράξη δημιουργεί προβλήματα και γι αυτό αποφεύγεται. Από την άλλη, η δημιουργία Ιδιωτικού Φυσικού Μονοπωλίου ήταν το απευχόμενο, αφού εξ ορισμού σήμαινε υψηλή τιμή και περιορισμένη προσφερόμενη ποσότητα. Έτσι το κράτος επέλεξε με τον πλέον επιτυχή τρόπο, να δημιουργήσει την κρατική επιχείρηση ΔΕΗ τον Αύγουστο του 1950, άνευ συγκεκριμένου χρόνου λειτουργίας, που θα αναλάμβανε "χάριν του δημοσίου συμφέροντος" την όλη δραστηριότητα παραγωγής, μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας σε όλη

την Ελλάδα.

Αμέσως με την ίδρυσή της, η ΔΕΗ στρέφεται προς την αξιοποίηση των εγχώριων πηγών ενέργειας, ενώ ξεκινά και η ενοποίηση των δικτύων σε ένα εθνικό διασυνδεδεμένο σύστημα. Τα πλούσια λιγνιτικά κοιτάσματα του ελληνικού υπεδάφους που είχαν νωρίτερα εντοπισθεί, άρχισαν να εξορύσσονται και να χρησιμοποιούνται ως καύσιμη ύλη στις λιγνιτικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής που δημιουργούσε. Παράλληλα, η Επιχείρηση ξεκίνησε την αξιοποίηση της δύναμης των υδάτων με την κατασκευή υδροηλεκτρικών σταθμών στα μεγάλα ποτάμια της χώρας. (Παπούλιας, 2007: 179)

Το 1956, αποφασίστηκε η εξαγορά όλων των ιδιωτικών και δημοτικών επιχειρήσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ώστε να υπάρχει ένας ενιαίος φορέας διαχείρισης. Έτσι σιγά - σιγά, η ΔΕΗ εξαγόρασε όλες αυτές τις επιχειρήσεις και ενέταξε το προσωπικό τους στις τάξεις της.

Η επιλογή του λιγνίτη ως πρώτη ύλη για την παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας, την εποχή εκείνη, χαρακτηριζόταν ως δύσκολη επιλογή σε σχέση με το φθινό πετρέλαιο. Η κυρίαρχη λογική, με εξαίρεση ορισμένες χώρες όπως η Μεγάλη Βρετανία και η Γερμανία που για κοινωνικούς λόγους εξακολουθούσαν να επιμένουν στην αντιοικονομική βιομηχανία του άνθρακα, ήθελε την περίοδο αυτή την δημιουργία πετρελαϊκών μονάδων. Με αντιπροσωπευτικότερες χώρες την Γαλλία και την Ιταλία, το πετρέλαιο αποτελούσε το καλύτερο μέσο για την επίτευξη του κυρίαρχου στόχου της οικονομικής ανταγωνιστικότητας. Η στρατηγική επιλογή του λιγνίτη όμως, τελικά, εξαιτίας των ενεργειακών εξελίξεων που θα ακολουθήσουν την επόμενη περίοδο, θα δικαιωθεί απόλυτα. (Παπούλιας, 2007: 179).

Κάθε κυβέρνηση αντιμετωπίζοντας τη ΔΕΗ ως δημόσιο έργο, επέκτεινε το δίκτυό της παρέχοντας έτσι την ευκαιρία για αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων τους και των οικονομικών δυνατοτήτές τους.

1.7.3 Η Περίοδος 1973-1983

Οι δύο πετρελαϊκές κρίσεις που σημειώθηκαν κατά την δεκαετία του '70 προσθέτουν ως δεύτερο κυρίαρχο στόχο ενεργειακής πολιτικής την ενεργειακή ασφάλεια. Οι δύο πόλεμοι του Περσικού Κόλπου, καθώς και οι πρόσφατες εξελίξεις στην ενέργεια που σηματοδοτούνται από την ξέφρενη ανοδική πορεία της τιμής του πετρελαίου, έρχονται όχι μόνο να επικαιροποιήσουν τη σημασία της ενεργειακής ασφάλειας αλλά επίσης να διαψεύσουν το ορθό της επιλογής του πετρελαίου, ως μέσο για την επίτευξη χαμηλότερης τιμής της προσφερόμενης ηλεκτρικής ενέργειας.

Πράγματι, η επακόλουθη αύξηση των τιμών του πετρελαίου στην αρχή της περιόδου που εξετάζουμε, ήρθε να ανατρέψει την οικονομικότητα των ενεργειακών επιλογών. Στην Ευρώπη, οι πυρηνικοί σταθμοί εξελιγμένης τεχνολογίας και οι σταθμοί άνθρακα επικράτησαν σε σχέση με αυτούς του πετρελαίου.

Έτσι η ΔΕΗ εκπονεί δεκαετές πρόγραμμα ανάπτυξης, το οποίο περιλαμβάνει τη χρονική σειρά ένταξης νέων λιγνιτικών μονάδων 300 MW στο σύστημα. Παράλληλα στηρίζει την εθνική επιλογή της διείσδυσης του φυσικού αερίου στο ενεργειακό σύστημα της χώρας, λαμβάνοντας αποφάσεις για την δημιουργία μονάδων ηλεκτροπαραγωγής με φυσικό αέριο. (Παπούλιας, 179-180).

Σ' όλα αυτά τα χρόνια της παρουσίας της, πέτυχε την ενεργειακή αυτονομία της χώρας και έφερε σε πέρας το σπουδαίο έργο του εξηλεκτισμού της δημιουργώντας ταυτόχρονα το μεγαλύτερο μέρος της βαριάς ελληνικής βιομηχανίας.

1.7.4 Η Περίοδος 1983-1999

Με τα προεδρικά διατάγματα 57, 58, 59 του 1985 που βασίστηκαν στο νόμο 1365/1983 για την κοινωνικοποίηση των επιχειρήσεων δημόσιου χαρακτήρα ή κοινής ωφέλειας, τροποποιήθηκε ο τρόπος διοίκησης της επιχείρησης.

Τα όργανα διοίκησης που προβλέπονται από το νόμο αυτό ήταν τα εξής:

α) Αντιπροσωπευτική Συνέλευση Κοινωνικού Ελέγχου (ΑΣΚΕ). Αποτελεί το όργανο του κοινωνικού ελέγχου της επιχείρησης, ειδικότερα του

προγραμματισμού της εξέλιξης της επιχείρησης προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Στην ΑΣΚΕ συμμετέχουν ισομερώς εκπρόσωποι του κράτους, των κοινωνικών φορέων και των εργαζόμενων στην επιχείρηση. Εκτός από την ΑΣΚΕ, ο νόμος προβλέπει επίσης και αποκεντρωμένα όργανα κοινωνικού ελέγχου, τις περιφερειακές συνελεύσεις κοινωνικού ελέγχου (ΠΕΣΚΕ), που ασκούν τις αρμοδιότητες τους σε επίπεδο νομού.

β) Διοικητικό συμβούλιο

Είναι το όργανο που παίρνει αποφάσεις για τη χάραξη της πολιτικής της επιχείρησης.

γ) Συμβούλιο διεύθυνσης

Αποτελείται από το γενικό διευθυντή και από τους βοηθούς γενικούς διευθυντές και είναι το ανώτατο συλλογικό εκτελεστικό όργανο της επιχείρησης, το οποίο έχει την αρμοδιότητα άσκησης της εκτελεστικής εξουσίας.

δ) Εργασιακά συμβούλια, που είναι γνωμοδοτικά όργανα της διοίκησης της επιχείρησης.

Πρέπει να σημειωθεί ότι τη δεκαετία του '80 παρατηρήθηκε η πρόσληψη υπεράριθμου απασχολούμενου προσωπικού στην επιχείρηση, αφού μοναδικό κριτήριο πρόσληψης εν πολλοίς ήταν η εξυπηρέτηση πελατειακών σχέσεων, με δυσμενείς συνέπειες στην τεχνολογική αποτελεσματικότητά της.

1.7.5 Η Περίοδος 1999-2008

Το 1999, το Ελληνικό Κοινοβούλιο ψήφισε τον Νόμο 2773 περί απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, ο οποίος ενσωμάτωσε τις διατάξεις της Οδηγίας 96/92/EC και σε μεταγενέστερη ημερομηνία τις διατάξεις της Οδηγίας 2003/54/EC της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εθνική νομοθεσία. Ο νόμος αυτός, που αποτέλεσε τη βάση για την απελευθέρωση της Ελληνικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, προβλέπει:

- Απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, παρέχοντας το πλαίσιο της νέας αγοράς και ρυθμίζοντας τα θέματα ενεργειακής πολιτικής.
- Δημιουργία μιας ανεξάρτητης διοικητικής αρχής, που θα έχει τη γενική

εποπτεία του Ελληνικού Ηλεκτρικού Συστήματος, τη Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ). Η ΡΑΕ φροντίζει, εισηγείται και προωθεί τον υγιή ανταγωνισμό και γνωμοδοτεί για τη χορήγηση των αδειών παραγωγής και προμήθειας σε φορείς της αγοράς.

- Μετατροπή της ΔΕΗ σε ανώνυμη εταιρεία. Πράγματι, με το Π.Δ. 333/2000, από την 1 Ιανουαρίου 2001 με διακριτικό τίτλο ιδρύθηκε η "ΔΕΗ Α.Ε.", με κύριο σκοπό την άσκηση εμπορικής και βιομηχανικής δραστηριότητας στον τομέα ενέργειας στην Ελλάδα και το εξωτερικό.
- Σύσταση του Διαχειριστή Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας. Πράγματι, με το Π.Δ. 328/2000 ιδρύθηκε ο ΔΕΣΜΗΕ Α.Ε., ο οποίος λειτουργεί με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας και η δράση του υπάγεται στις διατάξεις του Κ.Ν.2190/1920. Σύμφωνα με το καταστατικό του, έχει ως κύριες αρμοδιότητες: την παροχή πρόσβασης στο διασυνδεδεμένο σύστημα μεταφοράς σε όλους τους παραγωγούς, προμηθευτές και άμεσα συνδεδεμένους πελάτες, τη διαχείριση τον σχεδιασμό και τη διακίνηση της ηλεκτρικής ενέργειας, την εξισορρόπηση των αποκλίσεων και τη διατήρηση της σταθερότητας και της ασφάλειας του διασυνδεδεμένου συστήματος μεταφοράς.

Το 2003, η ψήφιση των Ν.3175/2003 και Ν.3426/2005 συμπλήρωσαν το Νόμο Απελευθέρωσης και επέφεραν αλλαγές στην Ελληνική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, των οποίων τα κυριότερα σημεία, συνοψίζονται κατωτέρω:

Επιτρέπεται στον ΔΕΣΜΗΕ με την διαδικασία διαγωνισμού να συνάπτει συμβάσεις ισχύος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας προκειμένου να διασφαλίζεται μακροχρόνια η διαθεσιμότητα επαρκούς ισχύος παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και επαρκών περιθωρίων εφεδρείας ισχύος.

Ενίσχυση του ανταγωνισμού στην παραγωγή και προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας μέσω της διαδικασίας χορήγησης αδειών παραγωγής και προμήθειας στα ενδιαφερόμενα μέρη, με ταυτόχρονο περιορισμό στη δυνατότητα της ΔΕΗ για συμμετοχή σε διαγωνισμούς χορηγήσεις νέων αδειών. Εξαίρεση στον εν λόγω περιορισμό προβλέπεται για την περιπτώσεις νέας αδείας (εφόσον αυτή εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή) στα Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά που αποτελούν

«απομονωμένα μικροδίκτυα» όπως αυτά προσδιορίζονται στην Ευρωπαϊκή Οδηγία 54/03/EC (όπου οι άδειες θα δίνονται αποκλειστικά στη ΔΕΗ με εξαίρεση την παραγωγή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, υβριδικά εργοστάσια και αυτοπαραγωγούς).

- Η ΔΕΗ υποχρεούται να δέχεται τις αιτήσεις σύνδεσης στο Δίκτυο, υποχρεούται να λειτουργεί το Δίκτυο, να διατηρεί τη λειτουργική και τεχνική αριότητα αυτού, να το αναπτύσσει και να το συντηρεί σύμφωνα με τον προγραμματισμό που εκπονεί και σύμφωνα με τις οδηγίες του Διαχειριστή του Δικτύου και του Διαχειριστή των Μη-Διασυνδεδεμένων Νησιών.

Από την 1 Ιουλίου 2007 όλοι οι καταναλωτές θεωρούνται επιλέγοντες πελάτες. Η ΔΕΗ θα προμηθεύει αποκλειστικά όλους τους καταναλωτές στα Μη Διασυνδεδεμένα Απομονωμένα Νησιωτικά Μικροδίκτυα, οι οποίοι θεωρούνται «Μη Επιλέγοντες Πελάτες».

Η ΔΕΗ ως Διαχειριστής για τα Μη Διασυνδεδεμένα Νησιά θα έχει, μεταξύ άλλων, την ευθύνη για τη Διαχείριση του Δικτύου καθώς και για τον προγραμματισμό και τη διαχείριση των μονάδων παραγωγής, σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Διαχείρισης των Μη-Διασυνδεδεμένων Νησιών.

Το 2006 η ψήφιση του Νόμου 3468, μεταξύ των άλλων, έδωσε το δικαίωμα της παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενεργείας σε ιδιώτες, και ρύθμισε τις σχετικές διαδικασίες.

Τέλος, με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, η οποία εκδόθηκε στις 3 Ιουνίου 2007 και αφορά τις «Υποχρεώσεις Παροχής Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας», ορίστηκαν οι υποχρεώσεις για:

- Παροχή ηλεκτρικής ενέργειας στους καταναλωτές των Μη διασυνδεδεμένων Νησιών και των Απομονωμένων Μικροδικτύων, με τιμολογήσεις ίδιες, ανά κατηγορία καταναλωτή, με αυτές του Διασυνδεδεμένου Συστήματος.
- Παροχή ηλεκτρικής ενέργειας με ειδικό τιμολόγιο στους πολύτεκνους καταναλωτές, όπως αυτοί προσδιορίζονται βάσει της κείμενης Νομοθεσίας (Εκθεση Ελέγχου Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών Έτους 2007, 9-11).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΜΟΝΟΠΩΛΙΟΥ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

2.1 Εισαγωγή

Όπως ήδη αναφέρθηκε, το 1950 το ελληνικό κράτος αποφάσισε την ίδρυση της ΔΕΗ, που θα αναλάμβανε "χάριν του δημοσίου συμφέροντος" την όλη δραστηριότητα παραγωγής, μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικής ενέργειας σε όλη την Ελλάδα. Ενώ το 1956 αποφάσισε την εξαγορά όλων των ιδιωτικών και δημοτικών επιχειρήσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από τη ΔΕΗ και ότι μέχρι το 1999 η αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας χαρακτηρίζονταν από συνθήκες Κρατικού Μονοπωλίου.

Στο κεφάλαιο αυτό θα επιχειρηθεί η απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα που σχετίζονται με τους οικονομικούς λόγους που οδήγησαν το Ελληνικό κράτος να ιδρύσει τη ΔΕΗ αλλά και να μετατρέψει την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας σε κρατικό μονοπώλιο.

Η ύπαρξη και η δημιουργία δημόσιων επιχειρήσεων μπορεί να αποδοθεί τόσο σε οικονομικούς όσο και σε μη οικονομικούς παράγοντες (Εθύμογλου - Ξεπαπαδέας, 1990: 26).

Μη οικονομικοί λόγοι

Οι σημαντικότεροι μη οικονομικοί λόγοι ύπαρξης των δημόσιων επιχειρήσεων είναι ιδεολογικοί. Όπως είναι γνωστό, η εθνικοποίηση μιας ιδιωτικής επιχείρησης συνεπάγεται την υποχρεωτική αλλαγή της ιδιοκτησίας της επιχείρησης αυτής, η οποία έτσι περνά από τον ιδιωτικό στο δημόσιο τομέα. Οι εθνικοποιήσεις όταν γίνονται σε μεγάλη κλίμακα μπορούν να μεταβάλουν τις ισορροπίες στο κοινωνικό σύνολο, δεδομένου ότι οι αποφάσεις για τις τιμές, τις επενδύσεις, την τεχνολογία κλπ, δεν λαμβάνονται από ιδιώτες αλλά από το δημόσιο τομέα. Έχει θεωρηθεί επομένως ότι, μέσω των εθνικοποιήσεων μετατοπίζεται ισχύς από τον ιδιωτικό τομέα προς το κράτος. Οι εθνικοποιήσεις έχουν επίσης θεωρηθεί ως μέσο επανάκτησης του εθνικού ελέγχου σε τομείς ελεγχόμενους από πολυεθνικές επιχειρήσεις. Τέλος, οι εθνικοποιήσεις έχουν θεωρηθεί ως μέσο επίτευξης

βιομηχανικής δημοκρατίας (industrial democracy).

Οικονομικοί λόγοι

Από την σκοπιά της οικονομικής αιτιολόγησης της ύπαρξης δημόσιων επιχειρήσεων, υποστηρίζεται ότι οι κυριότεροι λόγοι είναι:

- Η αποφυγή κερδοσκοπικής εκμετάλλευσης των καταναλωτών από τα ιδιωτικά μονοπώλια.
- Η ορθολογικότερη οργάνωση της παραγωγής και η εκμετάλλευση οικονομικών κλίμακας.

Η ύπαρξη ευνοϊκών συνθηκών για τη δημιουργία φυσικών μονοπωλίων.

- Ο χαρακτηρισμός της δραστηριότητας από φθίνον κόστος παραγωγής.
- Οι εξωτερικές επιδράσεις της δραστηριότητας.
- Η έλλειψη ιδιωτικού επενδυτικού ενδιαφέροντος για την ηλεκτροδότηση ολόκληρης της επικράτειας.

2.2 Η Αποφυγή Κερδοσκοπικής Εκμετάλλευσης των Καταναλωτών από τα Ιδιωτικά Μονοπώλια

Είναι γνωστό από την οικονομική θεωρία ότι τα ιδιωτικά μονοπώλια, που επιδιώκουν συνήθως τη μεγιστοποίηση των κερδών τους, ισορροπούν στο επίπεδο παραγωγής, όπου εξισώνεται το οριακό έσοδο με το οριακό τους κόστος. Στο σημείο ισορροπίας η τιμή προσφοράς, όπως αυτή προσδιορίζεται από την καμπύλη ζήτησης, είναι υψηλότερη από το οριακό τους κόστος.

Αντίθετα, ως σημείο ισορροπίας της επιχείρησης που λειτουργεί υπό συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού, ορίζεται αυτό που αντιστοιχεί στο επίπεδο παραγωγής όπου εξισώνεται το οριακό της κόστος με το οριακό έσοδο, αλλά και με την τιμή που επικρατεί στην αγορά, η οποία σημειωτέον εκφράζεται από την καμπύλη ζήτησης.

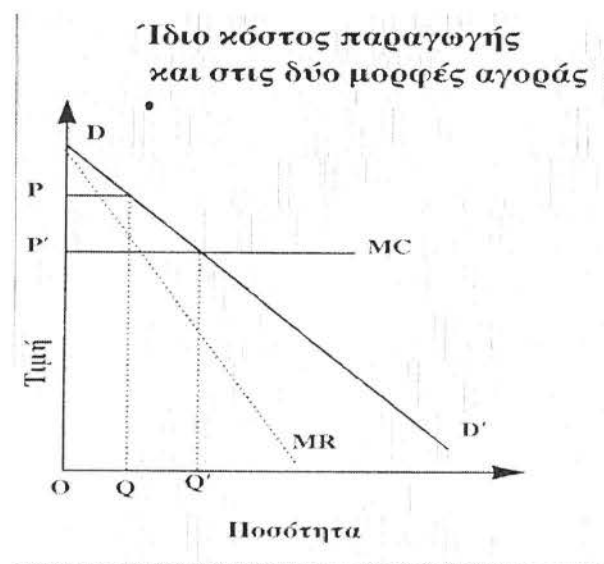
Συγκριτικά με τις δυο περιπτώσεις αγοράς, εξάγεται το συμπέρασμα ότι στο σημείο ισορροπίας στο τέλει ανταγωνισμό, αφενός η προσφερόμενη ποσότητα είναι μεγαλύτερη και αφετέρου η τιμή είναι μικρότερη, από την ποσότητα και την τιμή που αντιστοιχεί στο σημείο ισορροπίας της μονοπωλιακής αγοράς.

Τα όσα ελέχθησαν, απεικονίζονται στο Διάγραμμα 1, το οποίο παριστάνει την

ισορροπία ενός κλάδου, ο οποίος υποθέτουμε ότι λειτουργεί εναλλακτικά κάτω από συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού και μονοπωλίου. Για να γίνει ευκολότερη η σύγκριση, υποθέτουμε ότι οι καμπύλες ζήτησης και κόστους είναι ίδιες και στις δύο περιπτώσεις, ενώ, για απλοποίηση της ανάλυσης, υποθέτουμε ότι το οριακό κόστος παραγωγής του προϊόντος είναι σταθερό, επομένως η καμπύλη οριακού κόστους, που συμπίπτει με την καμπύλη μέσου κόστους, είναι πλήρως ελαστική.

Διάγραμμα 1

Η ισορροπία ενός κλάδου παραγωγής που λειτουργεί εναλλακτικά κάτω από συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού και μονοπωλίου

Η μονοπωλιακή επιχείρηση θα ισορροπήσει στο επίπεδο παραγωγής OQ, όπου εξισώνεται το οριακό κόστος (MC) με το οριακό της έσοδο (MR) και θα επιβάλει τιμή ίση με OP. Από την άλλη, ο πλήρως ανταγωνιστικός κλάδος θα ισορροπήσει στο επίπεδο παραγωγής OQ', όπου τέμνονται η καμπύλη προσφοράς του κλάδου (καμπύλη οριακού κόστους) MC με την καμπύλη ζήτησης DD' και θα επιβάλει τιμή OP'. Από τη σύγκριση των δυο αγορών προκύπτει ότι, η μονοπωλιακή επιχείρηση επιβάλλει υψηλότερη τιμή και προσφέρει στο κοινωνικό σύνολο μικρότερη ποσότητα από τον πλήρως ανταγωνιστικό κλάδο. Επίσης, προκύπτει

ότι ο πλήρως ανταγωνιστικός κλάδος προσφέρει ακριβώς την ποσότητα, το οριακό κόστος της οποίας είναι διατεθειμένο να καλύψει το κοινωνικό σύνολο (αφού στο σημείο ισορροπίας $MC=P$), ενώ το μονοπώλιο προσφέρει μικρότερη ποσότητα.

Κατά συνέπεια, τα ιδιωτικά μονοπώλια εκμεταλλεύονται τους καταναλωτές. Μια τέτοια εκμετάλλευση θα μπορούσε να αποφευχθεί, αν ο μονοπωλιακός αυτός κλάδος αναληφθεί από δημόσια επιχείρηση και η τελευταία ακολουθήσει κατάλληλη τιμολογιακή πολιτική.

Η γεωμορφολογία της Ελληνικής επικράτειας αποτελούσε δίχως άλλο την μεταπολεμική περίοδο, ιδιαίτερα πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη ιδιωτικών μονοπωλίων ανά γεωγραφική περιφέρεια, στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας. Έτσι, η πρόθεση του Ελληνικού Κράτους για προστασία του καταναλωτή από τα ιδιωτικά μονοπώλια και να παρεμποδίσει τη κατάχρηση της μονοπωλιακής δύναμης τους, αποτέλεσε έναν από τους λόγους της ίδρυσης της ΔΕΗ. Χαρακτηριστικά επισημαίνουμε ότι στην παράγραφο 1 του άρθρου 3 του ιδρυτικού της Νόμου 1468/1950 αναφέρεται ότι η ΔΕΗ «υποχρεούται όπως... 2) Παρέχει την παραγομένην ηλεκτρικήν ενέργειαν προς τους αγροτικούς και αστικούς πληθυσμούς εις την ευθυνότεραν δυνατήν τιμήν, ενεργούσα βάσει υγιών εμπορικών αρχών. 3) Αποφεύγει τας αδικαιολόγητους διακρίσεις ... κατά τον καθορισμόν των τιμολογίων μεταξύ καταναλωτών της αυτής κατηγορίας. 4) Διαθέτει τα πραγματοποιούμενα έσοδα μετά την αφαίρεσιν κρατήσεων προς τελειοποίησιν και συμπλήρωσιν των εγκαταστάσεων, βελτίωσιν των όρων εξυπηρέτησεως του κοινού και μείωσιν της τιμής της ηλεκτρικής ενεργείας...».

2.3 Η Ορθολογικότερη Οργάνωση της Παραγωγής και η Εκμετάλλευση Οικονομικών Κλίμακας

Ένα δεύτερο σημαντικό επιχείρημα που προβάλλεται συνήθως υπέρ της ανάληψης επιχειρηματικής δραστηριότητας από τους δημόσιους φορείς, είναι η ορθολογικότερη οργάνωση της παραγωγής. Η οριζόντια και κατακόρυφη συγκέντρωση δραστηριοτήτων, στο πλαίσιο μιας δημόσιας επιχείρησης, επιτρέπει την εκμετάλλευση οικονομικών κλίμακας και τη μείωση του κόστους παραγωγής.

Με τον όρο «Οικονομίες Κλίμακας», εννοούμε τις θετικές επιδράσεις στο κόστος παραγωγής, που προκύπτουν από την μεταβολή παραγόντων εντός ή εκτός της επιχείρησης. Στη παρούσα ανάλυση θα γίνει αναφορά μόνο στις θετικές επιδράσεις στο κόστος παραγωγής που οφείλονται σε ενέργειες που λαμβάνουν χώρα εντός της επιχείρησης δηλαδή στις «Εσωτερικές Οικονομίες Κλίμακας».

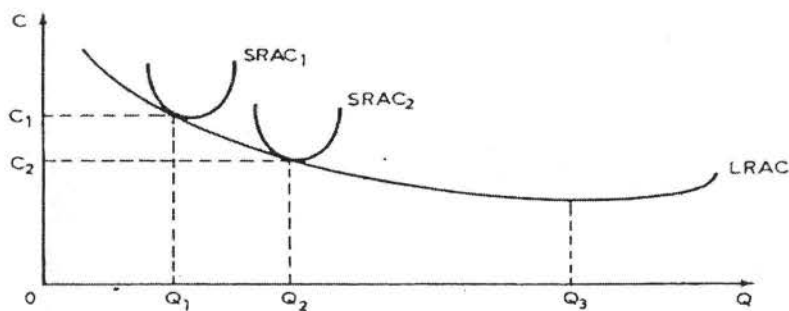
Οι εσωτερικές εξοικονομήσεις στο κόστος παραγωγής και διάθεσης, μπορεί να παρατηρούνται στον τομέα της τεχνικής λειτουργίας εξαιτίας της χρήσης μεγαλύτερης εξειδίκευσης και καταμερισμού της εργασίας, της δυνατότητας χρησιμοποίησης αποδοτικότερης τεχνολογίας, της καλύτερης αξιοποίησης των υποπροϊόντων και υπολειμμάτων, ευρεσιτεχνιών και καινοτομίας κλπ, που σχετίζονται με τον τρόπο παραγωγής, οπότε γίνεται λόγος για «Τεχνικές Οικονομίες». Μπορεί να οφείλονται στη μεταβολή της πιστοληπτικής ικανότητας της επιχείρησης, οπότε γίνεται λόγος για «Χρηματοδοτικές Οικονομίες». Επίσης, μπορεί να οφείλονται στον τομέα εμπορίας και στην διαπραγματευτική δυνατότητα που έχει η επιχείρηση λόγω της αύξησης του μεγέθους της πχ για προμήθεια πρώτων υλών ή για εκτέλεση μεγάλων παραγγελιών, οπότε γίνεται λόγος για «Οικονομίες Εμπορίας». Τέλος, μπορεί να οφείλονται στον τομέα Διοίκησης λόγω μεταβολών στον τρόπο οργάνωσης και διοίκησης που σχετίζονται με την αύξηση του μεγέθους της επιχείρησης, οπότε γίνεται λόγος για «Διοικητικές Οικονομίες» (Χ. Παπαδόπουλος – Μ. Οικονομίδης, 1992: 119-121).

Για να γίνει κατανοητή η εμφάνισή τους, αναφέρεται ότι όταν η επιχείρηση είναι μικρή, υπάρχει στενότητα κεφαλαίου, η παραγωγική δραστηριότητα είναι μικρή, τα έσοδα λίγα και δεν υπάρχει η δυνατότητα χρησιμοποίησης σύγχρονου μηχανισμού, καλύτερης οργάνωσης, μεγαλύτερου καταμερισμού της εργασίας, κλπ. Ενώ, όταν η επιχείρηση είναι μεγάλη, υπάρχουν διαθέσιμοι κεφαλαιακοί πόροι, με αποτέλεσμα να υπάρχει η δυνατότητα χρησιμοποίησης πιο σύγχρονου και πολύπλοκου μηχανισμού, καλύτερης οργάνωσης, μεγαλύτερου καταμερισμού της εργασίας, κλπ, που θα οδηγήσουν στην πτώση του μέσου κόστους (Θ. Σκούντζος, 1989: 241).

Τα όσα αναφέρθηκαν μπορούν να παρουσιαστούν και διαγραμματικά. Στο διάγραμμα 2, η (LRAC) απεικονίζει την καμπύλη μέσου μακροχρόνιου κόστους.

Υπάρχουν αύξουσες αποδόσεις κλίμακας μέχρι του επιπέδου προϊόντος Q_3 . Στο επίπεδο προϊόντος Q_1 το κόστος ελαχιστοποιείται με μέγεθος παραγωγικής δυναμικότητας που σχετίζεται με τη βραχυχρόνια καμπύλη μέσου κόστους $(SRAC)_1$ και ελάχιστο μοναδιαίο κόστος C_1 . Αν η αγορά απαιτεί επίπεδο προϊόντος Q_2 , τότε δύο επιχειρήσεις θα καλύψουν τη ζήτηση, παράγοντας ποσότητα Q_1 , η κάθε μια με ελάχιστο μοναδιαίο κόστος C_1 . Το ίδιο όμως προϊόν μπορεί να παραχθεί από μια επιχείρηση με μέγεθος παραγωγικής δυναμικότητας $(SRMC)_2$ και ελάχιστο μοναδιαίο κόστος C_2 . Έτσι, το προϊόν παράγεται φθηνότερα από μια επιχείρηση παρά από δύο. Ένας κλάδος που χαρακτηρίζεται από αύξουσες αποδόσεις κλίμακας, οφειλόμενες κυρίως σε υψηλές επενδύσεις που χαρακτηρίζονται από αδιαιρετότητες, για υψηλά σε σύγκριση με τη ζήτηση επίπεδα προϊόντος, θα οργανωθεί μονοπωλιακά επειδή η μορφή αυτή οδηγεί σε μικρότερο μοναδιαίο κόστος (Γ.Ευθύμογλου – Α. Ξεπαπαδέας, 1990: 27).

Διάγραμμα 2
Καμπύλη μέσου μακροχρόνιου κόστους

Στην περίπτωση του εξηλεκτρισμού της χώρας, η ανάληψη του συνόλου των σχετικών δραστηριοτήτων από πολλές επιχειρήσεις, θα σήμαινε μεταξύ των άλλων και την ύπαρξη του φαινομένου της δραστηριοποίησης στην ίδια περιοχή περισσότερων της μίας επιχείρησης. Όμως ο κατακερματισμός της αγοράς δεν θα επέτρεπε την οριζόντια και κατακόρυφη συγκέντρωση των σχετικών με την παραγωγή δραστηριοτήτων, με αποτέλεσμα την μη δημιουργία συνθηκών εμφάνισης οικονομιών κλίμακας. Με άλλα λόγια η παραγωγή δεν θα γινόταν με το χαμηλότερο δυνατό κόστος.

Έτσι, υπό το πρίσμα των οικονομιών κλίμακας, η λύση της ΔΕΗ αποτέλεσε την καταλληλότερη λύση στο ζήτημα της ηλεκτροδότησης.

2.4 Η Ύπαρξη Ευνοϊκών Συνθηκών για τη Δημιουργία Φυσικών

Μονοπωλίων

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι όταν παρουσιάζονται αύξουσες αποδόσεις κλίμακας, οι οποίες και διατηρούνται μέχρι και επίπεδα παραγωγής τα οποία είναι σημαντικά σε σχέση με την υπάρχουσα και προβλεπόμενη να εξελιχθεί αγοραία ζήτηση, τότε ο κλάδος καταλήγει να μετατραπεί σε «φυσικό μονοπώλιο» (Γ.Ευθύμογλου – Α. Ξεπαπαδέας, 1990: 27).

Ο λόγος εντοπίζεται στην αδυναμία εισόδου και παραμονής άλλων επιχειρήσεων στην αγορά αυτή. Για να γίνει αυτό σαφές, θα υποθεθεί ότι σε μία αγορά υπάρχει μια μεγάλη επιχείρηση η οποία αφού έχει προχωρήσει σε μεγάλο ύψος επένδυσης, σημειώνοντας οικονομίες κλίμακας παράγει και προσφέρει στην αγορά αυτή. Αν κάποια άλλη επιχείρηση που θελήσει να εισέλθει στην αγορά αυτή για να ανταγωνισθεί την πρωτοεισελθείσα θα βρεθεί εξ ορισμού σε μειονεκτική θέση, αφού τους περισσότερους πελάτες θα τους έχει απορροφήσει η πρώτη και επιπλέον λόγω των οικονομιών κλίμακας που σημειώνει θα μπορεί να προσφέρει, διατηρώντας κέρδη, το αγαθό σε χαμηλότερη τιμή. Αποτέλεσμα θα είναι η εγκατάλειψη της αγοράς από την νεοεισελθείσα λόγω μη ανταγωνιστικής της δυνατότητας. Επομένως, εξάγεται το συμπέρασμα ότι η ύπαρξη συνθηκών

φθίνοντος οριακού κόστους παραγωγής οδηγεί στην δημιουργία φυσικών μονοπωλίων (Β. Δαλαμάγκας, 2001: 116).

Όμως, όπως εξηγήθηκε σε προηγούμενη ενότητα του παρόντος κεφαλαίου, η ύπαρξη μονοπωλίου έχει ως αποτέλεσμα την κερδοσκοπική εκμετάλλευση των καταναλωτών. Το κράτος προκειμένου να προστατέψει τους καταναλωτές από αυτή την εκμετάλλευση, μπορεί στις περιπτώσεις που εντοπίζονται συνθήκες δημιουργίας «φυσικού μονοπωλίου», να παρέμβει και να αναλάβει την πρωτοβουλία για δημιουργία κρατικού «φυσικού μονοπωλίου».

Η αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα και ιδιαίτερα η μεταφορά και διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας παρουσιάζουν χαρακτηριστικά φυσικού μονοπωλίου, που επιβάλλει την ανάληψή τους από δημόσια επιχείρηση (Θ.Γεωργακόπουλος, 2000: 36).

Επιπλέον, η κατοχή του δικαιώματος της εκμετάλλευσης του λιγνίτη καθώς και οι απαιτούμενες μεγάλες επενδύσεις στην παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούσαν το δίχως άλλο συνθήκες δημιουργίας «φυσικού μονοπωλίου».

Έτσι το Ελληνικό κράτος επέλεξε την ίδρυση της ΔΕΗ για χάρη της εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος, η οποία εξελίχθηκε σε κρατικό «φυσικό μονοπώλιο».

2.5 Ο Χαρακτηρισμός της Δραστηριότητας από Φθίνον Οριακό Κόστος

Παραγωγής

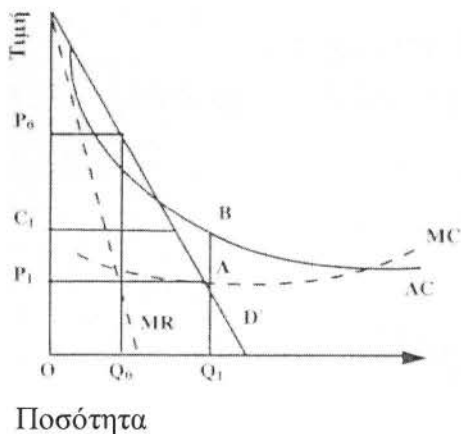
Μια βασική κατηγορία δραστηριοτήτων που υποστηρίζεται ότι πρέπει να αναλαμβάνουν, δημόσιοι φορείς είναι οι κλάδοι παραγωγής με φθίνον κόστος παραγωγής. Το χαρακτηριστικό γνώρισμα των δραστηριοτήτων αυτών είναι ότι, προϋποθέτουν πολύ μεγάλο σταθερό κόστος, με συνέπεια το επίπεδο παραγωγής στο οποίο ελαχιστοποιείται το μέσο κόστος, λόγω της εμφάνισης οικονομιών κλίμακας, να είναι πολύ υψηλό, σε σχέση με τη ζήτηση για το αγαθό αυτό, και η ποσότητα ισορροπίας στην αγορά να είναι μικρότερη από την ποσότητα στην οποία ελαχιστοποιείται το κόστος παραγωγής. Κατά συνέπεια, η ορθολογική οργάνωση της παραγωγής απαιτεί την ανάληψη της δραστηριότητας αυτής από μία μόνο επιχείρηση (Θ. Γεωργακόπουλος, 2000: 31).

Με τη βοήθεια του διαγράμματος 3, θα επιχειρηθεί η παρουσίαση της κατάστασης ισορροπίας μιας μονοπωλιακής επιχείρησης που λειτουργεί κάτω από συνθήκες φθίνοντος οριακού κόστους παραγωγής και η κατάσταση ισορροπίας μιας μονοπωλιακής επιχείρησης που λειτουργεί συνθήκες αύξοντος κόστους παραγωγής. Όπως φαίνεται από το Διάγραμμα 3α, αν η δραστηριότητα αναληφθεί από μια ιδιωτική επιχείρηση, η ισορροπία θα διαμορφωθεί στο επίπεδο παραγωγής OQ_0 , όπου τέμνονται οι καμπύλες οριακού εσόδου MR και οριακού κόστους MC , και επομένως μεγιστοποιούνται τα κέρδη της επιχείρησης, και η τιμή θα καθοριστεί στο επίπεδο OP_0 . Είναι φανερό ότι η κατάσταση αυτή δεν ικανοποιεί το κοινωνικό σύνολο, αφού η επιχείρηση δεν του παρέχει ολόκληρη την ποσότητα προϊόντος, της οποίας είναι διατεθειμένο να καλύψει το οριακό κόστος παραγωγής, δηλαδή την ποσότητα OQ_1 . Αυτό θα μπορούσε να γίνει μόνο αν οι δημόσιοι φορείς, με διοικητικά μέσα, ανάγκαζαν την επιχείρηση να επιβάλει την τιμή OP_1 , αντί της τιμής OP_0 , που μεγιστοποιεί τα κέρδη της. Σε μια τέτοια περίπτωση όμως, η ιδιωτική επιχείρηση θα πραγματοποιούσε ζημιές, ίσες με ABC_1P_1 .

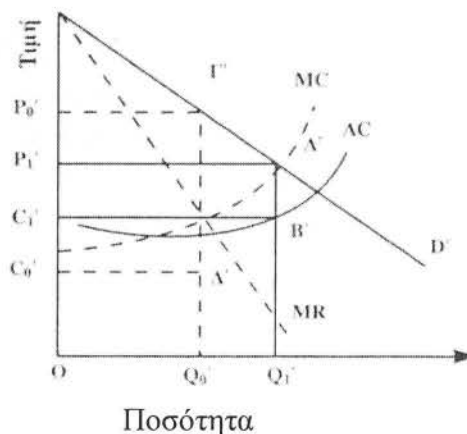
Διάγραμμα 3

Η ισορροπία μιας ιδιωτικής μονοπωλιακής επιχείρησης που λειτουργεί υπό συνθήκες φθίνοντος και υπό συνθήκες αύξοντος κόστους

α) Φθίνον οριακό κόστος παραγωγής

β) Αύξον οριακό κόστος παραγωγής

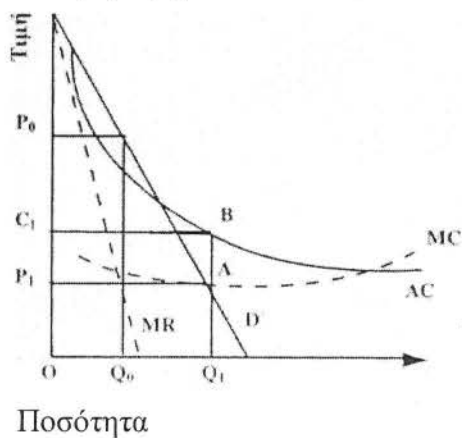

Με τη βοήθεια του διαγράμματος 3, θα επιχειρηθεί η παρουσίαση της κατάστασης ισορροπίας μιας μονοπωλιακής επιχείρησης που λειτουργεί κάτω από συνθήκες φθίνοντος οριακού κόστους παραγωγής και η κατάσταση ισορροπίας μιας μονοπωλιακής επιχείρησης που λειτουργεί συνθήκες αύξοντος κόστους παραγωγής. Όπως φαίνεται από το Διάγραμμα 3α, αν η δραστηριότητα αναληφθεί από μια ιδιωτική επιχείρηση, η ισορροπία θα διαμορφωθεί στο επίπεδο παραγωγής OQ_0 , όπου τέμνονται οι καμπύλες οριακού εσόδου MR και οριακού κόστους MC , και επομένως μεγιστοποιούνται τα κέρδη της επιχείρησης, και η τιμή θα καθοριστεί στο επίπεδο OP_0 . Είναι φανερό ότι η κατάσταση αυτή δεν ικανοποιεί το κοινωνικό σύνολο, αφού η επιχείρηση δεν του παρέχει ολόκληρη την ποσότητα προϊόντος, της οποίας είναι διατεθειμένο να καλύψει το οριακό κόστος παραγωγής, δηλαδή την ποσότητα OQ_1 . Αυτό θα μπορούσε να γίνει μόνο αν οι δημόσιοι φορείς, με διοικητικά μέσα, ανάγκαζαν την επιχείρηση να επιβάλει την τιμή OP_1 , αντί της τιμής OP_0 , που μεγιστοποιεί τα κέρδη της. Σε μια τέτοια περίπτωση όμως, η ιδιωτική επιχείρηση θα πραγματοποιούσε ζημιές, ίσες με ABC_1P_1 .

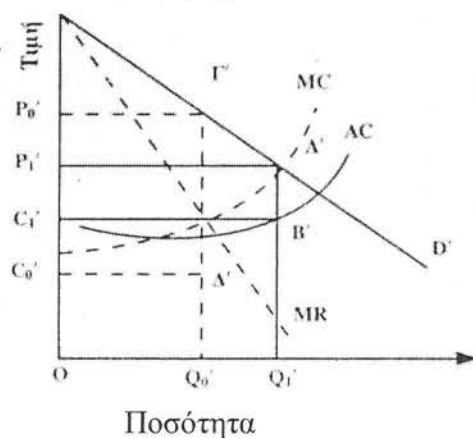
Διάγραμμα 3

Η ισορροπία μιας ιδιωτικής μονοπωλιακής επιχείρησης που λειτουργεί υπό συνθήκες φθίνοντος και υπό συνθήκες αύξοντος κόστους

α) Φθίνον οριακό κόστος παραγωγής

β) Αύξον οριακό κόστος παραγωγής

Η ισορροπία του ιδιωτικού μονοπωλίου, στην περίπτωση που το κόστος παραγωγής του κλάδου είναι αύξον, όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 3β, διαμορφώνεται στο επίπεδο παραγωγής OQ'_0 , όπου εξισώνεται και πάλι το οριακό έσοδο με το οριακό κόστος και μεγιστοποιούνται τα κέρδη της επιχείρησης. Η τιμή που μεγιστοποιεί τα κέρδη αυτά είναι η OP'_0 . Η τιμή αυτή δεν επιτρέπει στους καταναλωτές να αναλώνουν την ποσότητα OQ'_1 της οποίας το κόστος είναι διατεθειμένοι να καλύψουν, με συνέπεια να γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης από το μονοπώλιο. Οι δημόσιοι φορείς όμως θα μπορούσαν, με διοικητικά μέσα, να αναγκάσουν την ιδιωτική επιχείρηση να επιβάλει την τιμή OP'_1 η οποία επιτρέπει στους καταναλωτές να αναλώνουν την ποσότητα OQ'_1 , χωρίς η επιχείρηση να υφίσταται ζημιά. Θα εξακολουθεί να πραγματοποιεί κέρδη ίσα με $A'B'C'I'P'_1$, παρ' όλο, φυσικά, που τα κέρδη της αυτά δεν είναι τα μέγιστα δυνατά, τα οποία ανέρχονται σε $OQ'_0Γ'P'_0$.

Στις περιπτώσεις που η ιδιωτική μονοπωλιακή επιχείρηση λειτουργεί υπό συνθήκες φθίνοντος κόστους, οι δημόσιοι φορείς δεν μπορούν εύκολα να χρησιμοποιήσουν μέσα και να εξαναγκάσουν τα ιδιωτικά μονοπώλια να ακολουθήσουν πολιτική που να ικανοποιεί το κοινωνικό σύνολο, κάτι που μπορούν να κάνουν στην περίπτωση ιδιωτικών μονοπωλίων με αύξον κόστος παραγωγής. Αυτό συμβαίνει διότι, αν οι δημόσιοι φορείς επιβάλλουν με διοικητικές παρεμβάσεις, στις πρώτες, τιμολογιακή πολιτική που να επιτρέπει στους καταναλωτές να καταναλώνουν τις ποσότητες που επιθυμούν, τότε αυτές επιχειρήσεις θα έχουν ζημιές. Για να αναλάβουν τέτοιες δραστηριότητες και να ακολουθήσουν τέτοια πολιτική, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις θα πρέπει να επιδοτηθούν από τους δημόσιους φορείς, ώστε να καλύψουν τις ζημιές τους, αλλά μια τέτοια επιδότηση δημιουργούν συνήθως προβλήματα στην πράξη και αποφεύγεται. Έτσι, οι δημόσιοι φορείς προτιμούν να αναλαμβάνουν οι ίδιοι τις δραστηριότητες αυτές με τη μορφή δημόσιων επιχειρήσεων.

Ο πλήρης εξηλεκτισμός της χώρας απαιτούσε, κυρίως, υψηλό κόστος υποδομών (σταθερό κόστος), το οποίο θα αποσβένονταν σε μακρύ χρονικό διάστημα. Το γεγονός αυτό σημαίνει πως η παραγωγή, μεταφορά και διανομή ηλεκτρικού ρεύματος, χαρακτηρίζονταν από φθίνον κόστος παραγωγής. Επί πλέον θα πρέπει

να σημειωθεί ότι το φθίνον κόστος της όλης δραστηριότητας, θα οδηγούσε αναπόφευκτα, σύμφωνα με το τεκμήριο της αποτελεσματικότητας, στη δημιουργία φυσικού μονοπωλίου.

Για τους λόγους αυτούς, η επιλογή της δημιουργίας κρατικού μονοπωλίου, που θα αναλάμβανε την εν λόγω δραστηριότητα και θα προσέφερε την επιθυμητή ποσότητα στην επιθυμητή τιμή για το κοινωνικό σύνολο, πραγματοποιώντας ακόμα και ζημιές, αποδεικνύεται η πιο ασφαλής επιλογή της πολιτείας.

2.6 Ο Χαρακτηρισμός της Δραστηριότητας από Εξωτερικές Επιδράσεις

Η έννοια των εξωτερικών επιδράσεων έχει απασχολήσει την οικονομική επιστήμη από πολύ παλιά. Ήδη από τις αρχές του 20ού αιώνα ο Alfred Marsall στο κλασικό του έργο «Principle in Economics» αναφέρεται στην έννοια του «εξωτερικού» ως προς τον μηχανισμό της αγοράς οφέλους και κόστους (Α. Κανελλόπουλος, 1989: 67).

Υπάρχουν δραστηριότητες οι οποίες αποφέρουν όφελος ή προκαλούν κόστος όχι μόνο σε αυτούς που τις αναλαμβάνουν, αλλά και σε τρίτα πρόσωπα, δηλαδή στο κοινωνικό σύνολο, τα οποία δεν επιβαρύνονται για το όφελος που αποκομίζουν, ούτε αποζημιώνονται για το κόστος που φέρουν από τις δραστηριότητες αυτές. Το άθροισμα του οριακού ατομικού οφέλους (κόστους) και του πρόσθετου οφέλους (κόστους) που διαχέεται στο σύνολο ονομάζεται οριακό κοινωνικό όφελος (κόστος). Όταν το οριακό κοινωνικό όφελος είναι μεγαλύτερο από το ατομικό όφελος, τότε οι επιδράσεις αυτές ονομάζονται εξωτερικές οικονομίες. Όταν το οριακό κοινωνικό όφελος είναι μικρότερο από το ατομικό όφελος, τότε οι επιδράσεις αυτές ονομάζονται εξωτερικές επιβαρύνσεις (Β.Δαλαμάγκας, 2001: 41).

Στην περίπτωση των αγαθών που προκαλούν εξωτερικές οικονομίες, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις θα παρείχαν ποσότητα μικρότερη από αυτή που επιθυμεί το κοινωνικό σύνολο, ενώ στην περίπτωση των δραστηριοτήτων που προκαλούν εξωτερικές επιβαρύνσεις, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις θα παρείχαν ποσότητα μεγαλύτερη από αυτή που επιθυμεί το κοινωνικό σύνολο. Αυτό συμβαίνει επειδή οι ιδιωτικές επιχειρήσεις παίρνοντας αποφάσεις με βάση το ιδιωτικό όφελος και

το ιδιωτικό κόστος, παραβλέπουν το πρόσθετο όφελος που αποκομίζουν ή το πρόσθετο κόστος με το οποίο επιβαρύνονται άλλα άτομα του κοινωνικού συνόλου.

Κατά συνέπεια, τείνουν να υποτιμούν το συνολικό όφελος των δραστηριοτήτων που προκαλούν εξωτερικές οικονομίες και να παράγουν ποσότητα μικρότερη από αυτή που επιθυμεί το κοινωνικό σύνολο. Αντίθετα, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις υποτιμούν το συνολικό κόστος των δραστηριοτήτων που προκαλούν εξωτερικές επιβαρύνσεις και παράγουν ποσότητα μεγαλύτερη από την κοινωνικά επιθυμητή. Ο λόγος είναι ότι το κόστος που φέρει ο παραγωγός (ιδιωτικό κόστος) ενσωματώνεται στην τιμή του προϊόντος (συναλλακτική αξία). Όμως η επιπρόσθετη θυσία στην οποία επιβαρύνεται το κοινωνικό σύνολο, σε περίπτωση παρατηρούμενων εξωτερικών επιβαρύνσεων, δεν παύει να αποτελεί παραπροϊόν της παραγωγικής διαδικασίας το οποίο όμως δεν αντανακλάται από το μηχανισμό των τιμών ο οποίος αδυνατεί να προσμετρήσει και να εσωτερικοποιήσει εξωτερικό αυτό κόστος (Α. Κανελλόπουλος, 1989: 73).

Η αδυναμία του μηχανισμού της αγοράς να εσωτερικεύσει τις εξωτερικότητες, σε συνδυασμό με την έκταση και τη φύση τους, είναι φανερό ότι επιβάλλει την κρατική παρέμβαση. Με άλλα λόγια, αφού η ανάληψη των δραστηριοτήτων αυτών από ιδιωτικούς φορείς, χωρίς καμιά παρέμβαση των δημόσιων φορέων, οδηγεί σε παραγωγή διαφορετική από εκείνη που θα επιθυμούσε το κοινωνικό σύνολο υποστηρίζεται ότι οι δημόσιοι φορείς θα πρέπει να αναλαμβάνουν δραστηριότητες, που θα οδηγήσουν στη μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας.

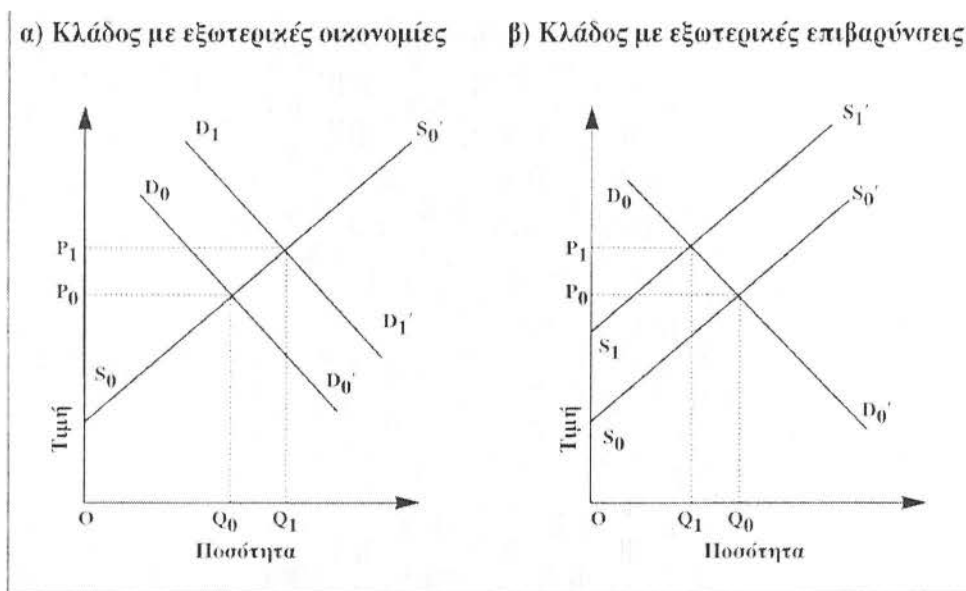
Τα παραπάνω φαίνονται παραστατικά στο Διάγραμμα 4. Το Διάγραμμα 4α παριστάνει μια δραστηριότητα που προκαλεί εξωτερικές οικονομίες, ενώ το Διάγραμμα 4β παριστάνει μια δραστηριότητα που προκαλεί εξωτερικές επιβαρύνσεις. Η ισορροπία και στις δύο περιπτώσεις, διαμορφώνεται στο επίπεδο παραγωγής OQ_0 , όπου τέμνονται οι καμπύλες αγοραίας ζήτησης και προσφοράς του προϊόντος $D_0D'_0$ και $S_0S'_0$, αντίστοιχα. Οι καμπύλες αυτές, απεικονίζουν την ιδιωτική αξιολόγηση, δηλαδή την αξιολόγηση του προϊόντος από αυτούς που αναλαμβάνουν τη δραστηριότητα, με βάση το ιδιωτικό τους όφελος, καθώς και το

ιδιωτικό κόστος, δηλαδή το κόστος με το οποίο επιβαρύνονται οι τελευταίοι.

Δεν περιλαμβάνουν όμως το πρόσθετο όφελος το οποίο αποκομίζουν ή το πρόσθετο κόστος με το οποίο επιβαρύνονται άλλα άτομα του κοινωνικού συνόλου, τα οποία ούτε πληρώνουν για το όφελος ούτε αποζημιώνονται για το κόστος. Τα τελευταία περιλαμβάνονται στις λεγόμενες καμπύλες κοινωνικής ζήτησης και κοινωνικής προσφοράς, που παριστάνονται από τις ευθείες D_1D_1' και S_1,S_1' , αντίστοιχα.

Διάγραμμα 4

Η ισορροπία στην αγορά ενός προϊόντος του οποίου η παραγωγή ή η κατανάλωση προκαλούν εξωτερικές επιδράσεις

Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα, το επίπεδο παραγωγής το οποίο επιθυμεί το κοινωνικό σύνολο, και είναι διατεθειμένο να καλύψει το κοινωνικό του κόστος, ανέρχεται σε OQ_1 . Στο επίπεδο αυτό παραγωγής τέμνονται οι καμπύλες κοινωνικής ζήτησης και κοινωνικής προσφοράς. Αντίθετα, στην περίπτωση που η δραστηριότητα αυτή αναληφθεί από ιδιωτικές επιχειρήσεις, το επίπεδο παραγωγής θα ανέρχεται σε OQ_0 , γιατί οι ιδιωτικές επιχειρήσεις αποφασίζουν με βάση το ιδιωτικό όφελος και κόστος.

Είναι φανερό επομένως, ότι η ανάληψη τέτοιων δραστηριοτήτων από ιδιωτικές επιχειρήσεις, θα οδηγούσε σε παροχή ποσότητας μικρότερης από αυτήν που επιθυμεί το κοινωνικό σύνολο, στην πρώτη περίπτωση, και μεγαλύτερης στη δεύτερη περίπτωση.

Η ύπαρξη δραστηριοτήτων που προκαλούν τέτοιες εξωτερικές επιδράσεις όμως, δεν επιβάλλει πάντοτε την ανάληψη τους από δημόσιους φορείς, με τη μορφή δημόσιας επιχείρησης. Οι δημόσιοι φορείς διαθέτουν και άλλα μέσα με τα οποία μπορεί να παρέμβουν και να αναγκάσουν τις ιδιωτικές επιχειρήσεις να παράγουν και να προσφέρουν την κοινωνικά επιθυμητή ποσότητα.

Στην περίπτωση της δραστηριότητας που προκαλεί εξωτερικές οικονομίες, για παράδειγμα, οι δημόσιοι φορείς μπορεί να την επιδοτήσουν, με συνέπεια να μειώσουν το κόστος παραγωγής της και να οδηγήσουν την επιχείρηση στο να παράγει μεγαλύτερη ποσότητα. Αντίθετα, στην περίπτωση της δραστηριότητας που προκαλεί εξωτερικές επιβαρύνσεις, οι δημόσιοι φορείς μπορεί να επιβάλουν φορολογία στο προϊόν της δραστηριότητας, με συνέπεια να αυξήσουν το κόστος παραγωγής για την επιχείρηση και να την αναγκάσουν να μειώσει την προσφορά της, έτσι ώστε να παράγεται η κοινωνικά επιθυμητή ποσότητα. Αυτό γίνεται συνήθως όταν οι εξωτερικές επιδράσεις δεν είναι πολύ μεγάλες.

Αν όμως οι τελευταίες είναι πολύ μεγάλες, οι δημόσιοι φορείς προτιμούν να αναλαμβάνουν οι ίδιοι τη δραστηριότητα με τη μορφή δημόσιας επιχείρησης, ώστε να μπορούν να ελέγχουν καλύτερα την παραγωγή της (Θ. Γεωργακόπουλος, 2000: 31).

Η ηλεκτρική ενέργεια, αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση αγαθού που η παραγωγή και διάθεση του προκαλεί εξωτερικότητες. Από το ένα μέρος, η σημασία του αγαθού, είναι τεράστια αφού δεν αποτελεί απλά και μόνο μία μορφή ενεργείας, αλλά πολύ περισσότερο αποτελεί την κινητήριο δύναμη της οικονομίας της ανάπτυξης και γενικότερα αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο του υλικού πολιτισμού της εποχής μας, με τεράστια εξωτερικά οφέλη.

Από το άλλο μέρος, η παραγωγή και διάθεσή της ενέργειας, εμπλέκεται με σημαντικές παρεμβάσεις του ανθρώπου στο φυσικό περιβάλλον, οι οποίες μεταφράζονται σε τεράστια εξωτερικά κόστη. Αξίζει να αναφερθούν οι

περιβαλλοντικές επιπτώσεις που σχετίζονται με την επιλογή της πρώτης ύλης για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Αφού η εξόρυξη και καύση για παράδειγμα του λιγνίτη επιφέρει σημαντικές επιβαρύνσεις στο περιβάλλον, ή η χρήση της πυρηνικής ενέργειας εγκυμονεί κινδύνους για ανυπολόγιστες καταστροφές και σχετίζεται με δυσεπίλυτα προβλήματα διαχείρισης αποβλήτων, ή η δημιουργία και εκμετάλλευση τεχνητών φραγμάτων και λιμνών επιφέρει σημαντικές περιβαλλοντικές, οικονομικές κλπ μεταβολές.

Από τα όσα ελέχθησαν ανωτέρω, η παρέμβαση του κράτους στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας, μέσω της ίδρυσης δημόσιας επιχείρησης, θεωρήθηκε ως η καταλληλότερη λύση, από την εφαρμογή άλλων μέσων, όπως για παράδειγμα οι επιδοτήσεις ή τα πρόστιμα, με τα οποία το κράτος θα μπορούσε να παρέμβει και να αναγκάσει τις ιδιωτικές επιχειρήσεις να επιλέξουν τον τρόπο και την έκταση της παραγωγής που μεγιστοποιεί τις εξωτερικότητες και εν τέλει την κοινωνική ευημερία.

2.7 Τομείς χωρίς Ιδιωτικό Επενδυτικό Ενδιαφέρον

Στη βιβλιογραφία ως μία επίσης κατηγορία δραστηριοτήτων που αναλαμβάνουν δημόσιοι φορείς, καταγράφονται και οι δραστηριότητες που δεν προσελκύουν το ενδιαφέρον των ιδιωτικών επιχειρήσεων, παρ' όλο που μπορεί να είναι κοινωνικά επιθυμητές. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε μια σειρά λόγων, οι κυριότεροι από τους οποίους είναι ο συνεπαγόμενος μεγάλος επιχειρηματικός κίνδυνος και η αβεβαιότητα, σε συνδυασμό με την χαμηλή αποδοτικότητα των απασχολούμενων κεφαλαίων. Επίσης, είναι δυνατό να απαιτούνται μεγάλα κεφάλαια για την ανάληψη ορισμένων παραγωγικών δραστηριοτήτων, τα οποία να μην διαθέτουν ή να μην μπορούν να εξασφαλίσουν οι ιδιωτικές επιχειρήσεις (B. Δαλαμάγκας, 2001: 116). Στις περιπτώσεις που οι πιο πάνω παραγωγικές δραστηριότητες έχουν μεγάλη σημασία για το κοινωνικό σύνολο, το κράτος παρεμβαίνει με την ίδρυση δημόσιων επιχειρήσεων, ώστε να καλύψει το κενό που αφήνει η ιδιωτική πρωτοβουλία. (Εθύμογλου - Ξεπαπαδέας, 1990: 39)

Το εγχείρημα της ηλεκτροδότησης όλης της χώρας και ιδιαίτερα των γεωγραφικά απομακρυσμένων ολιγοπληθυσμιακών νησιωτικών και ορεινών περιοχών της

χώρας, προϋπέθετε την εξεύρεση και διάθεση τεράστιων χρηματικών κεφαλαίων. Τα κεφάλαια τα οποία δεν ήταν μάλλον δυνατόν να εξευρεθούν από το χώρο των ιδιωτών.

Επιπλέον το εγχείρημα φάνταζε ασύμφορο σε χρηματοοικονομικούς όρους. Ο κυριότερος λόγος εντοπίζεται στις απαιτήσεις υψηλού σταθερού κόστους που καθιστούν την παραγωγή να γίνεται υπό συνθήκες φθίνοντος κόστους. Παρά τις πιθανές υψηλές τιμές πώλησης του προϊόντος, σε κάποιες γεωγραφικές περιοχές, ο ιδιώτης μάλλον θα δέσμευε σημαντικά κεφάλαια τα οποία θα απόσβενε κατόπιν της έλευσης μεγάλου χρονικού διαστήματος (ενώ θα εντοπίζονταν και περιπτώσεις μη απόσβεσης). Έτσι, η μοναδική λύση στο πρόβλημα της ηλεκτροδότησης αποτέλεσε η ανάληψη παραγωγικής πρωτοβουλίας από το Κράτος με τη ίδρυση της ΔΕΗ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΙΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΕΗ

3.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο, θα γίνει προσπάθεια να απαντηθεί το ερευνητικό ερώτημα που σχετίζεται με τον εντοπισμό του είδους των οικονομικών στόχων, καθώς και της τιμολογιακής πολιτικής που ακολουθεί η ΔΕΗ για την επίτευξη των στόχων αυτών.

Οι δημόσιες επιχειρήσεις αποτελούν έναν θεσμό που χρησιμοποιείται από τους δημόσιους φορείς για την προώθηση των στόχων τους. Με άλλα λόγια η παραγωγή και η παροχή επί πληρωμή ιδιωτικών αγαθών από αυτές, αποβλέπει στην εξυπηρέτηση μιας σειράς στόχων, που θέτει το κράτος για την προώθηση του δημοσίου συμφέροντος (Δαλαμάγκας, 2001: 115).

Θα πρέπει να σημειωθεί πως οι στόχοι αυτοί αναφέρονται ρητά στον ιδρυτικό νόμο των δημοσίων επιχειρήσεων. Πέραν όμως των στόχων αυτών, οι δημόσιες επιχειρήσεις μπορεί να χρησιμοποιηθούν συμπληρωματικά για την προώθηση και άλλων στόχων (Γεωργακόπουλος, 2000: 39).

Η προώθηση των στόχων αυτών, μπορεί να γίνει μέσω διαφόρων επιλογών στις επιμέρους πολιτικές των δημοσίων επιχειρήσεων: όπως τιμολογιακή πολιτική, πολιτική προσλήψεων, πολιτική επενδύσεων κλπ

Ακολουθώντας τον D. Bos (1986), οι στόχοι των δημοσίων επιχειρήσεων μπορούν να χωρισθούν στις εξής δυο κατηγορίες (Π.Ευθύμογλου – Α.Ξεπαπαδέας, 1990: 41):

(α) *Μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας.*

Η κατηγορία αυτή αποτελεί τη βάση για τη δεοντολογική (normative) ανάλυση των δημοσίων επιχειρήσεων. Στα πλαίσια αυτά, η δημόσια επιχείρηση προσδιορίζει την τιμολογιακή και επενδυτική πολιτική της μεγιστοποιώντας κάποιον κατάλληλο δείκτη κοινωνικής ευημερίας, όπως π.χ. είναι η συνάρτηση κοινωνικής ευημερίας ή το κοινωνικό πλεόνασμα.

(β) *Επίτευξη διαχειριστικών ή πολιτικών στόχων.*

Οι στόχοι αυτοί αποτελούν τη βάση για τη θετική (positive) ανάλυση των

δημόσιων επιχειρήσεων. Στα πλαίσια αυτά η τιμολογιακή και η επενδυτική πολιτική των δημόσιων επιχειρήσεων προσδιορίζεται με αναφορά στη μεγιστοποίηση ενός ή περισσότερων δεικτών που εκφράζουν διαχειριστικούς ή πολιτικούς στόχους. Οι δείκτες αυτοί μπορεί να είναι η μεγιστοποίηση των προϋπολογισμών, ή δείκτες που εκφράζουν πολιτικές επιδιώξεις (π.χ. μεγιστοποίηση αριθμού ψήφων), ή δείκτες που εκφράζουν στόχους των εργατικών συνδικάτων.

Η παρούσα ανάλυση θα εστιάσει στη πρώτη κατηγορία στόχων και μάλιστα μόνο σε αυτούς που σχετίζονται με τη τιμολογιακή πολιτική της ΔΕΗ.

Η ΔΕΗ αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα Μονοπωλιακής Δημόσιας Επιχείρησης, η οποία στη τιμολογιακή της πολιτική συνδυάζει ένα μείγμα ιδιωτικοοικονομικών και δημοσιονομικών κριτηρίων. Οι κυριότεροι στόχοι της εντοπίζονται στα εξής:

- Βελτίωση της κατανομής των πόρων, δηλαδή η προσαρμογή της παραγωγής στις προτιμήσεις του κοινωνικού συνόλου.
- Βελτίωση της διανομής του εισοδήματος και του πλούτου.
- Σταθεροποίηση της οικονομίας.
- Προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης και της περιφερειακής ανάπτυξης.
- Συγκέντρωση εσόδων.

3.2 Κατανομητική Αποτελεσματικότητα

Ένας βασικός στόχος που απαντάται στις περισσότερες δημόσιες επιχειρήσεις είναι η αποτελεσματική κατανομή των πόρων, (κατανομητική αποτελεσματικότητα ή απλώς αποτελεσματικότητα), δηλαδή η προσαρμογή της παραγωγής στις προτιμήσεις του κοινωνικού συνόλου, σε τομείς, όπως τα φυσικά μονοπώλια ή δραστηριότητες που προκαλούν εξωτερικές επιδράσεις, όπου οι ιδιωτικοί φορείς δεν θα παρείχαν στο κοινωνικό σύνολο την επιθυμητή ποσότητα του αγαθού (Θ.Γεωργακόπουλος, 2000: 39). Όπως ήδη αναφέρθηκε, οι δημόσιες επιχειρήσεις δημιουργούνται όταν υπάρχουν μονοπωλιακές καταστάσεις, και μάλιστα φυσικά μονοπώλια, ή όταν υπάρχουν αγαθά με έντονες εξωτερικές επιδράσεις και τα άλλα μέσα παρέμβασης των δημόσιων φορέων κρίνονται

λιγότερο αποδοτικά. Όπως θα δούμε πιο κάτω, στις περιπτώσεις αυτές, οι δημόσιες επιχειρήσεις επιβάλλουν τιμές διαφορετικές από αυτές που θα επέβαλλαν οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, με συνέπεια να πετυχαίνουν καλύτερη προσαρμογή της παραγωγής στις προτιμήσεις του κοινωνικού συνόλου και να αυξάνουν έτσι την κοινωνική ευημερία. Έτσι, λ.χ., στην περίπτωση των φυσικών μονοπωλίων ή των δραστηριοτήτων που προκαλούν εξωτερικές οικονομίες, οι δημόσιες επιχειρήσεις επιβάλλουν τιμές χαμηλότερες από αυτές που θα επέβαλλαν οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, ενώ, στην περίπτωση δραστηριοτήτων που προκαλούν εξωτερικές επιβαρύνσεις, επιβάλλουν υψηλότερες τιμές, έτσι ώστε να αυξάνεται η κατανάλωση στην πρώτη, και να μειώνεται στη δεύτερη, ώστε να προσαρμόζεται έτσι η παραγωγή στην κοινωνικά επιθυμητή ποσότητα.

Όταν η δημόσια επιχείρηση επιδιώκει τη προσαρμογή της παραγωγής στις προτιμήσεις του κοινωνικού συνόλου, θα πρέπει αυτή να ακολουθήσει τους κανόνες λειτουργίας του πλήρους ανταγωνιστικού κλάδου παραγωγής, δηλαδή να ισορροπεί στο σημείο τομής των καμπυλών οριακού κόστους (MC) και μέσω των εσόδων (AR), ή με άλλα λόγια να επιβάλλει τιμή ίση με το οριακό κόστος, δηλαδή $P = MC$ (B.Δαλαμάγκας, 2001: 118). Η ικανοποίηση της συνθήκης αυτής είναι αναγκαία, προκειμένου να αριστοποιείται η κατανομή των πόρων και να μεγιστοποιείται η κοινωνική ευημερία.

Αυτό συμβαίνει επειδή η τιμή δείχνει την αξιολόγηση των καταναλωτών για την τελευταία μονάδα του αγαθού σε χρηματικούς όρους, αφού δείχνει το μέγιστο ποσό που είναι διατεθειμένοι να καταβάλουν, προκειμένου να αποκτήσουν τη μονάδα αυτή. Η τιμή επομένως, μετρά το όφελος που αποκομίζουν από την κατανάλωση της μονάδας του αγαθού. Εξάλλου, το οριακό κόστος παραγωγής δείχνει το κόστος παραγωγής της τελευταίας μονάδας του αγαθού αυτού.

Είναι φανερό ότι η ευημερία του κοινωνικού συνόλου μεγιστοποιείται, όταν παράγεται η ποσότητα στην οποία εξισώνεται το οριακό όφελος με το οριακό κόστος. Αν η ποσότητα παραγωγής και κατανάλωσης είναι μικρότερη από την ποσότητα αυτή, το οριακό όφελος είναι μικρότερο από το οριακό κόστος και πρέπει να αυξηθεί, ενώ αν η ποσότητα είναι μεγαλύτερη, το οριακό κόστος είναι μεγαλύτερο από το οριακό όφελος και η ποσότητα πρέπει να μειωθεί.

Η πολιτική αυτή είναι διαφορετική από την πολιτική των ιδιωτικών επιχειρήσεων που επιδιώκουν μεγιστοποίηση των κερδών τους. Οι τελευταίες, όπως είναι γνωστό από τη μικροοικονομική ανάλυση, ακολουθούν πολιτική εξίσωσης του οριακού κόστους με το οριακό έσοδο, και επιβάλλουν τιμή μεγαλύτερη από το οριακό κόστος, με συνέπεια να μεγιστοποιούν τα κέρδη τους, αλλά να μην προσφέρει την κοινωνικά επιθυμητή ποσότητα (Θ.Γεωργακόπουλος, 2000: 52).

Προς απόδειξη των όσων αναφέρθηκαν, θα ακολουθήσει η διαγραμματική απεικόνιση. Συγκεκριμένα, με τη βοήθεια διαγραμμάτων θα αναλυθεί η συμπεριφορά μιας κρατικής μονοπωλιακής επιχείρησης η οποία έχει αύξον και σταθερό και φθίνον κόστος παραγωγής και ταυτόχρονα επιδιώκει αριστοποίηση της κατανομής των πόρων.

3.2.1 Κατανομητική Αποτελεσματικότητα Κρατικού Μονοπωλίου που

Παράγει με Σταθερό, Αύξον και Φθίνον Οριακό Κόστος

Στην περίπτωση που η επιχείρηση παράγει με σταθερό οριακό κόστος και ταυτόχρονα επιδιώκει αριστοποίηση της κατανομής των πόρων, το μέσο κόστος θα είναι ίσο με το οριακό κόστος και επομένως μια τέτοια τιμολογιακή πολιτική δεν θα αποφέρει κέρδη στην επιχείρηση.

Αν η επιχείρηση αυτή παράγει με αύξον οριακό κόστος και ταυτόχρονα επιδιώκει αριστοποίηση της κατανομής των πόρων, τότε το μέσο κόστος θα είναι μικρότερο από το οριακό κόστος και κατά συνέπεια, η δημόσια επιχείρηση θα πραγματοποιεί μονοπωλιακά κέρδη, τα οποία όμως δεν θα είναι τα μέγιστα δυνατά.

Τέλος αν η επιχείρηση παράγει με φθίνον οριακό κόστος, τότε το μέσο κόστος θα είναι μεγαλύτερο από την τιμή, με συνέπεια η επιχείρηση να πραγματοποιεί ζημιές.

Τα παραπάνω φαίνονται παραστατικά στα παρακάτω διαγράμματα. Στο Διάγραμμα 5α παριστάνεται η ισορροπία μιας μονοπωλιακής δημόσιας επιχείρησης που έχει σταθερό οριακό κόστος, ενώ στο Διάγραμμα 5β η ισορροπία μιας μονοπωλιακής επιχείρησης που έχει αύξον κόστος.

Αν η επιχείρηση επιδιώκει αριστοποίηση της κατανομής των πόρων, θα πρέπει,

και στις δύο περιπτώσεις, να επιβάλλει την τιμή OP_0 και να προσφέρει την ποσότητα OQ_0 , η οποία είναι η κοινωνικά επιθυμητή ποσότητα, αφού επιτρέπει στο κοινωνικό σύνολο να απολαύσει όλες τις μονάδες του αγαθού των οποίων το οριακό κόστος παραγωγής είναι διατεθειμένο να καλύψει.

Κάθε μονάδα προϊόντος, πέραν της OQ_0 , θα κόστιζε στο κοινωνικό σύνολο περισσότερο από όσο την αξιολογεί, όπως φαίνεται από την τιμή που είναι διατεθειμένο να καταβάλει, και δεν θα έπρεπε επομένως να παραχθεί. Αντίθετα, κάθε μονάδα προϊόντος πριν από την OQ_0 , θα κόστιζε λιγότερο από όσο το κοινωνικό σύνολο την αξιολογεί και είναι διατεθειμένο να πληρώσει, και θα έπρεπε επομένως να παραχθεί.

Εξάλλου, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα, στην πρώτη περίπτωση, όπου το κόστος είναι σταθερό, η δημόσια επιχείρηση δεν θα έχει κέρδη, ενώ στη δεύτερη περίπτωση, όπου το κόστος είναι αύξον, η επιχείρηση έχει κέρδη ίσα με το εμβαδόν του παραλληλογράμμου $C_0ΓΓ'P_1$.

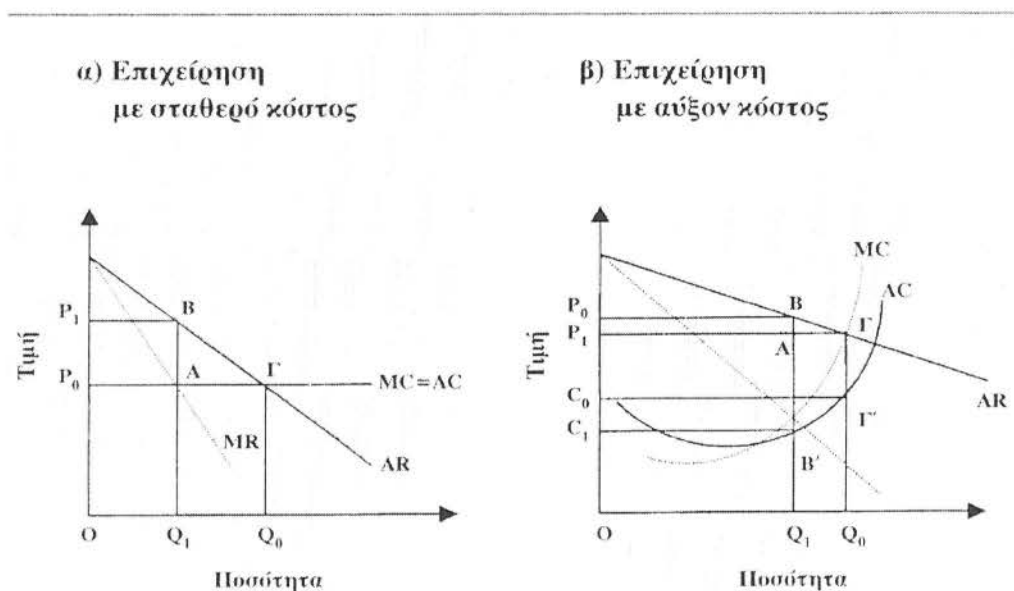
Αν η επιχείρηση ήταν ιδιωτική και επιδίωκε μεγιστοποίηση των κερδών της, θα ισορροπούσε στο επίπεδο παραγωγής OQ_1 όπου εξισώνει το οριακό έσοδο με το οριακό κόστος, και θα επέβαλλε τιμή ίση με OP_1 . Τα κέρδη της, στην πρώτη περίπτωση, θα ήταν ίσα με το εμβαδόν του παραλληλογράμμου P_1ABP_0 , ενώ στη δεύτερη περίπτωση θα ήταν ίσα με το εμβαδόν του παραλληλογράμμου $C_1B'BP_0$, που είναι σαφώς μεγαλύτερο από το P_1ABP_0 . Η ποσότητα παραγωγής OQ_0 όμως δεν αριστοποιεί την κατανομή των πόρων, διότι το κοινωνικό σύνολο στερείται την ποσότητα Q_1Q_0 , της οποίας το οριακό κόστος είναι διατεθειμένο να καλύψει, αφού για όλες αυτές τις μονάδες είναι διατεθειμένο να πληρώσει τιμή μεγαλύτερη από το οριακό κόστος.

Είναι ενδιαφέρον να εξετάσουμε το καθαρό όφελος που αποκομίζει το κοινωνικό σύνολο από την παρέμβαση της δημόσιας επιχείρησης και την προσφορά της άριστης ποσότητας OQ_0 , αντί της ποσότητας OQ_1 , που θα προσέφερε η ιδιωτική επιχείρηση. Το καθαρό κοινωνικό όφελος της παρέμβασης της δημόσιας επιχείρησης, δίνεται από το εμβαδόν του τριγώνου $ABΓ$. Το τρίγωνο $ABΓ$, είναι η διαφορά του συνολικού κόστους παραγωγής της πρόσθετης ποσότητας Q_1Q_0 (και το οποίο δίνεται από το εμβαδόν του παραλληλογράμμου $Q_1Q_0ΓΑ$, διότι αυτό το

εμβαδόν αποτελεί το άθροισμα του οριακού κόστους παραγωγής καθεμιάς από τις μονάδες αυτές) και του συνολικού οφέλους που αποκομίζουν οι καταναλωτές από την κατανάλωση της ποσότητας αυτής (που δίνεται από το εμβαδόν του τραπεζοειδούς $Q_1Q_0\Gamma B$).

Διάγραμμα 5

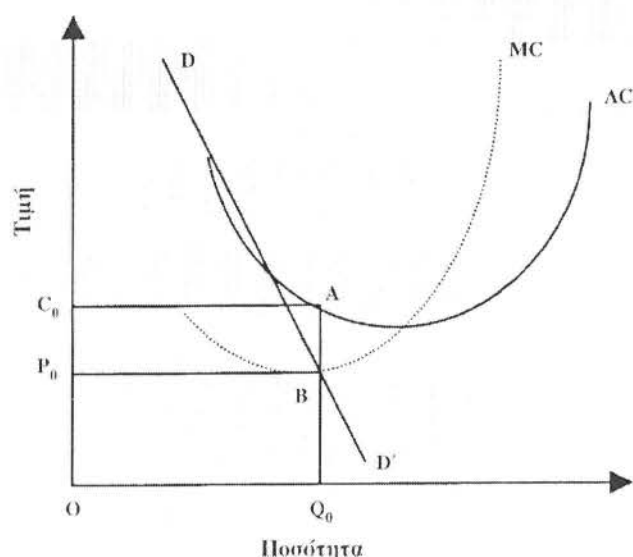
Η ισορροπία μιας μονοπωλιακής δημόσιας επιχείρησης που επιδιώκει αριστοποίηση της κατανομής των πόρων και έχει σταθερό ή αύξον κόστος

Στο Διάγραμμα 6 παριστάνεται η ισορροπία μιας μονοπωλιακής δημόσιας επιχείρησης, η οποία επιδιώκει αριστοποίηση της κατανομής των πόρων και λειτουργεί υπό συνθήκες φθίνοντος οριακού κόστους. Η επιχείρηση αυτή θα πρέπει να επιβάλει την τιμή OP_0 , η οποία είναι ίση με το οριακό κόστος, και να προσφέρει στο κοινωνικό σύνολο την ποσότητα OQ_0 , της οποίας το κόστος είναι διατεθειμένο να καλύψει. Όμως, το μέσο κόστος παραγωγής της ποσότητας OQ_0 , είναι ίσο με OC_0 και είναι μεγαλύτερο από την τιμή, με συνέπεια η επιχείρηση να πραγματοποιεί ζημιές κατά μονάδα προϊόντος ίσες με $OP_0 - OC_0$ και συνολικές ζημιές ίσες με το εμβαδόν του παραλληλογράμμου P_0BAC_0 .

Διάγραμμα 6

Η ισορροπία μιας μονοπωλιακής δημόσιας επιχείρησης που επιδιώκει αριστοποίηση της κατανομής των πόρων και έχει φθίνον κόστος

3.3 Βελτίωση της Διανομής του Εισοδήματος και του Πλούτου

Εκτός από τη βελτίωση της κατανομής των πόρων, οι δημόσιες επιχειρήσεις επιδιώκουν, πολλές φορές, να προωθήσουν και τον στόχο της κοινωνικής δικαιοσύνης μέσω αναδιανομής του εισοδήματος και του πλούτου (Γεωργακόπουλος, 2000: 40). Όταν η δημόσια επιχείρηση επιδιώκει την προώθηση της αναδιανομής του εισοδήματος κατά εισοδηματικά κλιμάκια, ή την άμβλυνση της έκτασης και της έντασης της φτώχειας, ακολουθεί πολιτική τιμών που δεν εξισώνει, κατ' ανάγκη, το οριακό κόστος με την τιμή ή με το οριακό έσοδο.

Η πολιτική αυτή ενδέχεται να είναι διαφορετική από αυτήν που θα αριστοποιούσε την κατανομή των πόρων ή θα μεγιστοποιούσε τα κέρδη και θα

μπορούσε ακόμα και να οδηγήσει την επιχείρηση σε ζημιές. Έτσι, η δημόσια επιχείρηση θα μπορούσε, εφόσον αυτό είναι τεχνικά δυνατόν, να επιβάλλει υψηλότερη τιμή στις υψηλές εισοδηματικές τάξεις και χαμηλότερη τιμή στις χαμηλές εισοδηματικές τάξεις, ή και να διαθέτει εντελώς δωρεάν το προϊόν σε ορισμένα άτομα του κοινωνικού συνόλου, λ.χ. στους φτωχούς, ώστε να προωθεί και πάλι την αναδιανομή του εισοδήματος.

Στην πράξη, όπως θα παρουσιαστεί στη συνέχεια, η ΔΕΗ χρησιμοποιεί διαφορετικά τιμολόγια στα διατιθέμενα προϊόντα της, που αποσκοπούν σε δημοσιονομική πολιτική με αναδιανεμητική φιλοσοφία. Πιο συγκεκριμένα, στα «Τιμολόγια Οικιακής Χρήσης» (μονοφασικά ή τριφασικά), εφαρμόζει διαφορετικές τιμολογήσεις, που χαρακτηρίζονται από ανάλογη προοδευτικότητα με το ύψος της κατανάλωσης. Ένας από τους στόχους της διάκρισης αυτής, είναι η επιβάρυνση της δυνατότητας για μεγαλύτερη κατανάλωση, που εν τέλει είναι ανάλογη της εισοδηματικής κατάστασης του καταναλωτή και της δυνατότητάς του για κατανάλωση και πληρωμή σε υψηλότερες τιμές.

Επίσης, η καθιέρωση του «Τιμολογίου Πολυτέκνων», που αναφέρεται στην ευαίσθητη πληθυσμιακή ομάδα των πολύτεκνων οικογενειών, αποτελεί τιμολόγηση που αποσκοπεί στην αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου. Ο λόγος δεν είναι μόνο ότι αυτό είναι χαμηλότερο συγκριτικά με τα λοιπά «Τιμολόγια Οικιακής Χρήσης», αλλά και ότι προβλέπει διαφοροποίηση μόνο τριών χρεώσεων σε σχέση με το ύψος της κατανάλωσης, όταν στα λοιπά «Τιμολόγια Οικιακής Χρήσης» η αντίστοιχη διαφοροποίηση, αναφέρεται σε έξι χρεώσεις.

3.4 Σταθεροποίηση της Οικονομίας

Οι δημόσιες επιχειρήσεις επιδιώκουν πολλές φορές σταθεροποίηση της οικονομίας σε επίπεδο πλήρους απασχόλησης λαμβάνοντας μέτρα για τον περιορισμό της ανεργίας ή του πληθωρισμού, καθώς επίσης και για την εξισορρόπηση του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών της χώρας. Αυτό επιτυγχάνεται μεταξύ των λοιπών πολιτικών που ακολουθούν οι δημόσιες επιχειρήσεις, και με την άσκηση κατάλληλης τιμολογιακής πολιτικής

(Θ.Γεωργακόπουλος, 2000: 41).

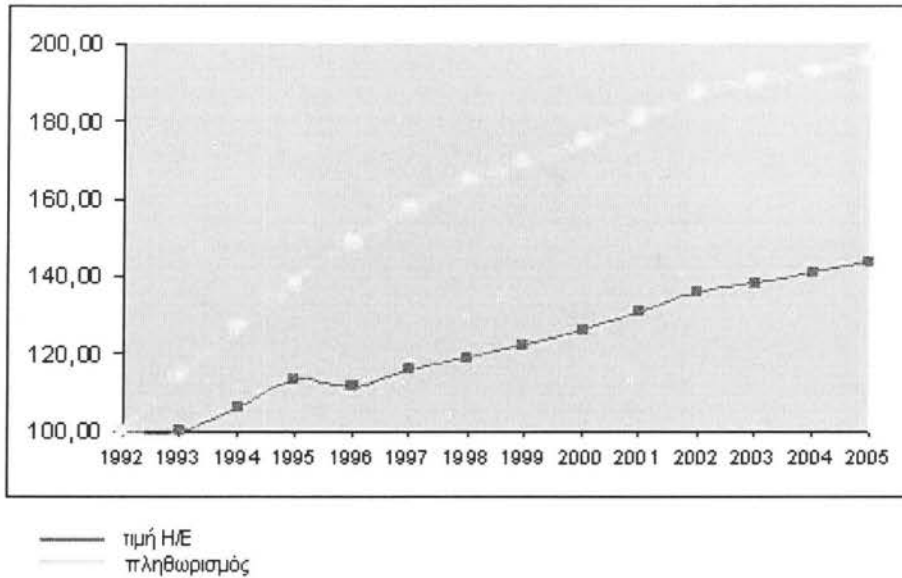
Σε περιόδους ανεργίας, η οποία οφείλεται σε ελλειμματική ενεργό ζήτηση, μέσω την προσφορά προϊόντων σε χαμηλές τιμές μπορούν να τονώσουν τη ζήτηση, με αποτέλεσμα να αυξηθεί η παραγωγή και η απασχόληση. Ομοίως, όταν η οικονομία πλήττεται από πληθωριστικές πιέσεις, οι δημόσιες επιχειρήσεις μπορεί να ασκήσουν αντικυκλική πολιτική, δηλαδή να επιβάλλουν τιμές χαμηλότερες από αυτές που θα αριστοποιούσαν την κατανομή των πόρων ή θα μεγιστοποιούσαν τα κέρδη, προκειμένου να περιορίσουν τις πληθωριστικές πιέσεις της οικονομίας (Π.Ευθύμογλου – Α.Ξεπαπαδέας, 1990: 40).

Ομοίως, όταν η χώρα αντιμετωπίζει προβλήματα εξωτερικού ισοζυγίου, οι δημόσιες επιχειρήσεις με την τιμολογιακή πολιτική τους μπορούν να βοηθήσουν στην βελτίωση της εικόνας του εξωτερικού ισοζυγίου. Επιβάλλοντας χαμηλότερες τιμές στα προϊόντα τους προς τις εξαγωγικές επιχειρήσεις και υψηλότερες στις εισαγωγικές προκειμένου να προωθούν τις εξαγωγές τους ή να γίνονται πιο ανταγωνιστικές στην εσωτερική αγορά και να μειώνουν τις εισαγωγές του προϊόντος.

Η τιμολογιακή πολιτική της ΔΕΗ αναφορικά με την πρόθεση της επίτευξης του εν λόγω στόχου, αντικατοπτρίζεται στην προσπάθεια για συγκράτηση των τιμών των προϊόντων της σε χαμηλά επίπεδα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το διάγραμμα 7 που απεικονίζει σύγκριση του δείκτη τιμών καταναλωτή με το δείκτη μέσης kWh, παρατηρείται ότι από το 1992 μέχρι το 2005, η πραγματική τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα μειώθηκε κατά 27% (www.dei.gr: στοιχεία έτους 2005).

Διάγραμμα 7

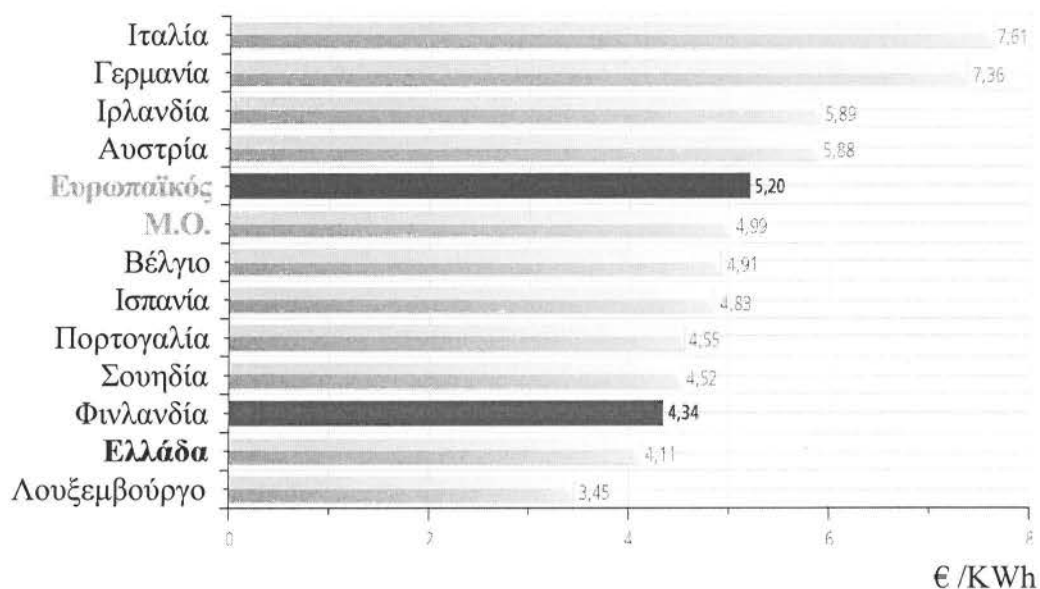
Σύγκριση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή με το Δείκτη Μέσης Τιμής Kwh

Χαρακτηριστικό αυτής της πολιτικής επίσης, αποτελεί το γεγονός ότι το ηλεκτρικό ρεύμα Βιομηχανικής χρήσης στην Ελλάδα διατίθεται, συγκριτικά με τις λοιπές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα. Συγκεκριμένα, κατέχει την δεύτερη πιο χαμηλή τιμή, σύμφωνα με τα στοιχεία του γραφήματος 1 της Eurostat για το έτος 2005.

Ανάλογα είναι και τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τα στοιχεία του Πίνακα 4 της Eurostat για τις τιμές των “Βιομηχανικών Τιμολογίων” στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τον Ιανουάριο του 2006 και τον Ιανουάριο του 2007. Όπως προκύπτει, οι τιμές των “Βιομηχανικών Τιμολογίων” στη χώρα μας, διαμορφώθηκαν τον Ιανουαρίου 2006 στα 6,68 ευρώ και τον Ιανουαρίου 2007 στα 6,98 ευρώ (που είναι η έκτη χαμηλότερη θέση μεταξύ των 27). Η τιμή στη χώρα μας για τον Ιανουάριο 2006, αντιστοιχεί στο 79,33% της μέσης τιμής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (η οποία διαμορφώθηκε στα 8,42 ευρώ), ενώ η τιμή για τον Ιανουάριο 2007, αντιστοιχεί στο 78,87% της μέσης τιμής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (η οποία διαμορφώθηκε στα 9,20 ευρώ).

Γράφημα 1
Βιομηχανικά Τιμολόγια 2005

Πηγή: Eurostat

Πίνακας 4
Αξίες ηλεκτρικής ενέργειας Βιομηχανικών Τιμολογίων: Ιανουαρίου 2006 και Ιανουαρίου 2007 (στο εθνικό νόμισμα ανά 100 KWH)

	EU-	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV
Januar.2006	8.42	9.69	9.00	210	59.76	9.94	79.90	10.11	6.68	7.57	5.78	12.08	6.52	2.85
Januar.2007	9.20	9.69	9.20	218	52.65	10.69	83.50	11.25	6.98	8.51	5.87	13.87	6.19	3.09

	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	LT
Januar.2006	8.95	1907	3.05	9.57	8.63	22.75	8.17	28.17	6.51	290	5.63	55.20	5.64	17.20
Januar.2007	9.95	2081	3.85	10.30	9.53	22.99	8.60	28.56	7.50	324	5.65	57.30	6.46	18.91

-Τυποποιημένος καταναλωτής: δηλαδή ετήσια κατανάλωση 2.000 MWh

-Ο Φ.Π.Α δεν συμπεριλαμβάνεται.

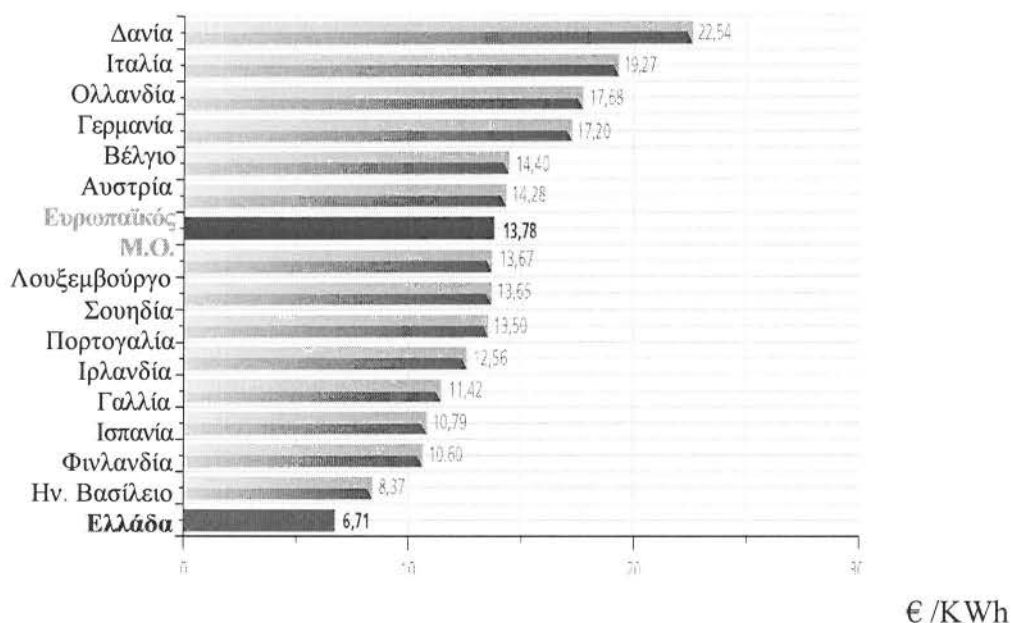
Πηγή: Eurostat

Η τιμολογιακή πολιτική των χαμηλών τιμών, που αποσκοπεί στην επίτευξη σταθεροποιητικών στόχων, αντανακλάται και στα “Οικιακά Τιμολόγια”. Για το

έτος 2005 σύμφωνα με τα στοιχεία του γραφήματος 2 της Eurostat, οι τιμές τους στην Ελλάδα κατείχαν την πιο φθηνότερη θέση, συγκριτικά με τα αντίστοιχα στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ανάλογη είναι και η εικόνα που εξάγεται από τα στοιχεία της Eurostat που παρουσιάζονται στον πίνακα 5, οι τιμές των “Οικιακών Τιμολογίων” της ΔΕΗ, συγκριτικά με τις αντίστοιχες των άλλων χωρών μελών της Ευρωπαϊκή Ένωσης, βρισκόνταν και για τα δύο χρονικά σημεία, (του Ιανουαρίου 2006 (στα 7,01 ευρώ) και του Ιανουαρίου 2007 (στα 7,20 ευρώ)) στη τρίτη χαμηλότερη θέση. Χαρακτηριστικό είναι ότι η τιμή στη χώρα μας για τον Ιανουάριο 2006, αντιστοιχεί στο 54% της μέσης τιμής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (η οποία διαμορφώθηκε στα 13,07 ευρώ), ενώ η τιμή για τον Ιανουάριο 2007, αντιστοιχεί στο 50,42% της μέσης τιμής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (η οποία διαμορφώθηκε στα 14,28 ευρώ).

Γράφημα 2
Οικιακά Τιμολόγια 2005

Πηγή: Eurostat

Πίνακας 5

Αξίες ηλεκτρικής ενέργειας των Οικιακών Τιμολογίων: Ιανουαρίου 2006 και Ιανουαρίου 2007 (στο εθνικό νόμισμα ανά 100 KWH)

	EU-	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV
Januar.2006	13.97	14.42	12.9	283	176.25	18.32	114.40	14.90	7.01	11.47	11.94	21.08	8.21	5.77
Januar.2007	15.28	15.81	12.9	290	192.26	19.49	117.30	16.62	7.20	12.25	12.11	23.29	7.96	4.80

	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	LT
Januar.2006	16.03	2695	4.07	20.87	13.40	45.45	14.10	34.37	10.48	543	10.78	133.59	7.00	24.80
Januar.2007	16.84	3103	4.24	21.80	15.45	45.92	5.00	34.50	10.64	534	11.60	155.60	8.73	26.81

-Τυποποιημένο καταναλωτικό συνεχές ρεύμα: ετήσια κατανάλωση 3.500 KWH

-Συμπεριλαμβάνονται όλοι οι φόροι.

Πηγή: Eurostat

Καταλήγοντας, αξίζει να σημειωθεί ότι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τη ΔΕΗ δεν γίνεται με το μικρότερο χρηματικό κόστος, συγκριτικά με αυτό που έχουν κάποιο παραγωγοί που κάνουν χρήση πυρηνικής ενέργειας και που δραστηριοποιούνται στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.5 Προώθηση της Οικονομικής Μεγέθυνσης και της Περιφερειακής Ανάπτυξης της Χώρας

Οι δημόσιες επιχειρήσεις με την κατάλληλη τιμολογιακή πολιτική που ακολουθούν, επιδιώκουν πολλές φορές την προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης ή της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης μιας χώρας.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, η πολιτική αυτή ενδέχεται να είναι διαφορετική από αυτήν που αριστοποιεί την κατανομή των πόρων ή μεγιστοποιεί τα κέρδη της η δημόσια επιχείρηση.

Έτσι αναφέρουμε χαρακτηριστικά ότι, όταν ο στόχος είναι η οικονομική μεγέθυνση, τότε οι δημόσιες επιχειρήσεις διαθέτουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους σε συγκεκριμένους κλάδους στρατηγικής σημασίας, οι οποίοι προωθούν περισσότερο την ανάπτυξη της οικονομίας, σε τιμές χαμηλότερες από

τις κανονικές.

Πράγματι, η διάκριση των τιμολογίων της ΔΕΗ ανάλογα με τη χρήση, όπως θα εξετασθούν αναλυτικότερα στη συνέχεια, αφορά στην επίτευξη αυτού του στόχου. Τα «Τιμολόγια Αγροτικής Χρήσης» και «Τιμολόγια Βιομηχανικής Χρήσης», τα οποία στην αποτελούν στην ουσία τιμολόγια χαμηλότερης χρέωσης και αποσκοπούν στην στήριξη του αγροτικού και του βιομηχανικού κλάδου αντίστοιχα.

Όταν ο στόχος είναι η στήριξη περιφερειακών πολιτικών, μπορεί να διαφοροποιούν τις τιμές τους κατά περιοχές και να επιβάλλουν χαμηλότερες τιμές σε λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές, με σκοπό τη μείωση του κόστους παραγωγής για τις περιοχές αυτές, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας τους και την προώθηση της ανάπτυξης τους. Ομοίως, θεωρητικά, μπορούν να διαθέσουν το προϊόν τους σε υψηλότερες τιμές στις περιοχές των οποίων την ανάπτυξη θέλουν να αποθαρρύνουν.

Έμπρακτα, η ΔΕΗ αποσκοπεί στην στήριξη περιφερειακών πολιτικών, αφού, αφενός, έχει ηλεκτροδοτήσει όλη την επικράτεια, ανεξάρτητα του κόστους και των εσόδων που αποφέρει η κάθε περιοχή, και αφετέρου, διαθέτει τα προϊόντα της στην ίδια τιμή για όλη την επικράτεια, ανεξάρτητα της πραγματοποίησης ή όχι κερδών.

Προς την κατεύθυνση της άσκησης περιφερειακή πολιτικής μέσω της τιμολόγησης, κινείται και η από 3/6/2007 σχετική απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης, που ορίζει παροχή ηλεκτρικής ενέργειας στους καταναλωτές των Μη διασυνδεδεμένων Νησιών και των Απομονωμένων Μικροδικτύων, με τιμολογήσεις ίδιες, ανά κατηγορία καταναλωτή, με αυτές του Διασυνδεδεμένου Συστήματος.

3.6 Συγκέντρωση Εσόδων

Η δημόσια επιχείρηση θα πρέπει να εξετάζει από κοινού τους παραπάνω στόχους, την επιδίωξη δεδομένων χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων. Ο λόγος της επιβολής χρηματοοικονομικών στόχων είναι η διασφάλιση της οικονομικής ανεξαρτησίας της, η οποία με τη σειρά της μπορεί να βελτιώσει την

αποτελεσματική χρησιμοποίηση των οικονομικών πόρων (Ευθύμογλου – Ξεπαπαδέας, 1990: 163).

Επιπλέον αναφέρεται ότι, στην παράγραφο 1 του άρθρου 3 του ιδρυτικού Νόμου 1468/1950 της ΔΕΗ, χαρακτηριστικά επισημαίνεται πως η επιχείρηση, «υποχρεούται όπως: 1) Διασφαλίζει την οικονομική αυτόρκειαν αυτής ... 4) Διαθέτει τα πραγματοποιούμενα έσοδα μετά την αφαίρεσιν κρατήσεων προς τελειοποίησιν και συμπλήρωσιν των εγκαταστάσεων, βελτίωσιν των όρων εξυπηρέτησεως του κοινού και μείωσιν της τιμής της ηλεκτρικής ενεργείας...».

Θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι αν και ένας λόγος για την επιβολή χρηματοοικονομικών στόχων είναι η διασφάλιση της οικονομικής ανεξαρτησίας της δημόσιας επιχείρησης, η ύπαρξη του στόχου αυτού μπορεί επίσης να βελτιώσει την αποτελεσματική χρησιμοποίηση των οικονομικών πόρων. Π.χ. εάν η κατανομητική αποτελεσματικότητα ήταν ο μόνος στόχος, τότε η δημόσια επιχείρηση που αντιμετωπίζει φθίνον οριακό κόστος παραγωγής, θα απαιτούσε κρατικές επιχορηγήσεις για να καλύψει τα ελλείμματά της. Όμως, εάν η κυβέρνηση επιβάλλει φόρους για να εξασφαλίσει τα απαιτούμενα κεφάλαια, τότε το κόστος που δημιουργείται στα μέλη της κοινωνίας είναι ενδεχόμενο να αντισταθμίσει τις οποιοσδήποτε ωφέλειες προκύπτουν από την επίτευξη της αποτελεσματικής κατανομής των πόρων.

Από την άλλη πλευρά, ο χρηματοοικονομικός στόχος είναι πιθανό να οδηγήσει και σε βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διοίκησης, η οποία με το στόχο αυτό γίνεται ευαίσθητη ως προς το κόστος. Αν και ο χρηματοοικονομικός στόχος μιας δημόσιας επιχείρησης κοινής ωφέλειας μπορεί να επιτευχθεί εύκολα με μια αύξηση της τιμής με την οποία επιβαρύνονται οι καταναλωτές, η βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διοίκησης θα μειώσει το λογιστικό κόστος και θα αυξήσει τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης. Έτσι η αύξηση αυτή, μπορεί να αποτελέσει κριτήριο ελέγχου της επίδοσης της διοίκησης.

Η ΔΕΗ αποσκοπώντας στην συγκέντρωση εσόδων, κατά την τιμολόγηση των προϊόντων της, διαφοροποιεί τις τιμές (ante 62) σε ορισμένα από αυτά, ανάλογα με το ύψος της κατανάλωσης (Β. Δαλαμάγκας, 2001: 121). Συγκεκριμένα, στα προϊόντα της «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Μέση Τάση» και ειδικότερα στο

«Τιμολόγιο Γενικής Χρήσης» Β1, στο «Τιμολόγιο Βιομηχανική Χρήσης» Β1Β και στο «Τιμολόγιο Αγροτικής Χρήσης» Άρδευσης Τ33/ΜΤ, καθώς και στα προϊόντα της «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Χαμηλή Τάση» και ειδικότερα στα «Τιμολόγια Οικιακής Χρήσης»: Γ1 και ΓΤ, αυξάνει τις τιμές πώλησης καθώς αυξάνεται η κατανάλωση.

Επίσης, η ΔΕΗ αποβλέποντας σε χρηματοοικονομικούς σκοπούς, εφαρμόζει στα προϊόντα της «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Χαμηλή Τάση», Διπλό Τιμολόγιο του οποίου το ένα μέρος αποτελεί την αξία των πωλούμενων μονάδων του προϊόντος και το άλλο μέρος το επιβαλλόμενο πάγιο (ante 62). Τέλος για τον ίδιο λόγο, προβλέπει ελάχιστη χρέωση σε όλα τα προϊόντα της «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Χαμηλή Τάση» πλην των «Τιμολογίων Οικιακής Χρήσης» ΓΤ (Πολυτέκνων) και Γ1 (Κανονικές Χρεώσεις), καθώς και σε όλα τα προϊόντα της «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Μέση Τάση».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΕΘΟΔΟΙ ΤΙΜΟΛΟΓΙΣΗΣ

4.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο, θα επιχειρηθεί να δοθεί απάντηση στο ερευνητικό ζήτημα του εντοπισμού των μεθόδων τιμολόγησης των προϊόντων της ΔΕΗ.

Η τιμολογιακή πολιτική της ΔΕΗ όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση διάφορων στόχων. Η αποτελεσματική τιμολογιακή πολιτική που στοχεύει στην άριστη κατανομή των πόρων, με ή χωρίς ταυτόχρονο περιορισμό δεδομένου χρηματοοικονομικού στόχου, οδηγεί σε καθορισμό τιμών, που ικανοποιούν τις εξής συνθήκες:

1. Μεγιστοποίηση του κοινωνικού πλεονάσματος.
2. Μετακίνηση από ένα σύνολο τιμών σε αποτελεσματικές τιμές δημιουργεί μια καθαρή ωφέλεια στην κοινωνία, με την έννοια ότι αυτοί που ωφελούνται από την μεταβολή των τιμών μπορούν να αποζημιώσουν αυτούς που ζημιώνονται και να εξακολουθούν οι πρώτοι να βρίσκονται σε καλύτερη θέση, από ότι ήταν με το προηγούμενο σύνολο τιμών.
3. Αν η δημόσια επιχείρηση περιορίζεται να λειτουργεί στο νεκρό σημείο, τότε το μέγεθος της δυνητικής κοινωνικής ευημερίας που επιτυγχάνεται είναι μικρότερο από το μέγεθος που θα επιτυγχανόταν αν δεν υπήρχε ο περιορισμός αυτός (Ευθύμογλου – Ξεπαπαδέας, 1990: 163).

Όμως, επειδή οι ανωτέρω συνθήκες δεν λαμβάνουν υπόψη τα θέματα αναδιανομής του εισοδήματος και προώθησης της οικονομικής μεγέθυνσης και της περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας, κατά την ανάλυση της τιμολογιακής πολιτικής θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η διάσταση των εν λόγω θεμάτων, τα οποία επίσης αποτελούν όπως αναφέρθηκε στόχους της τιμολογιακής της πολιτικής.

Προτού αναφερθούν οι μέθοδοι τιμολόγησης, θα πρέπει να υιοθετηθεί ένας αξιόπιστος δείκτης κοινωνικής ευημερίας, με βάση τον οποίο θα αξιολογείται η αποτελεσματικότητα της κάθε μεθόδου.

4.2 Μεγιστοποίηση Κοινωνικού Πλεονάσματος

Η συνηθέστερη προσέγγιση του τρόπου μέτρησης της κοινωνικής ευημερίας, είναι η ποσοτικοποίηση της ωφέλειας με τη χρησιμοποίηση των εννοιών του πλεονάσματος καταναλωτή και του πλεονάσματος παραγωγού (Ευθύμογλου – Ξεπαπαδέας, 1990: 121). Οι συναρτήσεις-κριτήρια που χρησιμοποιούνται για τη διαμόρφωση μιας τιμολογιακής πολιτικής είναι οι συναρτήσεις που ορίζονται με βάση τα πλεονάσματα καταναλωτή και παραγωγού. Το άθροισμα των συναρτήσεων αυτών, λέγεται κοινωνικό πλεόνασμα. Τα βασικά εργαλεία για τον προσδιορισμό του κοινωνικού πλεονάσματος είναι οι καμπύλες ζήτησης και προσφοράς. Με τη χρησιμοποίηση των καμπυλών αυτών μπορούν να προσδιορισθούν οι μεταβολές στην ευημερία των ζητούντων, «πλεόνασμα καταναλωτή» και των προσφερόντων, «πλεόνασμα παραγωγού».

Θεμελιώδους σημασίας για τη μέτρηση των μεταβολών στην ευημερία των καταναλωτών, είναι το γεγονός ότι οι τιμές των αγαθών μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέτρο της οριακής ωφέλειας, η οποία απορρέει στους καταναλωτές από την κατανάλωση των αγαθών αυτών. Σε μια ανταγωνιστική οικονομία, ο καταναλωτής επιλέγει τις ποσότητες που μεγιστοποιούν τη χρησιμότητά του.

Από την άλλη πλευρά, με παρόμοιο τρόπο προσδιορίζεται η έννοια του πλεονάσματος παραγωγού. Οι τιμές προσφοράς των αγαθών, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέτρο της οριακής ωφέλειας των παραγωγών. Σε μια ανταγωνιστική οικονομία, ο παραγωγός επιλέγει τις ποσότητες που μεγιστοποιούν τα κέρδη του.

Η χρήση συναρτήσεων κοινωνικού πλεονάσματος για την αξιολόγηση της τιμολογιακής πολιτικής είναι συνεπής με την επιδίωξη του στόχου της αποτελεσματικότητας στην κατανομή των πόρων της οικονομίας. Πράγματι, οι αποτελεσματικές τιμές μπορούν να προσδιορισθούν με βάση τη μεγιστοποίηση των συνολικών ωφελειών, όπως αυτές ορίζονται από το άθροισμα του πλεονάσματος καταναλωτή και του πλεονάσματος παραγωγού.

Όμως η συνάρτηση κοινωνικού πλεονάσματος, παρόλη τη χρησιμότητά της, στην πράξη αντιμετωπίζει προβλήματα. Συγκεκριμένα:

1. Ο ορισμός του πλεονάσματος καταναλωτή κάνει αδύνατο να ληφθούν υπ' όψη οι επιπτώσεις των τιμών στη διανομή του εισοδήματος. Επομένως, η τιμολόγηση με βάση τη μεγιστοποίηση του κοινωνικού πλεονάσματος αγνοεί τις αναδιανεμητικές επιπτώσεις των τιμών.
2. Το πλεόνασμα καταναλωτή και το πλεόνασμα παραγωγού προϋποθέτει τη λειτουργία της αγοράς υπό συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού, που στην περίπτωση της ΔΕΗ κάτι τέτοιο δεν ισχύει από την πλευρά του παραγωγού.
3. Το πλεόνασμα καταναλωτή και το πλεόνασμα παραγωγού είναι εργαλείο μερικής ανάλυσης. Αυτό σημαίνει ότι η τιμολογιακή πολιτική μιας δημόσιας επιχείρησης εξετάζεται χωρίς να λαμβάνονται υπ' όψη οι αλληλεπιδράσεις με την υπόλοιπη οικονομία.
4. Επιπλέον γίνεται η υπόθεση ότι στην υπόλοιπη οικονομία ακολουθούνται οι άριστες πολιτικές τις οποίες συνεπάγεται η λειτουργία της πλήρους ανταγωνιστικής αγοράς. Επομένως, η αξιολόγηση με βάση τη μεγιστοποίηση του κοινωνικού πλεονάσματος δεν μπορεί να λάβει υπόψη της, τις ανισοροπίες που ενδεχομένως υπάρχουν στην υπόλοιπη οικονομία, όπως για παράδειγμα η παρουσία μιας υπερβάλλουσας προσφοράς εργασίας.
5. Τέλος σημειώνεται ότι δεν είναι δυνατό να χρησιμοποιηθεί στις περιπτώσεις αξιολόγησης αναδιανεμητικών, αναπτυξιακών και περιφερειακών πολιτικών.

4.3 Συναρτήσεις Ευημερίας

Οι δυσκολίες που σχετίζονται με την χρησιμοποίηση της έννοιας του πλεονάσματος καταναλωτή ως αδιαμφισβήτητου χρηματικού ισοδύναμου μέτρου της μεταβολής της ευημερίας, οδήγησαν στην υιοθέτηση απ' ευθείας των συναρτήσεων ευημερίας, ως συναρτήσεων - κριτήρια για την ανάλυση της τιμολογιακής συμπεριφοράς των δημόσιων επιχειρήσεων. (Ευθύμογλου – Ξεπαπαδέας, 1990: 123).

Έστω ότι η κοινωνική ευημερία εξαρτάται από τη χρησιμότητα των καταναλωτών. Η χρησιμότητα κάθε καταναλωτή χαρακτηρίζεται από την αυστηρά αύξουσα και κοίλη συνάρτηση

$U^h = U^h(x^{h_0}, \dots, x^{h_m})$ όπου $h = 1, 2, H$ είναι ο καταναλωτής h .

Ο συνδυασμός κατανάλωσης αγαθών προσδιορίζεται από το σημείο $x^h = (x^{h_0}, \dots, x^{h_m})$, όπου οι θετικοί αριθμοί αντιστοιχούν σε καθαρή ζήτηση, οι αρνητικοί αριθμοί αντιστοιχούν σε καθαρή προσφορά, ενώ $x^{h_0} < 0$ αντιστοιχεί στην προσφορά εργασίας του καταναλωτή h .

Με βάση τις συναρτήσεις χρησιμότητας, η συνάρτηση κοινωνικής ευημερίας ορίζεται ως

$$W = W(U^1, \dots, U^H), \quad \partial W / \partial U^h \geq 0, \quad h = 1, \dots, H$$

Η συνάρτηση αυτή αποτελεί συνάρτηση - κριτήριο με πεδίο ορισμού της, τον χώρο των ποσοτήτων. Η συνάρτηση κοινωνικής ευημερίας μπορεί να ορισθεί επίσης στον χώρο τιμών, αν οι συναρτήσεις χρησιμότητας $U^h (x^{h_0}, \dots, x^{h_m})$ αντικατασταθούν από τις αντίστοιχες έμμεσες συναρτήσεις χρησιμότητας $V^h = V^h(p^1, \dots, p^m, M^h)$, $h = 1, \dots, H$

Η συνάρτηση κοινωνικής ευημερίας γράφεται

$$W = W(V^1, \dots, V^H), \quad \partial W / \partial V^h \geq 0, \quad h = 1, \dots, H$$

Σημειώνεται ότι ο προσδιορισμός της τιμολογιακής πολιτικής μιας δημόσιας επιχείρησης με αναφορά στη μεγιστοποίηση μιας από τις δύο εναλλακτικές συναρτήσεις - κριτήρια οδηγεί σε ισοδύναμα αποτελέσματα.

Τέλος, με τη χρήση συναρτήσεων κοινωνικής ευημερίας υπάρχει η δυνατότητα επιλογής του συναρτησιακού τύπου, ο οποίος ταιριάζει περισσότερο στο συγκεκριμένο πρόβλημα. Έτσι μπορεί να εξετασθούν οι εξής εναλλακτικοί συναρτησιακοί τύποι:

1. $W = \sum_h V^h$: Η συνάρτηση αυτή βασίζεται στην παραδοχή ότι η κοινωνική ευημερία είναι το άθροισμα των επί μέρους συναρτήσεων χρησιμότητας των ατόμων της κοινωνίας.
2. $W = \min(V^1, \dots, V^H)$: Η συνάρτηση αυτή βασίζεται στην παραδοχή ότι η κοινωνική ευημερία προσδιορίζεται από τη συνάρτηση χρησιμότητας του ατόμου h της ομάδας ατόμων με τη μικρότερη χρησιμότητα. Η συνάρτηση αυτή αναφέρεται ως συνάρτηση Rawls.
3. $W = [\sum_h (V^h)^\nu]^{1/\nu}$, $\nu \leq 1$: Η συνάρτηση αυτή που έχει προταθεί από τον Atkinson (1970) αποτελεί μια ενδιάμεση κατάσταση μεταξύ των (1) και (2) συναρτησιακών τύπων.

Η επιλογή ενός από τους παραπάνω συναρτησιακούς τύπους, αντανακλά ουσιαστικά τις απόψεις σχετικά με τη διανομή του εισοδήματος. Για παράδειγμα η συνάρτηση Rawls, σημαίνει επιλογή που δίνει πολύ μεγάλο βάρος σε πολιτικές που ευνοούν την αναδιανομή του εισοδήματος. Έτσι η χρήση ως συνάρτηση - κριτήριο μιας συνάρτησης κοινωνικής ευημερίας, επιτρέπει κατά το σχεδιασμό της τιμολογιακής πολιτικής να ληφθούν υπόψη και αναδιανεμητικές επιπτώσεις.

Στη συνέχεια θα γίνει η ανάλυση των κυριότερων μεθόδων τιμολόγησης της ΔΕΗ.

4.4 Μακροχρόνιο Οριακό Κόστος Παραγωγής

Η θεμελιώδης αρχή για το σχεδιασμό των τιμολογίων ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία έχει πλέον γίνει γενικά αποδεκτή στην διεθνή πρακτική, είναι ότι το μακροχρόνιο οριακό κόστος (ΜΟΚ) πρέπει να αποτελεί τη βάση για την τιμολόγηση. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι το ΜΟΚ τείνει να εναρμονίσει δυναμικά τόσο την ιστορία όσο και την ανάπτυξη του συστήματος και ως εκ τούτου είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τη μορφή που παίρνει η ανάπτυξη αυτή. Αντίθετα το ιστορικό (λογιστικό) κόστος είναι αποκομμένο από την ανάπτυξη του συστήματος και δεν προσφέρεται για μια αποτελεσματική τιμολογιακή πολιτική (Ευθύμογλου – Ξεπαπαδέας, 1990: 268).

Η τιμολόγηση με βάση το ΜΟΚ επιδιώκει τους εξής βασικούς στόχους:

1. Την επιβάρυνση κάθε καταναλωτή με το κόστος που προκαλεί στην επιχείρηση και κατ' ακολουθία στην εθνική οικονομία.
2. Την ορθολογική χρησιμοποίηση της ηλεκτρικής ενέργειας.
3. Την ταυτόχρονη ικανοποίηση βασικών χρηματοδοτικών στόχων, που αναφέρονται στη δημιουργία ενός εύλογου πλεονάσματος, το οποίο θα διατίθεται για μερική αυτοχρηματοδότηση της ανάπτυξης της επιχείρησης, ώστε να περιορίζεται η ανάγκη προσφυγής σε δανεισμό.

Έτσι, στην πράξη ο στόχος της εναρμόνισης της επενδυτικής πολιτικής με την χρηματοδοτική πολιτική είναι αυτός που τελικά καθορίζει το ύψος των τιμών. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι και αν ακόμη οι τιμές αποκλίνουν ενδεχομένως από το ΜΟΚ, αυτό θα εξακολουθεί να παίζει το ρόλο του μέτρου αναφοράς (δηλαδή της

πυξίδας) για το σχεδιασμό μιας αποτελεσματικής τιμολογιακής πολιτικής.

Το ΜΟΚ ορίζεται ως η μεταβολή του ετήσιου συνολικού κόστους παραγωγής, μεταφοράς και διανομής, η οποία προκαλείται από μια μεταβολή της ετήσιας ζήτησης και η οποία συνοδεύεται με μια μεταβολή της ζήτησης αιχμής κατά 1 ΚW. Σημειώνεται ότι το ΜΟΚ, το οποίο αντανακλά τόσο την ιστορία του συστήματος όσο και το μελλοντικό τρόπο ανάπτυξης του, διακρίνεται σε ΜΟΚ στο στάδιο παραγωγής και σε ΜΟΚ στα σημεία της Υ.Τ., Μ.Τ. και Χ.Τ. του συστήματος.

Το μακροχρόνιο οριακό κόστος παραγωγής συντίθεται από το κόστος ισχύος και το κόστος ενέργειας. Το κόστος ισχύος εκφράζει το κόστος 1 πρόσθετου ΚW στην αιχμή σε έργα παραγωγής, ενώ το κόστος ενέργειας αντανακλά το κόστος καυσίμου για την παραγωγή 1 επιπλέον ΚWH.

Στη συνέχεια θα ακολουθήσει η παρουσίαση των δυο αυτών εννοιών του κόστους σύμφωνα με τα στοιχεία της ΔΕΗ (Ευθύμογλου – Ξεπαπαδέας, 1990: 269-271).

Κόστος ισχύος

Για τον υπολογισμό του κόστους ισχύος χρησιμοποιούνται τα εξής στοιχεία:

- α) Το μέσο κόστος ανά εγκατεστημένο ΚW μιας ομάδας υπό κατασκευή ΥΗΣ
- β) Ο μέσος ετήσιος αριθμός ωρών λειτουργίας αυτών των ΥΗΣ.
- γ) Οι ετήσιες δαπάνες λειτουργίας αυτών των ΥΗΣ.
- δ) Η ετήσια εξοικονόμηση λειτουργικού κόστους (κόστος καυσίμου) του συστήματος από την λειτουργία των ΥΗΣ.
- ε) Οι δαπάνες λειτουργίας που είναι αναλογικές της ενέργειας που παράγεται από ένα σταθμό πετρελαίου.
- στ) Ο συντελεστής της απαιτούμενης εφεδρείας ισχύος του συστήματος.
- ζ) Το επιτόκιο αναγωγής σε παρούσα αξία, που χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό του ετήσιου κόστους κεφαλαίου.

Κόστος ενέργειας

Για τον υπολογισμό του κόστους ενέργειας υποθέτουμε τα εξής:

- α) Οι πετρελαϊκοί σταθμοί αναμένεται να καλύπτουν βραχυχρόνια οριακά φορτία επί 10 ώρες περίπου την ημέρα αν και η συνολική τους παραγωγή προβλέπεται να

κυμανθεί σε επίπεδα μικρότερα του 5%.

β) Οι λιγνιτικοί σταθμοί που θα χρησιμοποιηθούν κατά τις υπόλοιπες ώρες.

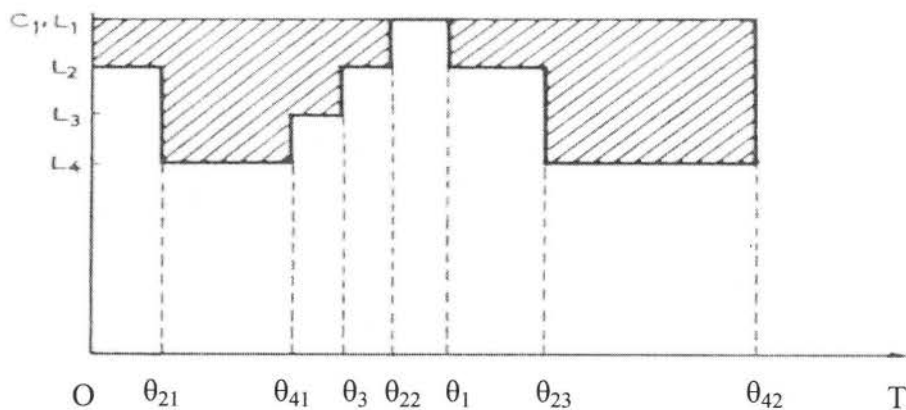
Το βραχυχρόνιο οριακό κόστος (BOK) ορίζεται ως η μεταβολή του συνολικού κόστους παραγωγής, μεταφοράς και διανομής, η οποία προκαλείται από μια μεταβολή της ζήτησης, προϋποθέτοντας ότι οι εγκαταστάσεις παραγωγής μεταφοράς και διανομής δεν μπορούν να μεταβληθούν.

4.5 Τιμολόγηση Αιχμής

Η ηλεκτρική ενέργεια ανήκει σε μια ειδική κατηγορία αγοράς όπου παρουσιάζεται η ύπαρξη δύο διαφορετικών κλιμάκων ζήτησης σε διαφορετικές περιόδους του εικοσιτετραώρου ή του έτους. Η εξέλιξη της ζήτησης στο δεδομένο χρονικό διάστημα αναφοράς και η αντίστοιχη παραγωγική δυναμικότητα που απαιτείται για την ικανοποίηση της μπορούν να παρουσιασθούν με βάση την καμπύλη φορτίου (load curve).

Στο διάγραμμα 8 παρουσιάζεται μια υποθετική καμπύλη ηλεκτρικού φορτίου. Στον οριζόντιο άξονα μετριέται το χρονικό διάστημα αναφοράς (π.χ. μήνας, έτος) ενώ στον κάθετο άξονα μετρούνται η ζήτηση, L και η παραγωγική δυναμικότητα, C . Η ζήτηση και η παραγωγική δυναμικότητα μετρούνται σε Megawatt (MW, 1MW = 1000 kW).

Διάγραμμα 8
Καμπύλη Φορτίου

Από την παραπάνω καμπύλη φορτίου φαίνεται ότι η ζήτηση αιχμής είναι L_1 και διαρκεί για χρονικό διάστημα Θ_1 . Η επιχείρηση είναι υποχρεωμένη να εγκαταστήσει, παραγωγική δυναμικότητα ύψους C_1 , για να την ικανοποιήσει. Κατά το υπόλοιπο χρονικό διάστημα η παραγωγική δυναμικότητα C_1 , δεν απασχολείται πλήρως. Το μέγεθος της αργούσας παραγωγικής δυναμικότητας εκφράζεται από τη γραμμοσκιασμένη επιφάνεια του διαγράμματος 8.

Η καμπύλη φορτίου μπορεί να μετασχηματισθεί σε μια νέα καμπύλη η οποία παρουσιάζει τη χρονική διάρκεια κατά την οποία η ζήτηση είναι μεγαλύτερη ή ίση από μια δεδομένη τιμή. Η καμπύλη αυτή ονομάζεται καμπύλη διάρκειας φορτίου (load duration curve).

Η τιμολόγηση αιχμής (peak-load pricing) συνίσταται στην εφαρμογή διαφορετικών τιμών σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα της περιόδου στην οποία αντιστοιχεί η καμπύλη φορτίου. Ειδικότερα, υψηλότερη τιμή κατά την περίοδο που η ζήτηση είναι μεγάλη και μικρότερη τιμή κατά την περίοδο που η ζήτηση είναι περιορισμένη, έτσι ώστε να εξισώνεται η τιμή με το οριακό κόστος παραγωγής σε κάθε περίοδο.

Η εισαγωγή διαφοροποιημένων τιμών ανάλογα με το μέγεθος της ζήτησης που παρουσιάζεται στο κεντρικό σύστημα δικτύων έχει τους εξής δύο στόχους:

1. Την αποθάρρυνση της ζήτησης σε περιόδους αιχμής και την ενθάρρυνση της σε περιόδους εκτός αιχμής (χαμηλών φορτίων).
2. Την επιβάρυνση των καταναλωτών της περιόδου εκτός αιχμής (off-peak consumers) μόνο με το λειτουργικό κόστος, επειδή οι καταναλωτές αυτοί δεν είναι υπεύθυνοι για την εγκατάσταση της νέας παραγωγικής δυναμικότητας (Ευθύμογλου – Ξεπαπαδέας, 1990: 195).

Το αποτέλεσμα της διαφοροποίησης των τιμών χρέωσης των καταναλωτών είναι η εξομάλυνση της καμπύλης φορτίου. Η εξομάλυνση της καμπύλης φορτίου συνεπάγεται μείωση της αργούσας παραγωγικής δυναμικότητας και μια μείωση της ζήτησης ισχύος στην περίοδο της αιχμής.

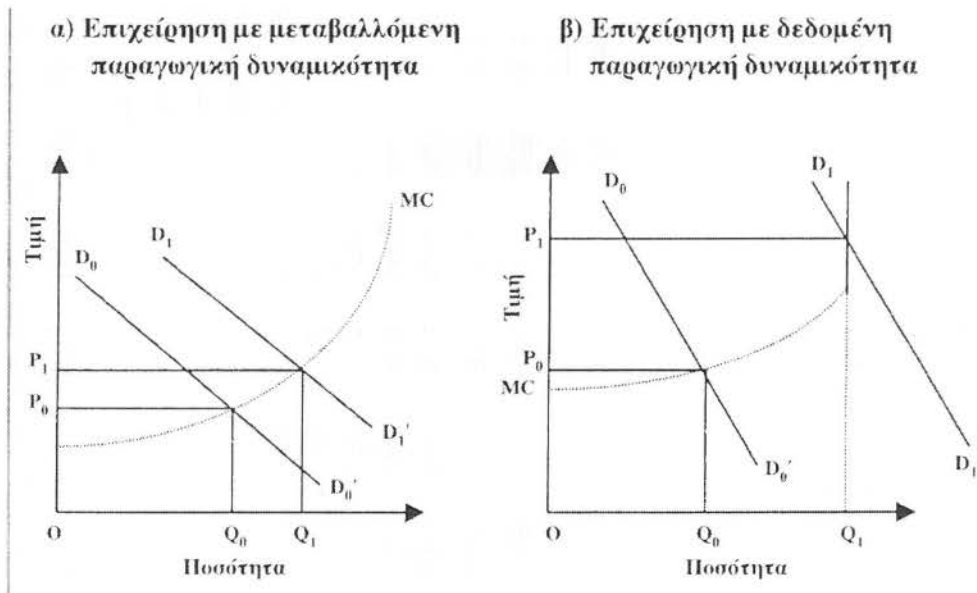
Τα παραπάνω φαίνονται παραστατικά στο Διάγραμμα 9, το οποίο παριστάνει τη ΔΕΗ που αντιμετωπίζει δύο διαφορετικές κλίμακες ζήτησης: χαμηλή ζήτηση, που

παριστάνεται από την καμπύλη ζήτησης $D_0D'_0$, και υψηλή ζήτηση που παριστάνεται από την καμπύλη ζήτησης $D_1D'_1$. Στο Διάγραμμα 9α παριστάνεται η υπόθεση πως η ΔΕΗ έχει τη δυνατότητα να μεταβάλλει την παραγωγική της δυναμικότητα, ενώ στο Διάγραμμα 9β παριστάνεται η περίπτωση της περιορισμένης παραγωγικής δυναμικότητας. Όπως φαίνεται από το Διάγραμμα 11α, για την επίτευξη άριστης κατανομής των πόρων, η επιχείρηση αυτή θα επιβάλει δύο διαφορετικές τιμές. Στην πρώτη περίπτωση, θα επιβάλει χαμηλή τιμή ίση με OP_0 , ενώ στη δεύτερη περίπτωση θα επιβάλει υψηλή τιμή ίση με OP_1 . Και στις δυο περιπτώσεις όμως, η τιμή ισούται με το οριακό χρηματικό κόστος παραγωγής του αγαθού σε καθεμιά περίοδο.

Ανάλογα συμβαίνουν στην περίπτωση της δημόσιας επιχείρησης του Διαγράμματος 9β, η επιχείρηση αντιμετωπίζει επίσης δύο διαφορετικές κλίμακες ζήτησης σε διαφορετικές περιόδους, $D_0D'_0$ και $D_1D'_1$, αλλά υποτίθεται ότι έχει δεδομένη παραγωγική δυναμικότητα ίση με OQ_1 . Τη δυναμικότητα αυτή υποθέτουμε ότι καλύπτει πλήρως η ζήτηση της μιας περιόδου, ενώ η χαμηλή ζήτηση αφήνει αχρησιμοποίητο ένα μέρος της παραγωγικής της δυναμικότητας. Η επιχείρηση θα επιβάλει και πάλι δύο τιμές: μια χαμηλή τιμή ίση με OP_0 , για την περίοδο με τη χαμηλή ζήτηση, και μια υψηλή τιμή ίση με OP_1 για την περίοδο με την υψηλή ζήτηση. Και στις δύο περιπτώσεις, εξισώνεται και πάλι η τιμή με το οριακό κόστος. Στη δεύτερη περίπτωση όμως, η τιμή εξισώνεται με το οριακό κόστος ευκαιρίας του χρήστη που ορίσαμε πιο πάνω, και όχι με το οριακό χρηματικό κόστος παραγωγής, όπως γίνεται στην πρώτη περίπτωση. Η πολιτική αυτή φυσικά αριστοποιεί την κατανομή των πόρων.

Διάγραμμα 9

Η ισορροπία της ΔΕΗ που αντιμετωπίζει διαφορετικές κλίμακες ζήτησης σε δύο διαφορετικές περιόδους

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΕΙΔΗ ΤΙΜΟΛΟΓΙΩΝ

Στο παρόν κεφάλαιο, θα επιχειρηθεί η απάντηση στο ερευνητικό ερώτημα που σχετίζεται με τον προσδιορισμό του είδους των τιμολογίων.

Για την επίτευξη των στόχων της τιμολογιακής πολιτικής που αναφέρθηκαν, η ΔΕΗ εφαρμόζει τιμολόγια που έχουν τη βάση τους, στις μεθόδους τιμολόγησης που εξετάστηκαν ανωτέρω. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από τα δημοσιευμένα στοιχεία της ΔΕΗ που αφορούν τα τιμολόγια και τα οποία παρατίθενται στο τέλος της εργασίας, στην πράξη η τιμολόγηση των προϊόντων της, γίνεται με διαφορετικά είδη τιμολογίων.

5.1 Διαφορικά Τιμολόγια

Είναι γνωστό ότι ο μονοπωλητής κατά την διάθεσή του προϊόντος του, έχει τη δυνατότητα να καθορίζει σε συνδυασμό με τη ποσότητα που θα προσφέρει στην αγορά, την τιμή του προϊόντος του. Επειδή δεν αντιμετωπίζει ανταγωνισμό, μπορεί να καθορίσει διαφορετικές τιμές για διαφορετικές ομάδες καταναλωτών (Χ.Πιτέλης – Α.Ψειρίδου, 2001: 170).

Έχοντας αυτή τη δυνατότητα η ΔΕΗ κατά την τιμολόγησή της, κάνει ευρεία χρήση των Διαφορικών Τιμολογίων, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι τιθέμενοι στόχοι της τιμολογιακής πολιτικής της. Πιο συγκεκριμένα, οι τιμές προσφοράς στα προσφερόμενα προϊόντα της, διαμορφώνονται ανάλογα με το σκοπό της χρήσης (οικιακή χρήση, βιομηχανική χρήση, αγροτική χρήση κλπ), με τις ώρες πώλησης του προϊόντος («κανονικής χρέωσης», «μειωμένη χρέωσης» ή «νυχτερινό») και με το ύψος της κατανάλωσης.

5.1.1 Διαφοροποίηση Ανάλογα με το Σκοπό της Χρήσης

Η διάκριση ανάλογα με το σκοπό της χρήσης, στοχεύει στη άσκηση δημοσιονομικών πολιτικών που έχουν να κάνουν με αναδιανεμητικά οφέλη και αναπτυξιακές λογικές. Εμπράκτως, η διάκριση ενσαρκώνεται με πρόβλεψη:

- Έξι διαφορετικών ομάδων τιμολογίων στην πώληση «Ηλεκτρικής Ενέργειας

Υπό Χαμηλή Τάση»:

1. Τρία «Τιμολόγια Οικιακής Χρήσης». Με περαιτέρω διάκριση για τον ίδιο σκοπό σε Τιμολόγια: α)Γ1), (Γ1N) και β) Πολυτέκνων (ΓΤ).
 2. Τρία Τιμολόγια Γενικής Χρήσης: α)Γ21, β)Γ22, γ)Γ23.
 3. Τρία Τιμολόγια Βιομηχανικής Χρήσης: α)Γ21/Β, β)Γ22/Β, γ)Γ23/Β.
 4. Τρία Τιμολόγια Ημερησίων Εφημερίδων. Με περαιτέρω διάκριση για τον ίδιο σκοπό σε Τιμολόγια: α)"Συμβατικής Περιοχής" τ.ΗΕΑΠ (ΕΦΑ), β)Θεσσαλονίκης (ΕΦΘ), γ)Υπόλοιπης Χώρας (ΕΦΧ).
 5. Τρία Τιμολόγια Αγροτικής Χρήσης. Με περαιτέρω διάκριση για τον ίδιο σκοπό σε Τιμολόγια: α)Άρδευσης (Τ-33/ΧΤ), β)Αποστράγγισης (Τ-33Α/ΧΤ), γ)Μειωμένο Αγροτικό Τιμολόγιο.
 6. Τρία Τιμολόγια Φωτισμού Οδών και Πλατειών. Με περαιτέρω διάκριση για τον ίδιο σκοπό σε Τιμολόγια: α)(Τ-49), β)(Τ-49/1) "Συμβατικής Περιοχής" τ.ΗΕΑΠ, γ)(Τ-4) που εφαρμόζεται σε όλη τη χώρα μόνο σε Δήμους και Κοινότητες.
- Τρεις διαφορετικές ομάδες τιμολογίων στην πώληση «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Μέση Τάση»:
 1. Δύο Τιμολόγια Γενικής Χρήσης: α)Β1, β) Β2.
 2. Τρία Τιμολόγια Βιομηχανικής Χρήσης: α)Β1Β, β) Β2Β, γ) Β15, Β25.
 3. Τρία Τιμολόγια Αγροτικής Χρήσης. Με περαιτέρω διάκριση για τον ίδιο σκοπό σε Τιμολόγια: α)Άρδευσης (Τ-33/ΜΤ), β)Αποστράγγισης (Τ-33Α/ΜΤ), γ)Μειωμένο Αγροτικό Τιμολόγιο (ΜΑΤ/ΜΤ).

5.1.2 Διαφοροποίηση Ανάλογα με τις Χρόνο Πώλησης του Προϊόντος

Η ΔΕΗ στην προσπάθειά της να αντιμετωπίσει την υπερβάλλουσα ζήτηση, που παρατηρείται σε ώρες αιχμής και της εξομάλυνσης της καμπύλης φορτίου, εφαρμόζει σε αρκετά προϊόντα της διαφορεικά τιμολόγια, σύμφωνα με την αρχή της «τιμολόγηση αιχμής» (peak-load pricing). Όπως ήδη αναφέρθηκε, η «τιμολόγηση αιχμής» συνεπάγεται την εφαρμογή διαφορετικών τιμών σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα της περιόδου στην οποία αντιστοιχεί η καμπύλη

φορτίου.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι αυτού του είδους η διάκριση, αποσκοπεί στην επίτευξη χρηματοοικονομικών στόχων, οι οποίοι σχετίζονται με την μείωση του κόστους παραγωγής ή διάθεσης του αγαθού. Είναι απόλυτα κατανοητό ότι, σε συνθήκες ορίων αντοχής του συστήματος το κόστος παραγωγής είναι μεγαλύτερο. Επιπλέον, όταν η παραγωγική ικανότητα υστερεί της ζήτησης, τότε η ανάγκη της αγοράς εισαγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας και η διάθεσή της στο καταναλωτικό κοινό, προς αποφυγή black-out θεωρείται επιβεβλημένη. Ενώ τέλος, η υπερβάλλουσα ζήτηση επιτάσσει την ανάγκη για νέες κοστοβόρες επενδύσεις, με σκοπό την αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας, η οποίες εκτός αιχμής θα έμεναν ανενεργές.

Στην πράξη αυτού του είδους η διαφοροποίηση επιχειρείται, μεταξύ των άλλων, μέσω της εφαρμογής, του λεγόμενου «Νυκτερινού Τιμολογίου». Το «Νυκτερινό Τιμολόγιο», είναι ένα είδος διαφορετικού τιμολογίου που χρεώνει διαφορετικές τιμές τη νύκτα από την ημέρα (αλλά και κατά τις μεσημεριανές ώρες). Το τιμολόγιο αυτό εφαρμόζεται από τη ΔΕΗ στο Τιμολόγιο Οικιακής Χρήσης με την κωδικοποίηση "Κανονικές χρεώσεις" (Γ1), και έχει ως σκοπό να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της αυξημένης ζήτησης σε ορισμένη χρονική περίοδο στη διάρκεια του 24ώρου και της ταυτόχρονης περιορισμένης παραγωγικής δυνατότητας της επιχείρησης να ανταποκριθεί στην νέα ζήτηση. Συγκεκριμένα, αποσκοπεί στην ενθάρρυνση της ζήτησης σε περιόδους εκτός αιχμής (χαμηλών φορτίων), όπου η επιχείρηση εμφανίζει αργούσα παραγωγική δυναμικότητα (ante 56), μέσω της επιβάρυνσης των καταναλωτών της περιόδου εκτός αιχμής (off-peak consumers) με χαμηλότερο αντίτιμο.

Πέρα από τη χρήση του «Νυκτερινού Τιμολογίου», η ΔΕΗ στοχεύοντας στην εξομάλυνση της ζήτησης, εφαρμόζει διαφορετικές χρεώσεις σε δύο από τα τρία «Τιμολόγια Φωτισμού Οδών και Πλατειών» (Τ-49 και Γ-4), όπου επιβάλλει δύο διαφορετικές χρεώσεις για αντίστοιχες διαφορετικές περιόδους της νύχτας: α) «λυκόφως – λυκαυγές» και β) «λυκόφως – μεσονύκτιο».

Επίσης, η εν λόγω λογική διαφοροποίησης εμπεριέχεται και στα τιμολόγια πώλησης «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Υψηλή Τάση», όπου προβλέπονται τρεις

διαφορετικές χρεώσεις με αντίστοιχες κωδικοποιήσεις: α)«ώρες αιχμής», β)«ώρες ενδιάμεσου φορτίου» και γ)«ώρες ελαχίστου φορτίου».

Ενώ, στα «Τιμολόγια Βιομηχανικής Χρήσης» Β15 και Β25, που εντάσσονται στην πώληση «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Μέση Τάση», εφαρμόζεται ανάλογη διαφοροποίηση με αντίστοιχες κωδικοποιήσεις: α) «Ζώνη Αιχμής», β) «Ζώνη Ημέρας» και γ) «Ζώνη Νύχτας». Τέλος, στο «Τιμολόγιο Γενικής Χρήσης» Γ23, η ΔΕΗ τιμολογεί με «ωράριο κανονικής χρέωσης» και «ωράριο μειωμένης χρέωσης».

5.1.3 Διαφοροποίηση Ανάλογα με το Ύψος της Κατανάλωσης

Η διαφοροποίηση ανάλογα με το ύψος της κατανάλωσης χρησιμοποιείται ευρέως από την ΔΕΗ, κατά την τιμολόγηση των προϊόντων της. Η επιχείρηση στοχεύοντας στην αντιμετώπιση της υπερβάλλουσας ζήτησης, επιχειρεί μέσω αυτού του είδους τη διαφοροποίηση, να συγκρατήσει γενικότερα τη ζήτηση. Πιο συγκεκριμένα, αυξάνει τις τιμές πώλησης των προϊόντων της, καθώς αυξάνεται η ζήτηση.

Η πολιτική αυτή, εμπεριέχεται σε όλα σχεδόν τα τιμολόγια πώλησης «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Μέση Τάση» και «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Χαμηλή Τάση». Εντοπίζονται ως ελάχιστες εξαιρέσεις, τα «Τιμολόγια Βιομηχανικής Χρήσης» (πλην του Γ23/Β), το «Τιμολόγιο Οικιακής Χρήσης» Γ1Ν, το «Τιμολόγιο Γενικής Χρήσης» Γ23, τα «Τιμολόγια Ημερησίων Εφημερίδων», τα «Τιμολόγια Φωτισμού Οδών και Πλατειών», τα «Τιμολόγια Αποστράγγισης» (Τ-33Α/ΧΤ), (Τ-33Α/ΜΤ) και τα «Μειωμένα Αγροτικά Τιμολόγια» (ΜΑΤ/ΧΤ), (ΜΑΤ/ΜΤ).

5.2 Διπλά Τιμολόγια

Ένα εξίσου σημαντικό στοιχείο της Τιμολογιακής Πολιτικής της ΔΕΗ στην πώληση της Ηλεκτρικής Ενέργειας, είναι η εφαρμογή Διπλών Τιμολογίων. Πιο συγκεκριμένα, στα «Τιμολόγια Βιομηχανικής Χρήσης», «Τιμολόγια Οικιακής Χρήσης» και τα «Τιμολόγια Γενικής Χρήσης» της πώλησης «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Χαμηλή Τάση», η ΔΕΗ έχει ενσωματώσει τη λογική του Διπλού

Τιμολογίου, του οποίου το ένα μέρος αποτελεί την αξία των πωλούμενων μονάδων του προϊόντος και το άλλο μέρος το επιβαλλόμενο πάγιο. Βασικός στόχος της πολιτικής αυτής είναι η αύξηση των Εσόδων της ΔΕΗ και η περαιτέρω χρηματοδότηση των υποχρεώσεών της.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η επίτευξη του στόχου της συγκέντρωσης εσόδων, μέσω της εφαρμογής Πολλαπλών Τιμολογίων, έρχεται σε αντίθεση με τους στόχους της αναδιανομής του εισοδήματος. Ο λόγος είναι ότι, η επιβολή παγίου σημαίνει μια επιπλέον επιβάρυνση στη συνολικά αγοραζόμενη ποσότητα του προϊόντος, ανεξαρτήτως του ύψους των καταναλισκόμενων μονάδων. Δηλαδή σημαίνει μία επιβάρυνση η οποία βρίσκεται σε αντίστροφη σχέση με την καταναλισκόμενη ποσότητα.

Όμως από την οικονομική επιστήμη, είναι γνωστό ότι η αντίστροφη προοδευτικότητα στις τιμές των προϊόντων, επιβαρύνει περισσότερο τους καταναλωτές των χαμηλότερων εισοδηματικών τάξεων. Η αιτία εντοπίζεται στο ότι η τελική μέση επιβάρυνση του καταναλωτή, καθορίζεται από την ποσότητα του αγοραζόμενου προϊόντος. Έτσι σε μικρές αγοραζόμενες ποσότητες, η μέση επιβάρυνση είναι μεγάλη, ενώ όσο οι ποσότητες αυτές μεγαλώνουν η μέση επιβάρυνση μειώνεται. Με άλλα λόγια οι χαμηλές εισοδηματικές τάξεις επιβαρύνονται περισσότερο, αφού εξ ορισμού καταναλώνουν λιγότερη ποσότητα.

Η αντίθεση του παγίου στους αναδιανεμητικούς στόχους επιβεβαιώνεται ακόμη περισσότερο, από το γεγονός ότι αυτό δεν επιβάλλεται σε όλα τα τιμολόγια, αλλά διακριτικά μόνο στα «Τιμολόγια Βιομηχανικής Χρήσης», «Τιμολόγια Οικιακής Χρήσης» και στα «Τιμολόγια Γενικής Χρήσης» της πώλησης «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Χαμηλή Τάση», που αφορούν στην ουσία προϊόντα που καταναλώνονται από την πλειονότητα των καταναλωτών.

Επίσης η επιβολή παγίου, έρχεται σε αντίθεση με τους στόχους της άριστης κατανομής των πόρων. Η αριστοποίηση της κατανομής ως γνωστό επιβάλει, όπως ήδη έχει δειχθεί από τα προηγούμενα, τιμολόγηση στο σημείο που η τιμή εξισώνεται με το οριακό κόστος των πόρων. Η επιβολή ενός παγίου έρχεται σε αντίθεση με την αρχή αυτή, αφού σημαίνει μία πλέον επιβάρυνση στην τιμή, γεγονός που στην πράξη σημαίνει πως μια κατηγορία οριακών καταναλωτών που

θα καταβάλω αν η τιμή ήταν ίση με το οριακό κόστος, ενδέχεται να εξαιρεθούν της κατανάλωσης. (Θ.Γεωργακόπουλος, 2000: 110-111).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΔΕΗ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

6.1 Το ζήτημα της Ιδιωτικοποίησης

Ο σαφής προσδιορισμός των σχέσεων μεταξύ των δημόσιων επιχειρήσεων και του κράτους, έχει σκοπό να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις για την ικανοποίηση του δημόσιου συμφέροντος, χωρίς να επηρεάζεται δυσμενώς η αποτελεσματική διαχείριση των επιχειρήσεων αυτών.

Οι στόχοι μιας δημόσιας επιχείρησης πρέπει να προσδιορίζονται μέσα στα πλαίσια του γενικότερου κρατικού οικονομικού προγραμματισμού. Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να παρέχονται στις δημόσιες επιχειρήσεις σαφείς οδηγίες και ποσοτικοί παράμετροι, που θα διευκολύνουν τη διαμόρφωση της επιθυμητής πολιτικής τους. Οι οδηγίες αυτές θα πρέπει να είναι το αποτέλεσμα της εξισορρόπησης της οικονομικής και της κοινωνικής διάστασης της λειτουργίας των δημόσιων επιχειρήσεων. Η ανάγκη κατάρτισης ενός συγκεκριμένου πλαισίου λειτουργίας των δημόσιων επιχειρήσεων αποβλέπει στην επίτευξη τόσο της τεχνολογικής όσο και της οικονομικής αποτελεσματικότητας, ταυτόχρονα με την προαγωγή του δημόσιου συμφέροντος.

Υπό το πρίσμα αυτό, γίνεται φανερό ότι η νομική μορφή που παίρνουν οι δημόσιες επιχειρήσεις δεν εξασφαλίζει πάντοτε τη διοικητική και, κυρίως, την οικονομική αυτοτέλεια τους. Το γεγονός αυτό αποτελεί συνήθως εμπόδιο στην εφαρμογή ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων. Οι επιχειρήσεις διέπονται από κανονισμούς και υπόκεινται σε ρυθμίσεις από την πλευρά της δημόσιας διοίκησης. Άλλωστε, οι βασικές αποφάσεις που αναφέρονται σε θέματα επενδυτικής και τιμολογιακής πολιτικής για να υλοποιηθούν θα πρέπει να τύχουν της προηγούμενης έγκρισης του αρμόδιου υπουργείου ή υπουργείων.

Το κράτος με τις παρεμβάσεις του στα πλαίσια της οικονομικής του πολιτικής, οδηγεί πολλές φορές τις δημόσιες επιχειρήσεις να ενεργούν διαφορετικά από ό,τι επιβάλλει το συμφέρον τους, όπως αυτό προσδιορίζεται από τις δυνάμεις της αγοράς. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει πριν από κάθε παρέμβαση να γίνεται η εκτίμηση του κόστους και της ωφέλειας όλων των υφιστάμενων εναλλακτικών

λύσεων, ώστε να επιλέγεται εκείνη η λύση που εξασφαλίζει τη μεγαλύτερη δυνατή ευημερία για το κοινωνικό σύνολο. Επομένως, αν και οι παρεμβάσεις του είδους αυτού αποσκοπούν στην εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος, οι δημιουργούμενες αποκλίσεις από την αρχή της εμπορικότητας (δηλαδή από τα καθαρά ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια) ζημιώνουν την επιχείρηση λόγω των συνεπαγόμενων εξωεπιχειρηματικών επιβαρύνσεων.

Απόρροια των παραπάνω προβληματισμών, αποτελεί το ζήτημα της ιδιωτικοποίησης της ΔΕΗ. Η διατήρηση του δημοσίου καθεστώτος και του δημοσίου χαρακτήρα της ή όχι, καθώς επίσης και ο βαθμός ιδιωτικοποίησής της, σήμερα αποτελεί αντικείμενο δημοσίου διαλόγου.

Από το ένα μέρος, υπάρχει η άποψη ορισμένων που αμφισβητεί την αποτελεσματικότητα των δημοσιονομικών μέσων ή ακόμη και όλων των μέσων παρέμβασης των δημόσιων φορέων γενικότερα στην προώθηση μακροοικονομικών στόχων.

Άλλοι αμφισβητούν την καταλληλότητα των δημόσιων επιχειρήσεων ως «καλό εργαλείο» άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής, προς την κατεύθυνση της άριστης κατανομής των πόρων, της σταθεροποίησης της οικονομίας και της προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης και της περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας, αναγνωρίζοντας ότι η επίτευξη αυτών των στόχων μπορεί να επιτευχθεί με άλλα μέσα δημοσιονομικής πολιτικής που έχει το κράτος στη διάθεσή του.

Στην σχετική με την καταναλωτική αποτελεσματικότητα παράγραφο, απεδείχθη ότι τα οφέλη από τη δημιουργία της δημόσιας επιχείρησης, αναφορικά με την αριστοποίηση της κατανομής των πόρων είναι σημαντικά. Όμως, αρκετοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι σε όρους αποτελεσματικότητας, δεν είναι απόλυτα ξεκάθαρο αν η δημόσια επιχείρηση υπερέχει σε σύγκριση με το ρυθμιζόμενο ιδιωτικό μονοπώλιο. Αφού, όπως ισχυρίζονται για να προσδιορισθεί η καθαρή ωφέλεια θα πρέπει να συνυπολογισθεί και το κόστος σε όρους αποτελεσματικότητας, που προκύπτει από τη φορολογία, η οποία απαιτείται για την κάλυψη των ελλειμμάτων.

Στην κατεύθυνση αυτή, έχει επιπλέον τεθεί και το επιχείρημα ότι, η απουσία συμπεριφοράς μεγιστοποίησης του κέρδους από την πλευρά της δημόσιας

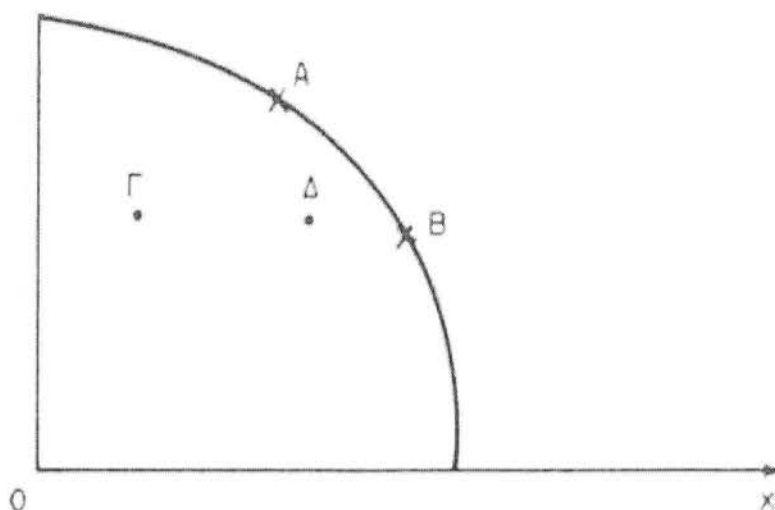
επιχείρησης, οδηγεί τη δημόσια αυτή επιχείρηση να είναι λιγότερο αποτελεσματική σε σύγκριση με το ρυθμιζόμενο μονοπώλιο.

Αυτού του είδους η αναποτελεσματικότητα, αποκαλούμενη και αναποτελεσματικότητα-Χ (X-inefficiency) (Leibenstein 1966, 1969, 1976) οφείλεται στο γεγονός ότι, οι εργαζόμενοι σε μια επιχείρηση επιλέγουν τα επίπεδα της εργατικής τους προσπάθειας, έτσι ώστε να μεγιστοποιείται η χρησιμότητα τους, αλλά τα επίπεδα αυτά δεν συμπίπτουν συνήθως με τα επίπεδα που μεγιστοποιούν τα κέρδη ή ελαχιστοποιούν το κόστος της επιχείρησης (Ευθύμογλου – Ξεπαπαδέας, 1990: 29).

Η αναποτελεσματικότητα-Χ αναμένεται να είναι λιγότερο σημαντική στις ιδιωτικές επιχειρήσεις από ότι είναι στις δημόσιες επιχειρήσεις, επειδή στις ιδιωτικές επιχειρήσεις υπάρχει μεγαλύτερη σύνδεση μεταξύ εισοδήματος και εργατικής προσπάθειας. Οι επιπτώσεις της αναποτελεσματικότητας-Χ είναι η παραγωγή π.χ. των δύο αγαθών x και y .

Στο διάγραμμα 10 παριστάνεται η καμπύλη παραγωγικών δυνατοτήτων μιας επιχείρησης. Κάθε σημείο επί της καμπύλης παραγωγικών δυνατοτήτων (πχ Α, Β) απεικονίζει τη μέγιστη δυνατή ποσότητα συνδυαζόμενης ποσότητα παραγωγής των αγαθών χ και ψ (άριστη κατά Pareto). Τα σημεία συνδυασμοί δεξιά της καμπύλης απεικονίζουν μεγαλύτερες ποσότητες, οι οποίες όμως είναι ανέφικτες. Ενώ τα σημεία αριστερά της καμπύλης (πχ Γ, Δ) απεικονίζουν εφικτές αλλά μικρότερες ποσότητες. Με άλλα λόγια κάθε σημείο αριστερά της καμπύλης παραγωγικών δυνατοτήτων, απεικονίζει μία μη αποτελεσματική παραγωγή η οποία καλείται αναποτελεσματικότητα-Χ.

Διάγραμμα 10
Αναποτελεσματικότητα-Χ

Οι επικριτές του θεσμού των δημοσίων επιχειρήσεων, υποστηρίζουν ότι η τιμολογιακή θα πρέπει να αποσκοπεί στην προώθηση μικροοικονομικών στόχων της επιχείρησης, όπως, λ.χ., ελαχιστοποίηση του κόστους, επίτευξη οικονομικής αποτελεσματικότητας, ενίσχυση της αυτοχρηματοδότησης κ.ά. Ακόμα υποστηρίζουν ότι αλλαγή στην τιμολογιακή πολιτική θα επιτευχθεί μέσω της πλήρους ιδιωτικοποίησης, αφού αυτή δεν αποτελεί μόνο ένα τρόπο άντλησης κεφαλαίων, αλλά επιπλέον είναι ο καταλύτης που θα συνεισφέρει σε όλα τα παραπάνω. (Σ. Νέζης, “ΤΟ ΒΗΜΑ”, 31/10/2007).

Από την άλλη, η πλήρης ιδιωτικοποίηση της εταιρείας και γενικότερα η απελευθέρωση της ηλεκτρικής ενέργειας, πιστεύεται ότι θα συνοδευτεί από αρνητικές συνέπειες. Αυτές αφενός, σχετίζονται με την ίδια τη λειτουργία της επιχείρησης και αφετέρου, αφορούν τις επιπτώσεις στην άσκηση των δημοσιονομικών πολιτικών.

Στις επιπτώσεις που σχετίζονται με την ίδια τη λειτουργία της επιχείρησης, εντάσσονται οι περιορισμοί στην επέκταση της δραστηριότητας για λόγους που σχετίζονται με τον περιορισμό του μονοπωλίου της, την απαγόρευση σταυροειδών επιδοτήσεων, το περιορισμό της δυνατότητας δανεισμού της

επιχείρησης, κλπ. Στις επιπτώσεις που σχετίζονται με την άσκηση των δημοσιονομικών πολιτικών εντάσσονται οι: μη επίτευξη της κοινωνικά άριστης κατανομή των πόρων, κερδοσκοπική εκμετάλλευση των καταναλωτών από τα ιδιωτικά μονοπώλια, μη ορθολογική οργάνωση της παραγωγής και εκμετάλλευση οικονομιών κλίμακας, μη βελτίωση της διανομής του εισοδήματος και του πλούτου, μη προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης και της περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας, υποβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων προϊόντων.

Η παρούσα μελέτη θα ασχοληθεί με τις επιπτώσεις που σχετίζονται, με την τιμολογιακή πολιτική. Πριν όμως γίνει εξέταση των επιπτώσεων αυτών, στο παρόν κεφάλαιο, θα επιχειρηθεί να δοθεί η μορφή της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς επίσης και το ιδιοκτησιακό καθεστώς της ΔΕΗ.

6.2 Έννοια και Μορφές Ιδιωτικοποίησης

Με τον όρο ιδιωτικοποίηση μιας δραστηριότητας που ασκείται από δημόσιους φορείς, με τη μορφή δημόσιας επιχείρησης, εννοούμε τον -με οποιονδήποτε τρόπο- περιορισμό του ελέγχου των δημόσιων φορέων πάνω στη δραστηριότητα αυτή (Γεωργακόπουλος, 2000: 113)

Οι συνηθέστεροι τρόποι ιδιωτικοποίησης είναι οι ακόλουθοι:

πώληση ολόκληρης της δημόσιας επιχείρησης ή ενός μέρους αυτής σε ιδιωτικούς φορείς

εργολαβική ανάθεση ορισμένων δραστηριοτήτων της δημόσιας επιχείρησης σε ιδιωτικούς φορείς

απελευθέρωση της αγοράς, στην οποία λειτουργεί η δημόσια επιχείρηση, ώστε να μπορούν να εισέλθουν και ιδιωτικές επιχειρήσεις και να αυξηθεί έτσι ο ανταγωνισμός.

Στη συνέχεια θα ακολουθήσει συνοπτική εξέταση των τριών αυτών μορφών ιδιωτικοποίησης.

6.2.1 Πώληση της δημόσιας επιχείρησης σε ιδιωτικούς φορείς

Η μεταβίβαση του συνόλου ή μέρους των περιουσιακών στοιχείων μιας δημόσιας επιχείρησης αποτελεί την κύρια μορφή ιδιωτικοποίησης. Μεταβίβαση

του συνόλου της δημόσιας επιχείρησης γίνεται συνήθως όταν η δημόσια επιχείρηση λειτουργεί σε ανταγωνιστικές αγορές, ενώ στις περιπτώσεις μονοπωλιακών επιχειρήσεων, και ιδιαίτερα των φυσικών μονοπωλίων, μεταβιβάζεται μόνο ένα μέρος της δημόσιας επιχείρησης.

Η μερική μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων επιλέγεται συνήθως επειδή, η συμμετοχή και του δημοσίου στην επιχείρηση διασφαλίζει καλύτερα στο κοινωνικό σύνολο ότι θα εξακολουθήσουν και μετά την ιδιωτικοποίηση της επιχείρησης, να προωθούνται εν μέρη τουλάχιστον, οι στόχοι της δημόσιας επιχείρησης. Παράλληλα, η συμμετοχή των ιδιωτών θα προωθεί περισσότερο την αποτελεσματικότητα των ιδιωτικοποιημένων επιχειρήσεων.

Στη μερική μεταβίβαση, οι δημόσιοι φορείς μπορεί να μεταβιβάσουν την πλειοψηφία των μετοχών στους ιδιώτες, ή μπορεί όμως και να μεταβιβάσουν μόνο τη μειοψηφία, επειδή στην τελευταία περίπτωση εξασφαλίζεται καλύτερα στο κοινωνικό σύνολο ότι οι ιδιώτες δεν θα εκτρέψουν την επιχείρηση από τους κοινωνικούς της στόχους.

Ιδιαίτερη σημασία όμως δεν έχει μόνο η έκταση της μεταβίβασης της περιουσίας της δημόσιας επιχείρησης σε ιδιώτες, αλλά ποιος έχει τη διοίκηση της επιχείρησης. Αν οι δημόσιοι φορείς μεταβιβάζουν τη διοίκηση της επιχείρησης σε ιδιωτικούς φορείς, ο κίνδυνος εκτροπής της επιχείρησης από τους κοινωνικούς της στόχους είναι μεγαλύτερος, αλλά η βελτίωση της αποτελεσματικότητας της είναι επίσης μεγαλύτερη, ανεξάρτητα αν το κράτος διατηρεί την πλειοψηφία των μετοχών.

Η μεταβίβαση των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης μπορεί να γίνει κυρίως με τέσσερις διαφορετικούς τρόπους, καθένας των οποίων έχει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα:

διάθεση των μετοχών μέσω του χρηματιστηρίου

άμεση πώληση των μετοχών στο κοινό

απευθείας πώληση ολόκληρης ή μέρους της επιχείρησης σε ιδιώτες

πώληση των μετοχών στα διευθυντικά στελέχη και τους εργαζομένους της επιχείρησης

Η πρώτη μέθοδος μεταβίβασης της περιουσίας των δημόσιων επιχειρήσεων

χρησιμοποιείται στην περίπτωση που οι επιχειρήσεις αυτές έχουν εισαχθεί ή μπορεί να εισαχθούν στο χρηματιστήριο και η εφαρμογή της προϋποθέτει σχετικά αναπτυγμένη κεφαλαιαγορά. Παρουσιάζει το πλεονέκτημα ότι είναι πιο διαφανής μέθοδος σε σχέση με τις άλλες και ότι επίσης επιτρέπει τη διασπορά των μετοχών σε μεγάλο αριθμό επενδυτών, με συνέπεια να παρεμποδίζει τη συγκέντρωση της ιδιοκτησίας μόνο στο μεγάλο κεφάλαιο.

Η δεύτερη μέθοδος χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις που δεν είναι δυνατή ή δεν κρίνεται σκόπιμη η διάθεση των μετοχών μέσω του χρηματιστηρίου. Παρουσιάζει και αυτή το πλεονέκτημα της διασποράς των μετοχών σε μεγάλο αριθμό επενδυτών, πράγμα που προάγει τον ανταγωνισμό και παρεμποδίζει τη συγκέντρωση των κεφαλαίων σε μικρό αριθμό επενδυτών. Το πλεονέκτημα αυτό όμως εξανεμίζεται σχετικά σύντομα, επειδή οι αρχικοί αγοραστές τείνουν να μεταπωλούν τις μετοχές τους, προκειμένου να καρπωθούν την υπεραξία τους και έτσι τελικά γίνεται συγκέντρωση των μετοχών στα χέρια μικρού αριθμού κεφαλαιούχων.

Η τρίτη μέθοδος χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις που δεν είναι δυνατή ή διάθεση των μετοχών μέσω του χρηματιστηρίου, επειδή λόγω χάρη η επιχείρηση είναι ζημιογόνα ή οι τιμές στο χρηματιστήριο είναι ιδιαίτερα χαμηλές ή η αξία της επιχείρησης είναι ιδιαίτερα μεγάλη σε σχέση με την αξία των συναλλαγών στο χρηματιστήριο αξιών και δεν ενδείκνυται να χρησιμοποιηθούν ξένα χρηματιστήρια (Γ. Κωττής - Α. Πετράκη Κωττή, :500).

Η τέταρτη μέθοδος εμφανίζει ένα σημαντικό πλεονέκτημα, ότι δηλαδή αυξάνει το ενδιαφέρον των στελεχών και των εργαζομένων στην επιχείρηση και βελτιώνει την αποτελεσματικότητά της. Παρουσιάζει όμως και ένα μειονέκτημα διότι μπορεί να οδηγήσει σε σύγκρουση των αντιτιθέμενων συμφερόντων μεταξύ των ενδιαφερόμενων ομάδων.

Μέχρι το 1999, η ΔΕΗ λειτουργούσε ως μία κρατική Επιχείρηση της οποίας το αντικείμενο ήταν η ανάπτυξη των ενεργειακών πηγών και η συμβολή της στην ανάπτυξη της χώρας, μέσω της παροχής χαμηλού κόστους ηλεκτρικής ενέργειας. Όμως ο νόμος 2773/1999 περί απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, μαζί με τους συμπληρωματικούς του Νόμους 3175/2003 και 3426/2005 και

3587/2007, μετέτρεψε της ΔΕΗ σε ανώνυμη εταιρεία, ενώ ο Νόμος 2773/1999, επικύρωσε το καταστατικό της ΔΕΗ, το οποίο μεταξύ άλλων ορίζει ότι το Ελληνικό Κράτος θα μεταβιβάσει μέχρι και ποσοστό 49% των μετοχών της (ante 14-15).

Την 12/12/2001, η ΔΕΗ Α.Ε. εισήχθη στα Χρηματιστήρια Αξιών Αθηνών με προσφορά ποσοστού 16,14% του συνόλου των μετοχών της και Λονδίνου με προσφορά Διεθνών Αποθετηρίων Εγγράφων.

Το Δεκέμβριο του 2002, πραγματοποιήθηκε η Β' προσφορά ποσοστού 13,2% του συνόλου των μετοχών της στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Το επενδυτικό κοινό ανταποκρίθηκε με ζήτηση που υπερέκλυσε την προσφορά κατά 6 φορές.

Τον Οκτώβριο του 2003, πραγματοποιήθηκε η Γ' προσφορά ποσοστού 15,73% του συνόλου των μετοχών της στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Το επενδυτικό κοινό ανταποκρίθηκε με ζήτηση που υπερέκλυσε την προσφορά κατά 6,7 φορές.

Σήμερα, η ΔΕΗ ΑΕ είναι μια μικτή επιχείρηση Δημοσίου και Ιδιωτικού τομέα. Το μετοχικό κεφάλαιο της ΔΕΗ αποτελείται από 232.000.000 μετοχές. Από αυτές το 51,12% κατέχει το Ελληνικό Δημόσιο, το 3,81% ο Οργανισμός Απασχόλησης Προσωπικού της ΔΕΗ, ενώ το 45,07% κατέχουν οι Θεσμικοί Επενδυτές και το Ευρύ Επενδυτικό Κοινό.

Η τιμή της μετοχής της διαπραγματεύεται στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και ενδεικτικά αναφέρουμε ότι την 07/03/2007 έκλεισε στα 19,58 ευρώ ενώ την ίδια μέρα η χρηματιστηριακή αξία της επιχείρησης ήταν 4.542.560.000 ευρώ (Εκθεση Ορκωτών Λογιστών Έτους 2007, 53).

6.2.2 Εργολαβική Ανάθεση Δραστηριοτήτων σε Ιδιωτικούς Φορείς

Η μέθοδος αυτή προβλέπει την ανάθεση ορισμένων δραστηριοτήτων των δημόσιων επιχειρήσεων σε ιδιωτικούς φορείς με βάση μειοδοτικό ή πλειοδοτικό διαγωνισμό. Είναι φυσικά απλούστερη από την πώληση τους και, όταν υπάρχουν ικανοποιητικές ανταγωνιστικές συνθήκες, μπορεί να αποφέρει σημαντικά οφέλη σε όρους μείωσης του κόστους παροχής υπηρεσιών. Η δυσχέρεια που ανακύπτει εδώ όμως αφορά τον έλεγχο της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς μπορεί να είναι δύσκολο να προσδιοριστούν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά τους

κατά τη διενέργεια του διαγωνισμού (Θ.Γεωργακόπουλος, 2000: 114).

Στην κατηγορία αυτή, μπορούν να ενταχθούν οι μεικτές επιχειρήσεις που ιδρύει η ΔΕΗ με ιδιώτες και έχουν ως σκοπό την εκμετάλλευση της αγοράς από κοινού με τους ιδιώτες. Η ίδρυση τέτοιων επιχειρήσεων και η παραχώρηση σε αυτές μέρους της δραστηριότητας που προηγουμένα εκτελούσε κατά αποκλειστικότητα η ΔΕΗ, αποτελεί στην ουσία ανάθεση δραστηριότητας από δημόσιο φορέα σε ιδιωτικό. Στο κεφάλαιο 1 όπου περιγράφεται ο όμιλος ΔΕΗ, έχει γίνει ήδη αναφορά στις εταιρείες αυτές.

6.2.3 Απελευθέρωση της αγοράς

Η απελευθέρωση της εισόδου ιδιωτικών επιχειρήσεων σε μια αγορά επιτρέπει την ενίσχυση του ανταγωνισμού, με συνέπεια τη μείωση του κόστους παραγωγής των προϊόντων και τη βελτίωση της ποιότητας τους. Η μέθοδος αυτή παρουσιάζει εξαιρετικά πλεονεκτήματα διότι επιτρέπει στις δυνάμεις της αγοράς να καταναείμουν τους πόρους αποτελεσματικά, χωρίς κόστος για το κοινωνικό σύνολο.

Το βασικότερο μειονέκτημά της εντοπίζεται στο ότι δεν μπορεί να εφαρμοστεί στις περιπτώσεις των φυσικών μονοπωλίων (Θ.Γεωργακόπουλος, 2000: 114). Έτσι για παράδειγμα, στην περίπτωση του τομέα της μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας της ΔΕΗ λόγω του ότι υπάρχει φυσικό μονοπώλιο, η μέθοδος αυτή συναντά δυσχέρειες.

Η απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, που όπως ήδη αναφέρθηκε, θεσμοθετήθηκε με το Ν.2773/1999, στην ουσία αποτελεί ευθυγράμμιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία 96/92 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περί απελευθέρωσης της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

Η απελευθερωμένη αγορά και διέπεται από τις εξής αρχές:

- Είσοδο στην αγορά ανεξάρτητων παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας, ανταγωνιστών της ΔΕΗ.
- Δυνατότητα πρόσβασης από τρίτους στα δίκτυα μεταφοράς και διανομής.
- Δυνατότητα των πελατών υψηλής και μέσης τάσης (σε πρώτη φάση άνω του 30% του συνόλου των πελατών) να επιλέγουν τον προμηθευτή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΠΛΗΡΗΣ ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΕΗ

Στο κεφάλαιο αυτό θα επιχειρηθεί να προβλεφθεί η εικόνα που θα έχει η αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, μετά την ενδεχόμενη πλήρη αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ. Συγκεκριμένα, ο προσδιορισμός της αγοράς, θα δοθεί υπό το πρίσμα της πλήρους αποκρατικοποίησης της ΔΕΗ: α) χωρίς κρατική παρέμβαση στην αγορά, β) με ταυτόχρονη κρατική παρέμβαση στην αγορά, που θα αποσκοπεί στο περιορισμό της δραστηριότητας του φυσικού μονοπωλίου της ΔΕΗ με στόχο την ενίσχυση του ανταγωνισμού και γ) με τη λειτουργία ταυτόχρονων ανταλλαγών ισχύος μεταξύ των κρατών με σκοπό την ενίσχυση του ανταγωνισμού.

7.1 Πλήρης Αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ Χωρίς Κρατική Παρέμβαση στην Αγορά

Με βάση τα όσα αναφέρθηκαν, μετά την πλήρη αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ και εφόσον δεν υπάρχει καμία κρατική παρέμβαση στην αγορά, το τοπίο θα χαρακτηρίζεται από τα εξής δεδομένα:

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η ΔΕΗ είναι η μοναδική εταιρία μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, αφού θα έχει στην αποκλειστική κυριότητά της το μοναδικό σύστημα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα. Μέσω των γραμμών υψηλής τάσης μήκους 11.650 χιλιομέτρων μεταφέρεται η ηλεκτρική ενέργεια που παράγει ο όμιλος και οι ιδιώτες παραγωγοί, αλλά και αυτή που εισάγεται από άλλες χώρες. Επομένως, μετά την πλήρη αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ, ο κλάδος της μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα θα λειτουργεί υπό συνθήκες ιδιωτικού μονοπωλίου, αφού το δίκτυο μεταφοράς θα ανήκει σε μία μόνο ιδιωτική επιχείρηση.

Ανάλογες προβλέψεις μπορούν να γίνουν και για τον κλάδο της διανομής στο διασυνδεδεμένο σύστημα. Η ΔΕΗ αποτελεί τη μοναδική εταιρία διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην χώρα. Όπως ήδη αναφέρθηκε έχει στην αποκλειστική κυριότητά της ένα δίκτυο διανομής μήκους περίπου 210.300 χιλιομέτρων, ενώ

λειτουργεί ήδη 277 καταστήματα που βρίσκονται εγκατεστημένα σ' ολόκληρη τη χώρα (ante 1,2). Επομένως, μετά την πλήρη αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ, στο διασυνδεδεμένο σύστημα, στην αρχή τουλάχιστον, η διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας θα γίνεται υπό συνθήκες ιδιωτικού μονοπωλίου, αφού μία εταιρεία θα έχει στην αποκλειστική κυριότητά της το δίκτυο διανομής και το συγκριτικό πλεονέκτημα του δικτύου των καταστημάτων, έναντι των λοιπών επιχειρήσεων που θα θελήσουν να εισέλθουν στον κλάδο.

Οι ανωτέρω προβλέψεις ενισχύονται επίσης, από το περιεχόμενο σχετικής έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που τονίζει ότι σε πολλές περιπτώσεις σήμερα, η διανομή ηλεκτρικής ενέργειας τείνει να χαρακτηρίζεται από τον σχηματισμό των τοπικών δικτύων διανομής. Αυτό σημαίνει ότι η ύπαρξη ενός υψηλού αριθμού λιανικών επιχειρήσεων ανεφοδιασμού, με κάθε μια να κατέχει ένα μικρό μερίδιο αγοράς, δεν είναι απαραίτητος ενδεικτική του ενεργού ανταγωνισμού δεδομένου ότι μπορεί να είναι ένα αποτέλεσμα της ύπαρξης των μικρών τοπικών μονοπωλίων (Commission of the European Communities, 01/10/2002 SEC (2002) 1038).

Τέλος, η ΔΕΗ είναι η μεγαλύτερη εταιρία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, αφού παράγει το 93% της συνόλου των 58,1 Twh που παρήχθησαν εντός της χώρας το 2007 (ante 1). Επομένως, μετά την πλήρη αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ, ο κλάδος της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, θα λειτουργεί σε συνθήκες ολιγοπωλίου, όπου θα υπάρχει μια εταιρία που θα παράγει σχεδόν το σύνολο της παραγόμενης ποσότητας και η οποία πιθανόν να εκτοπίσει ή να απορροφήσει τις υπόλοιπες ή εμφανίζοντας χαρακτηριστικά “Λεοντείου Εταιρίας” να διαμορφώσει καρτέλ.

7.2 Πλήρης Αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ με Ταυτόχρονη Κρατική

Παρέμβαση στην Αγορά με Σκοπό την Ενίσχυση του

Ανταγωνισμού

Στη συνέχεια θα επιχειρηθεί να εξετασθεί το ενδεχόμενο της κρατικής παρέμβασης στη λειτουργία ιδιωτικής μονοπωλιακής επιχείρησης ηλεκτρικής ενέργειας, με τη μορφή περιορισμών στην επέκταση της δραστηριότητας για

λόγους που σχετίζονται με τον περιορισμό του μονοπωλίου της και την ενίσχυση του ανταγωνισμού.

Σύμφωνα με τα στοιχεία Eurostat τα Ευρωπαϊκά δεδομένα στην παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας χαρακτηρίζονται από ένα σημαντικό βαθμό συγκέντρωσης στην παραγωγή. Το γεγονός της ύπαρξης παραγωγών οι οποίοι κατέχουν κυρίαρχο μερίδιο στην αγορά, είναι απίθανο να συμβάλλει στον ανταγωνισμό, χωρίς ρυθμιστικό έλεγχο των χονδρικών πωλήσεων. Κατά συνέπεια, προκειμένου να δημιουργηθούν οι συνθήκες για αποτελεσματικότερο ανταγωνισμό σε κάποια κράτη μέλη όπως, το ΗΒ και η Ιταλία, έχει πραγματοποιηθεί ήδη κάποιος περιορισμός της ικανότητας παραγωγής των κυρίαρχων προμηθευτών. Ενδεικτικά αναφέρουμε, το παράδειγμα της πρόσφατης αποεπένδυσης που πραγματοποιήθηκε από τη Enel και που είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του μεριδίου αγοράς που κατείχε η εταιρεία. Άλλα κράτη μέλη, όπως η Γαλλία και η Ιρλανδία, έχουν καταστήσει την ικανότητα για προσφορά στη χονδρική αγορά, μέσω μιας διαδικασίας δημοπρασίας (Commission of the European Communities, 01/10/2002 SEC (2002) 1038).

Στην ίδια κατεύθυνση κινούνται και οι προτάσεις του (IEA), προς την κυβέρνηση της Ελλάδας για μείωση της κυριαρχία της ΔΕΗ. Αφού όπως υποστηρίζει ο οργανισμός, ο περιορισμός του μονοπωλίου της ΔΕΗ, θα δημιουργήσει συνθήκες πραγματικού και αποτελεσματικού ανταγωνισμού στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας. Επίσης μεταξύ των άλλων ο οργανισμός παροτρύνει την Ελληνικής κυβέρνησης, εκτός από το να υιοθετήσει ένα ξεκάθαρο στόχο και χρονοδιάγραμμα για την μείωση του μεριδίου της αγοράς που κατέχει η ΔΕΗ, να διασφαλίσει την πλήρη ανεξαρτησία του ΔΕΣΜΗΕ από τη ΔΕΗ, μεταβιβάζοντας το 100% της ιδιοκτησίας του ΔΕΣΜΗΕ στο κράτος, χωρίς να αποκλείσει την μεταγενέστερη ιδιωτικοποίησή του (IEA, Energy Policies of IEA Countries, Greece, 2006 Review).

Όμως, όπως ήδη αναπτύχθηκε, (ante 20-26) όταν μία επιχείρηση παράγει μεγάλες ποσότητες τότε σημειώνονται παρουσιάζονται αύξουσες αποδόσεις κλίμακας. Ακόμη περισσότερο, σύμφωνα με την αρχή της αποδοτικότητας ένας κλάδος είναι ή καταλήγει να γίνει φυσικό μονοπώλιο, αν παρουσιάζονται

αύξουσες αποδόσεις κλίμακας.

Η κρατική παρέμβαση στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα με τη μορφή αποεπένδυσης και γενικότερα με τον οποιονδήποτε τρόπο συρρίκνωση της δραστηριότητας της ΔΕΗ, με σκοπό τον περιορισμό της μονοπωλιακής δύναμης της και τη δημιουργία και είσοδο στην αγορά και άλλων επιχειρήσεων, θα σήμαινε την κατάργηση μιας αγοράς που λειτουργεί υπό συνθήκες Φυσικού Μονοπωλίου.

Το εν λόγω Φυσικό Μονοπώλιο, έχει ήδη επιτύχει οικονομίες κλίμακας, οφειλόμενες κυρίως σε υψηλές επενδύσεις που χαρακτηρίζονται από αδιαιρετότητες, οι οποίες οικονομίες έχουν οδηγήσει σε μικρότερο μοναδιαίο κόστος στη παραγωγή και διάθεση του τελικού προϊόντος. Η κατάργησή του, θα σήμαινε εξαφάνιση των οικονομιών κλίμακας και αύξηση του κατά μονάδα κόστους παραγωγής. Στη προκειμένη περίπτωση δηλαδή, η προσπάθεια δημιουργίας τέλειου ανταγωνισμού με κρατική παρέμβαση, θα σήμαινε επιβάρυνση για τη κοινωνία, αφού η παραγωγή θα μετακινούνταν σε σημείο παραγωγικού συνδυασμού, αριστερά της καμπύλης παραγωγικών δυνατοτήτων.

7.3 Πλήρης Αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ και Ανταλλαγές Ισχύος Μεταξύ των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με Σκοπό την Ενίσχυση του Ανταγωνισμού

Ένας τρόπος ενίσχυσης του ανταγωνισμού, υποστηρίζεται ότι μπορεί να γίνει μέσω των ανταλλαγών ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ διαφορετικών χωρών. Στο πνεύμα αυτό κινείται άλλωστε και η Ευρωπαϊκή Ένωση και για το λόγο αυτό θα γίνει χρήση των στοιχείων σχετικής έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Commission of the European Communities, 01/10/2002 SEC (2002) 1038).

Σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση, η διάδοση των ανταλλαγών ισχύος σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη, θα οδηγήσει στην ανάπτυξη του ανταγωνισμού της εσωτερικής αγοράς. Τα οφέλη των ανταλλαγών εντοπίζονται, όπως υποστηρίζει η έκθεση, όχι μόνο στο ότι με τον τρόπο αυτό μπορεί να καλυφθεί η υπερβάλλουσα ζήτηση σε περιόδους αυξημένης ζήτησης, αλλά επίσης και στο ότι μπορεί να επιτευχθεί και μείωση των τιμών.

Προς την κατεύθυνση αυτή κινείται και η υιοθέτηση ενός προσωρινού μηχανισμού για τις διασυνοριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας το Μάρτιο του 2002. Σύμφωνα με τον εν λόγω μηχανισμό, οι φορείς αγοράς που συμμετέχουν στις διασυνοριακές ανταλλαγές αφενός δεν πληρώνουν μια σειρά ασυντόνιστων δαπανών στα δίκτυα μετάδοσης δεδομένου ότι όλες οι δαπάνες διέλευσης και εισαγωγών, έχουν πλέον αφαιρεθεί, και αφετέρου, ο κάθε παραγωγός μπορεί να επιλέγει τον καταναλωτή που επιθυμεί.

Όμως η ίδια έκθεση, εντοπίζει τα προβλήματα που αφορούν τις ανταλλαγές ηλεκτρικής ισχύος, και που καθιστούν επί του παρόντος μάλλον ανίσχυρη τη πραγματοποίηση ανταγωνισμού μέσω των ανταλλαγών αυτών. Τα προβλήματα αυτά συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Η εικόνα της Ευρωπαϊκής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, χαρακτηρίζεται από μονοπωλιακές καταστάσεις.
- Η παραγωγική δυνατότητα στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι περιορισμένη.
- Η αναμενόμενη νέα ικανότητα στα επόμενα 3 έτη στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι επίσης περιορισμένη. Στον πίνακα “Δεικτών ανάπτυξης αγοράς του 2000: Συγκέντρωσης και εισόδου νέων επιχειρήσεων” (Commission of the European Communities, 01/10/2002 SEC (2002) 1038), παραθέτονται μεταξύ των λοιπών και τα στοιχεία που αφορούν την αναμενόμενη νέα ικανότητα στα επόμενα 3 έτη. Αν εξαιρέσει κανείς την χώρα μας με αύξηση 34%, την Ιρλανδία με αύξηση 17%, την με αύξηση 10%, την Ισπανία με αύξηση 9% και την Ιταλία με αύξηση 8% για τις υπόλοιπες εκτιμάται αύξηση κάτω του 5%. Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι η εκτιμώμενη αύξηση στη προσφορά για την επόμενη 3ετία από το 2000, δεν πρόκειται να καλύψει την εκτιμώμενη αύξηση στη ζήτηση για την ίδια περίοδο, αφού, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της έκθεσης, αυτή πρόκειται να αυξηθεί ετησίως σε ποσοστό 3%, δηλαδή 9% για την επόμενη 3ετία.
- Ο πιθανός ανταγωνισμός από εισαγωγές στη χώρας μας, σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 6, είναι πολύ περιορισμένος αφού εκτιμάται σε ποσοστό μόλις 12%.

- Υπάρχει έλλειψη μιας διαφανούς τιμής στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας.
- Υπάρχει σημαντική παραλλαγή στο βαθμό ρευστότητας των αγορών των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Όλα τα κράτη μέλη εκτός από το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο, την Ελλάδα και την Ιρλανδία έχουν κάποια μορφή τυποποιημένης ανταλλαγής δύναμης.
- Οι εξελίξεις σχετικά με την εναρμόνιση των διαφορετικών προσεγγίσεων για να διαθέσουν την ικανότητα interconnector, είναι αποθαρρυντικές. Αφού υπάρχει ανεπαρκής συντονισμός της κατανομής και όλα τα κράτη μέλη ακόμα πλήρως δεν έχουν εφαρμόσει τις κοινές οδηγίες για τη διαχείριση συμφόρησης που συμφωνήθηκε στο έκτο φόρουμ της Φλωρεντίας το Σεπτέμβριο του 2001.

Καταλήγοντας θα πρέπει να σημειωθεί, πως και αν ακόμη μελλοντικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση ξεπεραστούν τα τεχνικά εμπόδια που σχετίζονται με την δυνατότητα ανταλλαγής ηλεκτρικής ισχύος εντός της ενιαίας αγοράς, ο ανταγωνισμός που θα αναπτυχθεί δεν σημαίνει πως θα επιφέρει μείωση στις τιμές του προϊόντος στη χώρα μας. Αφού όπως ελέχθη ανωτέρω, οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα μας, (ante 42-45) υπολείπονται κατά πολύ του μέσου όρου των τιμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι αν ληφθεί ως ενιαία η εγκαταστημένη ισχύς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 6, συνολικά (πλην της χώρας μας) ανέρχεται στο ύψος των 577,4 GW, τότε σίγουρα ο ανταγωνισμός θα συμπαρασύρει προς τα πάνω τις τιμές του προϊόντος της Ελλάδας, που κατέχει εγκαταστημένη ισχύ μόλις 10,3 GW.

Πίνακας 6

Δείκτες ανάπτυξης αγοράς το 2000:

Συγκέντρωσης και εισόδου νέων επιχειρήσεων

	Επιχειρήσεις με μερίδιο τουλάχιστον 5% της εγκατεστημένης ισχύος	Μερίδιο των επιχειρήσεων με τουλάχιστο 5% εγκατεστημένης ισχύος	Εγκατεστημένη ισχύς (GW)	Εισαγω-γή ισχύος (GW)	Πιθανός ανταγωνισμός από εισαγωγές β + α	Αναμενόμενη νέα ισχύς στα επόμενα 3 έτη ικανότητα	Ανταλλαγή δύναμης Ναι /Όχι
Αυστρία	5	45%	18.2	3.8	21%	2%	Ναι
Βέλγιο	2	96%	15.7	3.9	25%	1%	Όχι
Δανία	3	78%	12.7	5.0	39%	10%	Ναι
Φινλανδία	4	45%	16.6	3.7	22%	1%	Ναι
Γαλλία	1	92%	115.4	16.6	12%	0%	Ναι
Γερμανία	4	64%	118.3	13.1	11%	1%	Ναι
Ελλάδα	1	97%	10.3	1.3	12%	34%	Όχι
Ιρλανδία	1	97%	4.8	0.3	7%	17%	Όχι
Ιταλία	4	69%	78.1	10.8	14%	8%	(ω)
Λουξεμβ	n.a.	n.a.	1.2	1.2	100%	n.a.	Όχι
Ολλανδία	6	59%	20.6	3.9	19%	3%	Ναι
Πορτογα	3	82%	10.7	3.2	30%	5%	(ω)
Ισπανία	4	83%	52.6	2.1	4%	9%	Ναι
Σουηδία	3	90%	33.6	9.9	29%	n.a.	Ναι
UK	8	36%	78.9	2.7	3%	4%	Ναι

Πηγή: EUROSTAT: Δείκτες ανταγωνισμού στις απαντήσεις αγοράς και ερευνών ηλεκτρικής ενέργειας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΕΗ

8.1 Εισαγωγή

Όπως ήδη ελέχθη η ΔΕΗ αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα ενός δημόσιας επιχείρησης, η οποία στην Τιμολογιακή Πολιτική της εμπεριέχει ένα μείγμα ιδιωτικοοικονομικών και δημοσιονομικών κριτηρίων. Στο κεφάλαιο αυτό, θα επιχειρηθεί η απάντηση στο ερευνητικό ερώτημα που σχετίζεται με την πρόβλεψη της πολιτικής αυτής μετά από ενδεχόμενη πλήρη αποκρατικοποίηση της επιχείρησης. Συγκεκριμένα, θα επιχειρηθεί να η πρόβλεψη της αλλαγής ή όχι των υπαρχόντων στόχων, που εξετάστηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο και συνοψίζονται:

- στη βελτίωση της κατανομής των πόρων, δηλαδή η προσαρμογή της παραγωγής στις προτιμήσεις του κοινωνικού συνόλου
- στη βελτίωση της διανομής του εισοδήματος και του πλούτου
- στη σταθεροποίηση της οικονομίας σε επίπεδο πλήρους απασχόλησης, με την καταπολέμηση της ανεργίας και του πληθωρισμού
- στη προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης και της περιφερειακής ανάπτυξης
- στη συγκέντρωση εσόδων

8.2 Μη Επίτευξη της Κοινωνικά Αριστης Κατανομή των Πόρων

Ήδη αναλύθηκε πως ένας από τους στόχους της τιμολογιακής πολιτικής της ΔΕΗ, είναι η αποτελεσματική κατανομή των πόρων. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της προσαρμογής της παραγωγής στις προτιμήσεις του κοινωνικού συνόλου, δηλαδή μέσω της προσπάθειας της δημόσιας επιχείρησης να ακολουθήσει τους κανόνες λειτουργίας του πλήρους ανταγωνιστικού κλάδου παραγωγής, προσαρμόζοντας τη παραγωγή της στο σημείο τομής των καμπυλών οριακού κόστους (MC) και μέσων εσόδων (AR) της, δηλαδή επιβάλλοντας τιμή (P) ίση με το οριακό κόστος (MC).

Επίσης, επισημάνθηκε ότι όταν υπάρχουν μονοπωλιακές καταστάσεις η ιδιωτική

επιχείρηση, που επιδιώκει τη μεγιστοποίηση των κερδών της, ισορροπεί στο επίπεδο παραγωγής όπου εξισώνει το οριακό έσοδο (MR) με το οριακό κόστος (MC). Στο σημείο αυτό αντιστοιχεί μεγαλύτερη τιμή και μικρότερη προσφερόμενη ποσότητα, ενώ τα κέρδη του μονοπωλητή είναι μεγαλύτερα από τα αντίστοιχα της αγοράς που λειτουργεί υπό συνθήκες τέλει ανταγωνισμού. Όμως η διαφορά αυτή στα κέρδη του μονοπωλητή, είναι μικρότερη από την απώλεια στην καταναλωτή, γεγονός που σημαίνει ότι η καθαρή κοινωνική ωφέλεια στην περίπτωση της αγοράς του μονοπωλίου, ανεξαρτήτως της μορφής του οριακού κόστους, μειώθηκε (ante 37-38).

Ακόμη, αναφέρθηκε ότι σε τομείς που υπάρχουν φυσικά μονοπώλια, η προσπάθεια για τη δημιουργία αγοράς τέλει ανταγωνισμού, με την προσπάθεια εισόδου περισσότερων επιχειρήσεων στην αγορά, θα απέβαινε άκαρπη λόγω της εμφάνισης και εκμετάλλευσης από τον μονοπωλητή οικονομιών κλίμακας (ante 23). Έτσι οι νεοεισελθείσες λόγω του μεγαλύτερου κόστους παραγωγής, συγκριτικά με την προϋπάρχουσα επιχείρηση, δεν θα μπορούσαν να επιβιώσουν γι' αυτό και θα αποχωρούσαν από την αγορά.

Τέλος, αναφέρθηκε ότι η αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από συνθήκες παραγωγής Φυσικού Μονοπωλίου. Αφού η ΔΕΗ αποτελεί: α)τη μοναδική εταιρία μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, λόγω της αποκλειστικής κυριότητας του δικτύου μεταφοράς στη χώρα, β)τη μοναδική εταιρία διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα, κυρίως λόγω της αποκλειστικής κυριότητας του δικτύου διανομής στη χώρα και γ)τη μεγαλύτερη εταιρία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, αφού παράγει το 93% (ante 1).

Η προσπάθεια του κράτους να περιορίσει τη δραστηριότητα του φυσικού μονοπωλίου επιβάλλοντας διοικητικά μέτρα αποεπένδυσης ή εμπόδια στη δραστηριότητά του, αποδείχτηκε ότι είναι ασύμφορη για το κοινωνικό σύνολο, αφού εξαιτίας των υπαρχουσών οικονομιών κλίμακας στην παραγωγική δραστηριότητα του μονοπωλητή, θα είχαμε σπατάλη των παραγωγικών δυνατοτήτων της κοινωνίας (ante 77).

Άρα, η πλήρης αποκρατικοποίησή της θα επέφερε την μετατροπή της σε ιδιωτικό φυσικό μονοπώλιο με συνέπεια την εκμετάλλευση των καταναλωτών, αφού εξ ορισμού η κατανομητική αποτελεσματικότητα των πόρων δεν θα αποτελούσε στόχο της τιμολογιακής πολιτικής της επιχείρησης.

8.3 Μη Επιδίωξη της Αναδιανομής του Εισοδήματος και του Πλούτου

Στους στόχους της ΔΕΗ όπως ελέγχθη, συμπεριλαμβάνεται και η προσπάθεια για προώθηση της αναδιανομής του εισοδήματος και του πλούτου. Η χρησιμοποίηση διαφορικών τιμολογίων με σκοπό την προώθηση της αναδιανομής του εισοδήματος κατά εισοδηματικά κλιμάκια, ή την άμβλυνση της έκτασης και της έντασης της φτώχειας, αποτελεί πολιτική τιμών που δεν εξισώνει, κατ' ανάγκη, το οριακό κόστος με την τιμή ή με το οριακό έσοδο (ante 39).

Η πολιτική αυτή είναι διαφορετική, από αυτήν που θα μεγιστοποιούσε τα κέρδη, ενώ θα μπορούσε ακόμα και να οδηγήσει την επιχείρηση σε ζημιές.

Όμως, όπως είναι γνωστό, ο στόχος της ιδιωτικής επιχείρησης είναι, ανεξαρτήτως της μορφής αγοράς, η μεγιστοποίηση των κερδών της. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται στο επίπεδο παραγωγής της επιχείρησης, όπου εξισώνεται το οριακό έσοδο (MR) με το οριακό κόστος της (MC).

Η ενδεχόμενη πλήρης ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ, θα σήμαινε την αναπροσαρμογή του περιεχομένου της τιμολογιακής πολιτικής της, με απαλοιφή των αναδιανεμητικών στόχων. Στην πράξη αυτό σημαίνει, κατάργηση των «Διαφορικών Τιμολογίων» που αποσκοπούν στην άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής με αναδιανεμητική φιλοσοφία, όπως είναι αυτά που θέλουν ανάλογη σχέση μεταξύ τιμής και ύψους κατανάλωσης ή το «Τιμολόγιο Πολυτέκνων».

Η λογική της κατάργησης αυτού του είδους της διαφοροποίησης στα τιμολόγια επισημαίνεται και στην έκθεση του IEA (Energy Policies of IEA Countries, Greece, 2006 Review). Σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση, ο IEA προτείνει στην Ελληνική Κυβέρνηση *«να εξετάσει την κατάργηση προνομιακών τιμών για συγκεκριμένους τομείς και ομάδες, εφόσον αυτές στρεβλώνουν την καταναλωτική συμπεριφορά: (11-12)»* και *«να διασφαλίσει τιμολόγηση που θα ανταποκρίνεται στο κόστος παραγωγής της ηλεκτρικής ενέργειας, καταργώντας τις σταυροειδείς*

ενισχύσεις μεταξύ των καταναλωτών και να αξιολογήσει τα αρνητικά αποτελέσματα των γεωγραφικά ενιαίων τιμών: (15)».

8.4 Μη Επιδίωξη Σταθεροποίησης της Οικονομίας

Σε προηγούμενο κεφάλαιο αναφέρθηκε ότι οι δημόσιες επιχειρήσεις, μέσω της τιμολογιακής πολιτικής τους, επιδιώκουν πολλές φορές σταθεροποίηση της οικονομίας σε επίπεδο πλήρους απασχόλησης, λαμβάνοντας μέτρα για τον περιορισμό της ανεργίας ή του πληθωρισμού, ή για την εξισορρόπηση του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών της χώρας.

Επίσης αναφέρθηκε ότι στη πράξη αυτό επιτυγχάνεται με προσφορά των προϊόντων τους σε χαμηλές τιμές ώστε να επιτευχθούν αντικυκλικά αποτελέσματα ή με την εφαρμογή διακριτικών τιμολογίων, που έχουν ως σκοπό τους τη στήριξη συγκεκριμένων κλάδων της οικονομίας. Ακόμη, παρατέθηκαν στοιχεία τα οποία αποδεικνύουν ότι ο εν λόγω στόχος αποτελεί μέρος της τιμολογιακής πολιτικής της ΔΕΗ (ante 41-42).

Όμως και σε αυτή την περίπτωση, η πολιτική τιμολόγησης της ΔΕΗ είναι τελείως διαφορετική, από την πολιτική που θα μεγιστοποιούσε τα κέρδη της επιχείρησης. Επιπλέον θα πρέπει να τονιστεί ότι, η πολιτική αυτή θα μπορούσε να οδηγήσει την επιχείρηση ακόμα και σε πραγματοποίηση ζημιών. Η πολιτική τιμολόγησης της ιδιωτικής επιχείρησης είναι αυτή που στοχεύει στη μεγιστοποίηση των κερδών της. Τεχνικά αυτό σημαίνει ότι μια πλήρως ιδιωτικοποιημένη ΔΕΗ θα προσαρμόσει τη προσφορά της σε επίπεδο ισορροπίας όπου το οριακό έσοδο (MR) εξισώνεται με το οριακό κόστος (MC), αδιαφορώντας για πολιτικές σταθεροποιητικού περιεχομένου.

Στην πράξη μια τέτοια πολιτική μεταφράζεται με αύξηση των τιμών στο επίπεδο ισορροπίας του προσφέροντα την ηλεκτρική ενέργεια, καθώς και με κατάργηση των «Διαφορικών Τιμολογίων» που αποσκοπούν στη στήριξη συγκεκριμένων κλάδων της οικονομίας που σχετίζονται με την βελτίωση του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών της χώρας, όπως είναι ο Βιομηχανικός κλάδος.

8.5 Μη Επιδίωξη Προώθησης της Οικονομικής Μεγέθυνσης και της Περιφερειακής Ανάπτυξης της Χώρας

Τέλος ελέγχθη ότι η ΔΕΗ αποτελεί δημόσια επιχείρηση που ασκεί τιμολογιακή πολιτική της, επιδιώκοντας την προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης ή της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης μιας χώρας. Επίσης ελέγχθη ότι και σ'αυτές τις περιπτώσεις τιμολόγησης, η πολιτική αυτή είναι διαφορετική από αυτή που μεγιστοποιεί τα κέρδη της.

Συγκεκριμένα, η ΔΕΗ διαθέτει τα προϊόντα της σε τιμές χαμηλότερες από τις κανονικές, προς συγκεκριμένους κλάδους στρατηγικής σημασίας, οι οποίοι προωθούν περισσότερο την ανάπτυξη της οικονομίας. Ως παράδειγμα, αυτής της πολιτικής δόθηκε η διάκριση των τιμολογίων σε «Τιμολόγια Αγροτικής Χρήσης» και «Τιμολόγια Βιομηχανικής Χρήσης», τα οποία στην αποτελούν στην ουσία τιμολόγια χαμηλότερης χρέωσης και αποσκοπούν στην στήριξη του αγροτικού και του βιομηχανικού κλάδου.

Ακόμη ελέγχθη, πως η ΔΕΗ έχοντας ως σκοπό τη στήριξη περιφερειακών πολιτικών, διαθέτει τα προϊόντα της με ενιαία τιμή σε όλη την επικράτεια, μη εξετάζοντας ότι το κόστος στο μη διασυνδεδεμένο σύστημα είναι πολύ υψηλότερο, από το αντίστοιχο στο διασυνδεδεμένο σύστημα αφού η παραγωγή, κατά το μεγαλύτερο μέρος της, χρησιμοποιεί ως πρώτη ύλη παράγωγα του πετρελαίου.

Όμως, η πολιτική τιμολόγησης μιας ιδιωτικής επιχείρησης, όπως ήδη αναφέρθηκε, θέτει ως στόχο την μεγιστοποίηση των κερδών. Γεγονός που σημαίνει ότι μια «ιδιωτική ΔΕΗ» θα καταργήσει τα Διαφορικά Τιμολόγια που έχουν ως στόχο την ανάπτυξη και ότι επίσης θα τιμολογήσει στο σημείο που το οριακό έσοδο (MR) εξισώνεται με το οριακό κόστος (MC) αδιαφορώντας εντελώς για την επίτευξη ή όχι περιφερειακών πολιτικών.

Επιπλέον, στο σημείο αυτό έχει σημασία να δοθεί και η διάσταση των σταυροειδών ενισχύσεων στην ακολουθούμενη μέχρι σήμερα πολιτική. Το γεγονός της υποχρέωσης της ΔΕΗ από το κράτος για τιμολόγηση της ηλεκτρικής ενέργειας που διατίθεται στο μη διασυνδεδεμένο σύστημα, με τιμολόγια ίδια με αυτά του διασυνδεδεμένου συστήματος, αποτελεί στην ουσία σταυροειδή κρατική

γεγονός της υποχρέωσης της ΔΕΗ από το κράτος για τιμολόγηση της ηλεκτρικής ενέργειας που διατίθεται στο μη διασυνδεδεμένο σύστημα, με τιμολόγια ίδια με αυτά του διασυνδεδεμένου συστήματος, αποτελεί στην ουσία σταυροειδή κρατική ενίσχυση των περιοχών αυτών. Επίσης, η διάκριση των τιμολογίων με σκοπό την άσκηση σταθεροποιητικής ή αναπτυξιακής πολιτικής αποτελεί σταυροειδή ενίσχυση των κλάδων αυτών. Όμως, αυτή η τιμολογιακή πολιτική, έρχεται σε ευθεία αντίθεση με την ενεργειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που απαγορεύει τις σταυροειδείς ενισχύσεις.

Κάτι τέτοιο επισημαίνεται και στην έκθεση του (IEA), που αναφέρει ότι η τιμολόγηση που θέλει οι κάτοικοι των μη-διασυνδεδεμένων νησιών να πληρώνουν τις ίδιες τιμές ηλεκτρικού ρεύματος όπως και η υπόλοιπη Ελλάδα, αποτελεί κοινωνική παροχή, της οποίας το κόστος ανέρχεται στα 4 Ευρώ ανά MWh παραδιδόμενου ηλεκτρικού ρεύματος. Επίσης, στην ίδια έκθεση συμπεραίνεται ότι, αυτή η σταυροειδής κρατική ενίσχυση έχει ως αποτέλεσμα την μη-βέλτιστη συμπεριφορά και προτείνονται άλλα μέτρα, όπως το φορολογικό σύστημα, που συχνά στρεβλώνουν λιγότερο τον ανταγωνισμό, τόσο από οικονομικής όσο και από περιβαλλοντικής άποψης (IEA, Energy Policies of IEA Countries, Greece, 2006 Review).

8.6 Συγκέντρωση Εσόδων

Όπως αναφέρθηκε ένας από τους διατυπωμένους στόχους, ήδη από την δημοσίευση του ιδρυτικού Νόμου 1468/1950, της τιμολογιακής πολιτικής της ΔΕΗ είναι η επίτευξη χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων. Αφού η επιδίωξη αυτού του στόχου, θα βοηθούσε στην διασφάλιση της οικονομικής ανεξαρτησίας της δημόσιας επιχείρησης, με συνέπεια τη βελτίωση της αποτελεσματικής χρησιμοποίησης των οικονομικών πόρων και την αποφυγή κρατικών επιχορηγήσεων για κάλυψη των ελλειμμάτων της.

Από την άλλη πλευρά όμως, επισημάνθηκε ότι η τιμολογιακή πολιτική μιας ιδιωτικής επιχείρησης, αποσκοπεί μόνο στην επίτευξη ιδιωτικοοικονομικών στόχων και όχι δημοσιονομικών. Έτσι η πλήρης ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ, σύμφωνα με τη θεωρία της μικροοικονομικής ανάλυσης, θα σήμαινε την επιδίωξη

μόνο της επίτευξης ιδιωτικοοικονομικών στόχων. Η συγκέντρωση εσόδων μέσω της επίτευξης του μέγιστου δυνατού κέρδους, με άλλα λόγια θα αποτελούσε την βασική επιδίωξη της επιχείρησης. Η μεγιστοποίηση του κέρδους θα επιτευχθεί, αφενός με την κατάργηση των υπαρχόντων «Διαφορικών Τιμολογίων» και την αντικατάστασή τους με τιμολόγια τα οποία θα μεγιστοποιούν τα κέρδη, και αφετέρου, με την γενικότερη αύξηση των τιμών των προσφερόμενων προϊόντων.

Τα όσα αναφέρθηκαν επιβεβαιώνονται από την πρόβλεψη της εικόνας της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα. Όπως ήδη αναφέρθηκε, η πλήρης απελευθέρωση της αγοράς με την ταυτόχρονη πλήρη αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ, θα οδηγήσει στην διαμόρφωση ιδιωτικού φυσικού μονοπωλίου (ante 75). Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι η τιμή πώλησης του προϊόντος οπωσδήποτε θα αυξηθεί.

Επιπρόσθετα, αναφέρθηκε ότι στην Ελλάδα σήμερα η τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας διαμορφώνεται σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα σε σχέση με τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό σημαίνει πως και αν ακόμη τεχνικά καταστεί δυνατή η ελεύθερη διακίνηση της ηλεκτρικής ενέργειας εντός της αγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα δεν θα μειωθεί, αλλά αντιθέτως θα υπάρξει προσαρμογή των Ελληνικών τιμών στα Ευρωπαϊκά δεδομένα. (ante 79).

Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η επιχείρηση, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του ισολογισμού του 2007, χαρακτηρίζεται από υψηλές δανειακές υποχρεώσεις (3.724,4 εκατομμύρια ευρώ) και χαμηλή κερδοφορία (καθαρά κέρδη 222,3 εκατομμύρια ευρώ). Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την επισήμανση της Έκθεσης Ορκωτών Λογιστών Έτους 2007 (σελίδα 55) ότι η πλήρη αποκρατικοποίηση θα περιορίσει η δυνατότητα δανεισμού της επιχείρησης, αφού ο μακροπρόθεσμος δανεισμός της ΔΕΗ αντιπροσωπεύει μη εξασφαλισμένες υποχρεώσεις της και αφού ορισμένα δάνεια και ομόλογα περιλαμβάνουν συγκεκριμένους μη χρηματοοικονομικούς όρους, ο πιο σημαντικός από τους οποίους είναι ότι η ΔΕΗ δεν πρέπει να παύσει να ελέγχεται σε ποσοστό τουλάχιστον 51% από το Ελληνικό Δημόσιο. Με βάση τα όσα αναφέρθηκαν, η αύξηση στα τιμολόγια της, μετά την πλήρη ιδιωτικοποίηση θεωρείται όχι μόνο

δεδομένη, αλλά επιβεβλημένη.

Η πρόθεση της αύξησης της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελληνική αγορά μετά την πλήρη ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ, διαφαίνεται ήδη από το αίτημα της επιχείρησης για μετακύλιση στις τελικές τιμές των προϊόντων των αυξήσεων του κόστους των «εξωγενών παραγόντων» όπως είναι οι εξωτερικές επιβαρύνσεων που αφορούν την επιβολή προστίμων ρύπανσης, ή τις δαπάνες που υφίσταται η ΔΕΗ για την παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας. Ήδη σήμερα η ΔΕΗ δια στόματος του διευθύνοντος συμβούλου και προέδρου του διοικητικού συμβουλίου της Π.Αθανασόπουλου, ζητά πχ αύξηση της τιμής ποσοστού 2,5-2,7% σε περίπτωση που υιοθετηθεί ρήτρα δικαιωμάτων ρύπων, ή ποσοστού 1,5% για την κάλυψη των δαπανών που υφίσταται η ΔΕΗ για την παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας. (www. Express.gr: 13/6/2008). Καταλήγοντας, αναφέρεται η πρόβλεψη ότι μια ιδιωτική επιχείρηση που δραστηριοποιείται σε μία αγορά με μονοπωλιακά χαρακτηριστικά, σίγουρα θα προβεί σε τέτοιου είδους μετακυλίσεις, καθώς και σε οποιεσδήποτε άλλες ενσωματώσεις, χωρίς την προϋπόθεση της κρατικής έγκρισης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Καταλήγοντας την παρούσα εργασία, κρίνεται σκόπιμο να γίνει σύνοψη των συμπερασμάτων που προέκυψαν, αναφορικά με τα ερευνητικά ερωτήματα που είχαν τεθεί κατά την εισαγωγή αυτής.

1ο Απάντηση στο ερευνητικό ζήτημα του εντοπισμού των λόγων της ίδρυσης της ΔΕΗ

Με βάση τα όσα αναλύθηκαν στο κεφάλαιο 2, οι λόγοι που οδήγησαν το Ελληνικό κράτος στην ίδρυση της ΔΕΗ, αλλά και στην γιγάντωσή της σε τέτοιο βαθμό ώστε αυτή να λάβει τη μορφή κρατικού μονοπωλίου, συνοψίζονται στα παρακάτω:

1. Προστασία των καταναλωτών από τα ιδιωτικά μονοπώλια

Όπως εδείχθη, τα ιδιωτικά μονοπώλια ισορροπούν στο επίπεδο παραγωγής, όπου εξισώνεται το οριακό έσοδο με το οριακό τους κόστος. Στο επίπεδο αυτό, η τιμή προσφοράς είναι υψηλότερη, ενώ η προσφερόμενη ποσότητα μικρότερη, από τις αντίστοιχες που θα επικρατούσαν αν η επιχείρηση λειτουργούσε κάτω από συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού.

Η γεωμορφολογία της Ελληνικής επικράτειας αποτελούσε δίχως άλλο κατά τη μεταπολεμική περίοδο, ιδιαίτερα πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη ιδιωτικών μονοπωλίων ανά γεωγραφική περιφέρεια, στο χώρο της ηλεκτρικής ενέργειας. Έτσι, η πρόθεση του Ελληνικού Κράτους για προστασία του καταναλωτή από τα ιδιωτικά μονοπώλια, αποτέλεσε έναν από τους λόγους της ίδρυσης της ΔΕΗ.

2. Ορθολογικότερη οργάνωση της παραγωγής και η εκμετάλλευση οικονομιών κλίμακας

Αν η παραγωγή και προσφορά της ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα γίνονταν από ιδιωτικές επιχειρήσεις, αυτό θα μεταφράζονταν σε κατακερματισμό της αγοράς. Όμως, ο κατακερματισμός αυτός δεν θα επέτρεπε την οριζόντια και κατακόρυφη συγκέντρωση των σχετικών με την παραγωγή δραστηριοτήτων,

με αποτέλεσμα την μη δημιουργία συνθηκών εμφάνισης οικονομικών κρίμακας.

Έτσι υπό το πρίσμα των οικονομικών κρίμακας, η ανάληψη της όλης δραστηριότητας από τη ΔΕΗ αποτέλεσε την καταλληλότερη λύση στο ζήτημα της ηλεκτροδότησης της χώρας, αφού μέσω της οριζόντιας και κατακόρυφης συγκέντρωσης δραστηριοτήτων θα γίνονταν εφικτή η εκμετάλλευση οικονομικών κρίμακας.

3. Ύπαρξη ευνοϊκών συνθηκών για τη δημιουργία φυσικών μονοπωλίων στο χώρο της αγοράς της ηλεκτρικής ενέργειας

Η αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας και ιδιαίτερα η μεταφορά και διανομή αυτής παρουσιάζει χαρακτηριστικά που ευνοούν την ανάπτυξη «φυσικού μονοπωλίου». Η κατοχή του δικαιώματος της εκμετάλλευσης του λιγνίτη καθώς και οι απαιτούμενες μεγάλες επενδύσεις για την παραγωγή, μεταφορά και διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας, αναφέρονται ενδεικτικά ως μερικές από τις συνθήκες που ευνοούν ιδιαίτερα τη δημιουργία «φυσικού μονοπωλίου».

Έτσι το Ελληνικό κράτος, προκειμένου να αποφύγει τον κατακερματισμό της αγοράς και γενικότερα τη καλύτερη αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων από τη δημιουργία «φυσικού μονοπωλίου», επέλεξε την ίδρυση της ΔΕΗ και την ανάληψη από αυτήν εν τέλει όλων των σχετικών με την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας δραστηριοτήτων.

4. Χαρακτηρισμός του κλάδου της ηλεκτρικής ενέργειας ως κλάδος παραγωγής φθίνοντος κόστους

Όπως αναλυτικά αναφέρθηκε, στις περιπτώσεις που η ιδιωτική μονοπωλιακή επιχείρηση λειτουργεί υπό συνθήκες φθίνοντος κόστους, οι δημόσιοι φορείς δεν μπορούν εύκολα να χρησιμοποιήσουν μέσα και να εξαναγκάσουν τα ιδιωτικά μονοπώλια να ακολουθήσουν πολιτική που να ικανοποιεί το κοινωνικό σύνολο, αφού ένας τέτοιος εξαναγκασμός θα σήμαινε λειτουργία των επιχειρήσεων αυτών με ζημιά. Για να αναλάβουν τέτοιες δραστηριότητες

και να ακολουθήσουν τέτοια πολιτική, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις θα πρέπει να επιδοτηθούν από τους δημόσιους φορείς, ώστε να καλύψουν τις ζημιές τους, αλλά μια τέτοια επιδότηση δημιουργεί συνήθως προβλήματα στην πράξη και αποφεύγεται. Έτσι, οι δημόσιοι φορείς προτιμούν να αναλαμβάνουν οι ίδιοι τις δραστηριότητες αυτές με τη μορφή δημόσιων επιχειρήσεων.

Ο πλήρης εξηλεκτισμός της χώρας απαιτούσε, κυρίως, υψηλό κόστος υποδομών (σταθερό κόστος), το οποίο θα αποσβένονταν σε μακρύ χρονικό διάστημα. Το γεγονός αυτό σημαίνει πως η παραγωγή, μεταφορά και διανομή ηλεκτρικού ρεύματος, χαρακτηρίζεται από φθίνον κόστος παραγωγής. Για του λόγους αυτούς, η επιλογή της δημιουργίας του κρατικού μονοπωλίου της ΔΕΗ, που θα αναλάμβανε την όλη δραστηριότητα και θα προσέφερε την επιθυμητή ποσότητα στην επιθυμητή τιμή για το κοινωνικό σύνολο, πραγματοποιώντας ακόμα και ζημιές, αποφασίστηκε ως η πιο ασφαλής επιλογή της πολιτείας.

5. Εξωτερικές επιδράσεις της όλης δραστηριότητας παροχής ηλεκτρικής ενέργειας

Η ηλεκτρική ενέργεια, αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση αγαθού που η παραγωγή και διάθεσή του προκαλεί εξωτερικότητες. Συγκεκριμένα, αφενός η κατανάλωσή του συνδέεται με τεράστια εξωτερικά οφέλη, αφού όπως ήδη αναφέρθηκε αποτελεί την κινητήρια δύναμη της οικονομίας και της ανάπτυξης, και αφετέρου, η παραγωγή και διάθεσή του εμπλέκεται με σημαντικές παρεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον, οι οποίες μεταφράζονται σε τεράστια εξωτερικά κόστη.

Στην περίπτωση των αγαθών που προκαλούν εξωτερικές οικονομίες, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις θα παρείχαν ποσότητα μικρότερη από αυτή που επιθυμεί το κοινωνικό σύνολο, ενώ στην περίπτωση των δραστηριοτήτων που προκαλούν εξωτερικές επιβαρύνσεις, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις θα παρείχαν ποσότητα μεγαλύτερη από αυτή που επιθυμεί το κοινωνικό σύνολο. Αυτό συμβαίνει επειδή οι ιδιωτικές επιχειρήσεις παίρνοντας αποφάσεις με βάση το ιδιωτικό όφελος και το ιδιωτικό κόστος, παραβλέπουν το πρόσθετο όφελος

που αποκομίζουν ή το πρόσθετο κόστος με το οποίο επιβαρύνονται άλλα άτομα του κοινωνικού συνόλου.

Η αδυναμία του μηχανισμού της αγοράς να εσωτερικεύσει τις εξωτερικότητες, είναι φανερό ότι επιβάλλει την κρατική παρέμβαση. Έτσι, η παρέμβαση του κράτους στην αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας, μέσω της ίδρυσης δημόσιας επιχείρησης που θα αναλάμβανε την όλη δραστηριότητα και θα οδηγούσε στη μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας, θεωρήθηκε ως η καταλληλότερη λύση.

6. Έλλειψη “Ιδιωτικού Επενδυτικού Ενδιαφέροντος”

Το εγχείρημα της ηλεκτροδότησης όλης της χώρας και ιδιαίτερα των γεωγραφικά απομακρυσμένων ολιγοπληθυσμιακών νησιωτικών και ορεινών περιοχών της χαρακτηρίζεται από έλλειψη “Ιδιωτικού Επενδυτικού Ενδιαφέροντος”. Ο λόγος εντοπίζεται στα προβλήματα της εξεύρεσης και διάθεσης τεράστιων χρηματικών κεφαλαίων, του συνεπαγόμενου μεγάλου επιχειρηματικού κινδύνου και αβεβαιότητας, σε συνδυασμό με την χαμηλή αποδοτικότητα των απασχολούμενων κεφαλαίων, αφού ο ιδιώτης δεσμεύει σημαντικά κεφάλαια τα οποία θα αποσβεσθούν κατόπιν της έλευσης μεγάλου χρονικού διαστήματος (ενώ θα εντοπίζονταν και περιπτώσεις μη απόσβεσης).

Έτσι, μοναδική λύση στο εγχείρημα της ηλεκτροδότησης εξολοκλήρου της χώρας, αποτέλεσε η ανάληψη παραγωγικής πρωτοβουλίας από το Κράτος μέσω της ίδρυσης της ΔΕΗ.

2ο Απάντηση στο ερευνητικό ζήτημα του εντοπισμού του είδους των οικονομικών στόχων και της τιμολογιακής πολιτικής που ακολουθεί η ΔΕΗ για την επίτευξη των στόχων αυτών

Στο κεφάλαιο 3 ελέγχθη ότι, η ΔΕΗ αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας Μονοπωλιακής Δημόσιας Επιχείρησης, η οποία με την Τιμολογιακή της Πολιτική στοχεύει στην επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

1. Βελτίωση της κατανομής των πόρων

Όπως αναφέρθηκε, η ΔΕΗ αποτελεί παράδειγμα δημόσιας επιχείρησης που δημιουργήθηκε προκειμένου να αντιμετωπιστούν μονοπωλιακές καταστάσεις, και μάλιστα φυσικά μονοπώλια, καθώς επίσης και να ενσωματώσει με τον καλύτερο τρόπο τις έντονες εξωτερικές επιδράσεις του αγαθού ηλεκτρική ενέργεια, αφού τα άλλα μέσα παρέμβασης των δημόσιων φορέων προς τους ιδιώτες κρίνονταν λιγότερο αποδοτικά.

Όπως εξηγήσαμε τα ιδιωτικά μονοπώλια επιδιώκοντας τη μεγιστοποίηση των κερδών τους, ακολουθούν πολιτική εξίσωσης του οριακού κόστους με το οριακό έσοδο επιβάλλοντας τιμή μεγαλύτερη από το οριακό κόστος, με συνέπεια να μην προσφέρουν την κοινωνικά επιθυμητή ποσότητα, αφού το σημείο παραγωγής τους βρίσκεται δεξιά της καμπύλης ζήτησης (η οποία εκφράζει το σύνολο των σημείων-συνδυασμών τιμής και ποσότητας που επιθυμούν οι καταναλωτές). Έτσι, στο σημείο ισορροπίας, λόγω του ότι η τιμή είναι υψηλότερη σε σχέση με αυτή που επιθυμούν να πληρώσουν οι καταναλωτές, παρατηρείται δημιουργία ελλείμματος ζήτησης.

Αντίθετα, στην αγορά του τέλειου ανταγωνισμού το σημείο ισορροπίας εντοπίζεται στο σημείο τομής των καμπυλών οριακού κόστους (MC) και μέσων εσόδων (AR), ή με άλλα λόγια η τιμή (P) είναι ίση με το οριακό κόστος (MC). Στο σημείο αυτό η προσφορά ισούται με τη ζήτηση, με αποτέλεσμα το παρατηρούμενο έλλειμμα ζήτησης που διαπιστώνεται στην μονοπωλιακή αγορά να μην υφίσταται.

Η αριστοποίηση της κατανομής των πόρων, επιτυγχάνεται με την επιβολή από τη ΔΕΗ διαφορετικών τιμών από αυτές που θα επέβαλλαν τα ιδιωτικά μονοπώλια. Με άλλα λόγια με την άσκηση τιμολογιακής πολιτικής, μέσω της οποίας το επίπεδο παραγωγής αυξάνεται μέχρι το σημείο όπου η προσφορά ισούται με τη ζήτηση. Δηλαδή, προσαρμόζοντας την παραγωγή στο αντίστοιχο σημείο ισορροπίας που θα υπήρχε στην αγορά, αν αυτή ακολουθούσε τους κανόνες λειτουργίας του τέλειου ανταγωνισμού, έχοντας ως συνέπεια τα προαναφερόμενα ευνοϊκά αποτελέσματα για το κοινωνικό σύνολο, σχετικά με την τιμή και καταναλισκόμενη ποσότητα.

2. Βελτίωση της διανομής του εισοδήματος και του πλούτου

Η ΔΕΗ χρησιμοποιώντας διαφορεικά τιμολόγια στα προϊόντα της ανά κατηγορία καταναλωτή ή ανά ύψος καταναλισκόμενης ποσότητας προϊόντος, αποσκοπεί σε δημοσιονομική πολιτική με αναδιανεμητική φιλοσοφία.

Ως παράδειγμα αναφέρεται το «Τιμολόγιο Οικιακής Χρήσης», στο οποίο εφαρμόζεται διαφορετική τιμολόγηση, που χαρακτηρίζεται από προοδευτικότητα ανάλογη του ύψους της κατανάλωσης, αποσκοπώντας με τον τρόπο αυτό στην μεγαλύτερη επιβάρυνση των καταναλωτών που έχουν δυνατότητα για μεγαλύτερη κατανάλωση. Το «Τιμολόγιο Πολυτέκνων», αποτελεί επίσης παράδειγμα τιμολόγησης που αποσκοπεί στην αναδιανομή του εισοδήματος και του πλούτου.

3. Προσπάθεια για σταθεροποίηση της οικονομίας και για βελτίωση του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών της χώρας

Η ΔΕΗ αποτελεί κατεξοχήν παράδειγμα δημόσιας επιχείρησης, που μέσω της άσκησης κατάλληλης τιμολογιακής πολιτικής επιδιώκει τη σταθεροποίηση της οικονομίας σε επίπεδο πλήρους απασχόλησης, λαμβάνοντας μέτρα για τον περιορισμό του πληθωρισμού, καθώς επίσης και για την εξισορρόπηση του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών της χώρας.

Η προσφορά των προϊόντων σε χαμηλές τιμές, αποτελεί ενσάρκωση της κυβερνητικής προσπάθειας για τόνωση της ζήτησης, με θετικά αποτελέσματα στην αύξηση της παραγωγής και της απασχόλησης, ή για εφαρμογή αντικυκλικής πολιτικής. Επίσης, η στήριξη του βιομηχανικού καθώς και του αγροτικού κλάδου, μέσω της παροχής προς αυτούς ηλεκτρικής ενέργειας σε χαμηλές τιμές, αποτελεί μέρος της δημοσιονομικής προσπάθειας για βελτίωση της εικόνας του εξωτερικού ισοζυγίου.

Η προσπάθεια για συγκράτηση των τιμών των προϊόντων της σε χαμηλά επίπεδα, διαφαίνεται, μέσα από τα στοιχεία που παρατέθηκαν στη σχετική ενότητα του κεφαλαίου 3, σύμφωνα με τα οποία προκύπτει ότι από το 1992 μέχρι το 2005, η πραγματική τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα μειώθηκε κατά 27%.

Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat το 2005 τα “Οικιακά Τιμολόγια” κατείχαν την πιο φθηνότερη θέση συγκριτικά με τα αντίστοιχα των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενώ, τον Ιανουάριο του 2006 (με τιμή στα 7,01 ευρώ), η οποία αντιστοιχεί στο 54% της μέσης τιμής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (13,07 ευρώ), κατατάσσονταν στη τρίτη χαμηλότερη θέση. Τέλος, τον Ιανουάριο του 2007 (με τιμή στα 7,20 ευρώ), η οποία αντιστοιχεί στο 50,42% της μέσης τιμής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (14,28 ευρώ), κατατάσσονταν επίσης στη τρίτη χαμηλότερη θέση.

Καταλήγοντας την παράθεση των στοιχείων, αξίζει να σημειωθεί ότι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από τη ΔΕΗ, δεν γίνεται με τον μικρότερο χρηματικό κόστος, συγκριτικά με αυτό που έχουν κάποιοι αντίστοιχοι παραγωγοί που δραστηριοποιούνται στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι κατά την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος κάνουν χρήση της φθηνότερης πυρηνικής ενέργειας.

4. Προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης ή της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας.

Ο στόχος της οικονομικής μεγέθυνσης επιτυγχάνεται μέσω της διάθεσης των προϊόντων της σε συγκεκριμένους κλάδους στρατηγικής σημασίας, οι οποίοι προωθούν περισσότερο την ανάπτυξη της οικονομίας, σε τιμές χαμηλότερες από ότι σε άλλους κλάδους. Η διάκριση των τιμολογίων της ΔΕΗ ανάλογα με τη χρήση, αφορά στην επίτευξη αυτού του στόχου. Συγκεκριμένα, στη διαφοροποίηση των τιμολογίων της, προβλέπονται «Τιμολόγια Αγροτικής Χρήσης» και «Τιμολόγια Βιομηχανικής Χρήσης», τα οποία στην αποτελούν στην ουσία τιμολόγια χαμηλότερης χρέωσης και αποσκοπούν στην στήριξη του αγροτικού και του βιομηχανικού κλάδου.

Ο στόχος της στήριξης περιφερειακών πολιτικών, επιτυγχάνεται μέσω της τιμολόγησης των προϊόντων της ΔΕΗ στην ίδια τιμή για όλη την επικράτεια, ανεξάρτητα της πραγματοποίησης κερδών ανά περιοχή. Ήδη υπογραμμίστηκε ότι, η τιμολόγηση που θέλει οι κάτοικοι των μη-διασυνδεδεμένων νησιών να πληρώνουν τις ίδιες τιμές ηλεκτρικού ρεύματος όπως και η υπόλοιπη Ελλάδα,

αποτελεί κοινωνική παροχή, της οποίας το κόστος, σύμφωνα με στοιχεία του (IEA), ανέρχεται στα 4 Ευρώ ανά MWh ηλεκτρικού ρεύματος.

5. Επιδίωξη χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων

Η ΔΕΗ εξετάζει από κοινού τους παραπάνω στόχους, με την ενσωμάτωση στο πρόβλημα της αριστοποίησης της τιμολογιακής πολιτικής του περιορισμού της επίτευξης δεδομένων χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων. Ο λόγος της επιβολής χρηματοοικονομικών στόχων, όπως αναφέρθηκε, είναι η διασφάλιση της οικονομικής ανεξαρτησίας της, η οποία με τη σειρά της μπορεί να οδηγήσει σε αποτελεσματική χρησιμοποίηση των οικονομικών πόρων.

Στην πράξη, η επιδίωξη του στόχου αυτού διαφαίνεται μέσα από την διαφοροποίηση της τιμής ανάλογα με το ύψος της κατανάλωσης που γίνεται σε ορισμένα προϊόντα της «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Μέση Τάση» καθώς και σε ορισμένα προϊόντα της «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Χαμηλή Τάση». Επίσης, η εφαρμογή στα προϊόντα της «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Χαμηλή Τάση» Διπλού Τιμολογίου, του οποίου το ένα μέρος αποτελεί την αξία των πωλούμενων μονάδων του προϊόντος και το άλλο μέρος το επιβαλλόμενο πάγιο, αποσκοπεί στην επίτευξη χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων. Τέλος για τον ίδιο σκοπό, προβλέπεται και η πολιτική της ελάχιστης χρέωσης που επιβάλλεται σε αρκετά προϊόντα της «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Χαμηλή Τάση», καθώς και σε όλα τα προϊόντα της «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Μέση Τάση».

3ο Απάντηση στο ερευνητικό ζήτημα του εντοπισμού των Μεθόδων Τιμολόγησης των προϊόντων της ΔΕΗ

Στο Κεφάλαιο 4 εξετάστηκαν οι μέθοδοι τιμολόγησης μέσω των οποίων διαμορφώνονται οι τιμές πώλησης των προϊόντων της ΔΕΗ. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρθηκε ότι προκειμένου οι τιμές να εκπληρώνουν τους στόχους της τιμολογιακής πολιτικής, για την διαμόρφωση τους χρησιμοποιείται ένα μείγμα μεθόδων τιμολόγησης. Οι βασικότερες, είναι:

1. Η μέθοδος του μακροχρόνιου οριακού κόστους (ΜΟΚ)

Ως ΜΟΚ ορίζεται ως η μεταβολή του ετήσιου συνολικού κόστους παραγωγής, μεταφοράς και διανομής, η οποία προκαλείται από μια μεταβολή της ετήσιας ζήτησης και η οποία συνοδεύεται με μια μεταβολή της ζήτησης αιχμής κατά 1 KW. Το ΜΟΚ παραγωγής συντίθεται από το κόστος ισχύος (κόστος παγίων εγκαταστάσεων) και το κόστος ενέργειας (κόστος καυσίμου).

Η τιμολόγηση με βάση το ΜΟΚ επιδιώκει τους εξής βασικούς στόχους:

- Την επιβάρυνση κάθε καταναλωτή με το κόστος που προκαλεί στην επιχείρηση και κατ' ακολουθία στην εθνική οικονομία.
- Την ορθολογική χρησιμοποίηση της ηλεκτρικής ενέργειας.
- Την ταυτόχρονη ικανοποίηση βασικών χρηματοδοτικών στόχων, που αναφέρονται στη δημιουργία ενός εύλογου πλεονάσματος, το οποίο θα διατίθεται για μερική αυτοχρηματοδότηση της ανάπτυξης της επιχείρησης, ώστε να περιορίζεται η ανάγκη προσφυγής σε δανεισμό.

Στη πράξη ο στόχος της εναρμόνισης της επενδυτικής πολιτικής με την χρηματοδοτική πολιτική είναι αυτός που τελικά καθορίζει το ύψος των τιμών, αφού όπως υπογραμμίστηκε ακόμη και αν οι τιμές αποκλίνουν από το ΜΟΚ, αυτό θα εξακολουθεί να παίζει το ρόλο του μέτρου αναφοράς (δηλαδή της πυξίδας) για το σχεδιασμό μιας αποτελεσματικής τιμολογιακής πολιτικής.

2. Η μέθοδος της τιμολόγησης αιχμής

Η ηλεκτρική ενέργεια ανήκει σε μια ειδική κατηγορία αγοράς όπου παρουσιάζεται η ύπαρξη δύο διαφορετικών κλιμάκων ζήτησης σε διαφορετικές περιόδους του εικοσιτετραώρου ή του έτους. Η εξέλιξη αυτή στη ζήτηση παρουσιάστηκε με βάση την καμπύλη φορτίου (load curve).

Η τιμολόγηση αιχμής (peak-load pricing) συνίσταται στην εφαρμογή διαφορετικών τιμών σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα της περιόδου, στην οποία αντιστοιχεί η καμπύλη φορτίου. Ειδικότερα, υψηλότερη τιμή κατά την περίοδο που η ζήτηση είναι μεγάλη και μικρότερη τιμή κατά την περίοδο που η ζήτηση είναι περιορισμένη, έτσι ώστε να εξισώνεται η τιμή με το οριακό κόστος παραγωγής σε κάθε περίοδο.

Η εισαγωγή διαφοροποιημένων τιμών ανάλογα με το μέγεθος της ζήτησης που παρουσιάζεται έχει τους εξής δύο στόχους:

- Την αποθάρρυνση της ζήτησης σε περιόδους αιχμής και την ενθάρρυνση της σε περιόδους εκτός αιχμής (χαμηλών φορτίων).
- Την επιβάρυνση των καταναλωτών της περιόδου εκτός αιχμής (off-peak consumers) μόνο με το λειτουργικό κόστος, επειδή οι καταναλωτές αυτοί δεν είναι υπεύθυνοι για την εγκατάσταση της νέας παραγωγικής δυναμικότητας.

Το αποτέλεσμα της διαφοροποίησης των τιμών χρέωσης των καταναλωτών είναι η εξομάλυνση της καμπύλης φορτίου. Η εξομάλυνση της καμπύλης φορτίου συνεπάγεται μείωση της αργούσας παραγωγικής δυναμικότητας και μείωση της ζήτησης ισχύος στην περίοδο της αιχμής.

4ο Απάντηση στο ερευνητικό ζήτημα του εντοπισμού του είδους των τιμολογίων

Στο κεφάλαιο 5 διατυπώθηκε ότι, στην πράξη η προώθηση των στόχων της τιμολογιακής πολιτικής της ΔΕΗ γίνεται μέσω της εφαρμογής διαφόρων ειδών τιμολογίων. Πιο συγκεκριμένα, η ΔΕΗ εκμεταλλευόμενη τη ιδιότητα του μονοπωλητής, κατά την διάθεσή του προϊόντος της εφαρμόζει:

1. Διαφορικά Τιμολόγια, η διαφοροποίηση των οποίων συνίσταται σε:
 - Διαφοροποίηση ανάλογα με το σκοπό της χρήσης, η οποία έχει ως στόχο την άσκηση δημοσιονομικών πολιτικών που έχουν να κάνουν με αναδιανεμητικά οφέλη και αναπτυξιακές λογικές. Ενδεικτικά αναφέρεται, η διάκριση:
 - α) Τριών διαφορετικών ομάδων τιμολογήσεων στην πώληση «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Μέση Τάση».
 - β) Έξι διαφορετικών ομάδων τιμολογήσεων, στην πώληση «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Χαμηλή Τάση».
 - Διαφοροποίηση ανάλογα με τις ώρες πώλησης του προϊόντος, η οποία έχει ως στόχο της αντιμετώπιση της υπερβάλλουσας ζήτησης που παρατηρείται σε ώρες αιχμής, καθώς και την εξομάλυνση της καμπύλης

φορτίου. Αυτού του είδους η διάκριση βασίζεται στην αρχή της «τιμολόγηση αιχμής» και αποσκοπεί στην επίτευξη χρηματοοικονομικών στόχων, οι οποίοι σχετίζονται με την μείωση του κόστους παραγωγής ή διάθεσης του αγαθού, αφού:

i) Σε συνθήκες ορίων αντοχής του συστήματος το κόστος παραγωγής είναι μεγαλύτερο.

ii) Όταν η παραγωγική ικανότητα υστερεί της ζήτησης, τότε η ανάγκη της αγοράς εισαγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας και η διάθεσή της στο καταναλωτικό κοινό, προς αποφυγή black-out, θεωρείται επιβεβλημένη.

iii) Η υπερβάλλουσα ζήτηση επιτάσσει την ανάγκη για νέες κοστοβόρες επενδύσεις, με σκοπό την αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας, η οποίες εκτός αιχμής θα έμεναν ανενεργές.

Στην πράξη αυτού του είδους η διαφοροποίηση επιχειρείται, μέσω της εφαρμογής:

α) Του «Νυκτερινού Τιμολογίου» το οποίο αποτελεί είδος διαφορικού τιμολογίου που χρεώνει διαφορετικές τιμές τη νύκτα από την ημέρα (αλλά και κατά τις μεσημεριανές ώρες).

β) Διαφορετικών χρεώσεων σε δύο από τα τρία «Τιμολόγια Φωτισμού Οδών και Πλατειών» (Τ-49 και Γ-4), όπου επιβάλλει δύο διαφορετικές χρεώσεις για αντίστοιχες διαφορετικές περιόδους της νύχτας: α) «λυκόφως – λυκαυγές» και β) «λυκόφως – μεσονύκτιο».

γ) Διαφορετικών χρεώσεων στα τιμολόγια πώλησης «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Υψηλή Τάση», όπου προβλέπονται τρεις διαφορετικές χρεώσεις με αντίστοιχες κωδικοποιήσεις: «ώρες αιχμής», «ώρες ενδιάμεσου φορτίου» και «ώρες ελαχίστου φορτίου».

δ) Διαφορετικών χρεώσεων στα «Τιμολόγια Βιομηχανικής Χρήσης» Β15 και Β25, της «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Μέση Τάση», όπου εφαρμόζεται ανάλογη διαφοροποίηση με αντίστοιχες

κωδικοποιήσεις: «Ζώνη Αιχμής», «Ζώνη Ημέρας» και «Ζώνη Νύχτας».

ε) Διαφορετικών χρεώσεων στο «Τιμολόγιο Γενικής Χρήσης» Γ23, όπου εφαρμόζεται ανάλογη διαφοροποίηση με αντίστοιχες κωδικοποιήσεις «ωράριο κανονικής χρέωσης» και «ωράριο μειωμένης χρέωσης».

- Διαφοροποίηση ανάλογα με το ύψος της κατανάλωσης, η οποία στοχεύει στην αντιμετώπιση της υπερβάλλουσας ζήτησης. Πιο συγκεκριμένα, η ΔΕΗ αυξάνει τις τιμές πώλησης των προϊόντων της, καθώς αυξάνεται η ζητούμενη ποσότητα. Η πολιτική αυτή, εμπεριέχεται σε όλα σχεδόν τα τιμολόγια πώλησης «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Μέση Τάση» και πώλησης «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Χαμηλή Τάση».
2. Διπλό Τιμολόγιο του οποίου το ένα μέρος αποτελεί την αξία των πωλούμενων μονάδων του προϊόντος και το άλλο μέρος ένα επιβαλλόμενο πάγιο. Βασικός στόχος της εφαρμογής του Διπλού Τιμολογίου είναι η αύξηση των Εσόδων της ΔΕΗ και η περαιτέρω χρηματοδότηση των υποχρεώσεών της.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εφαρμογή Πολλαπλών Τιμολογίων, έρχεται σε αντίθεση με τους στόχους της αναδιανομής του εισοδήματος. Ο λόγος είναι ότι η επιβολή παγίου σημαίνει μια επιπλέον επιβάρυνση στη συνολικά αγοραζόμενη ποσότητα του προϊόντος, ανεξαρτήτως του ύψους των καταναλισκόμενων μονάδων. Δηλαδή σημαίνει μία επιβάρυνση η οποία βρίσκεται σε αντίστροφη σχέση με την καταναλισκόμενη ποσότητα. Με άλλα λόγια, οι χαμηλές εισοδηματικές τάξεις, που εξ ορισμού καταναλώνουν λιγότερη ποσότητα, επιβαρύνονται περισσότερο από τις υψηλότερες εισοδηματικές τάξεις, αφού το ανά μονάδα καταναλισκόμενο προϊόν για τις πρώτες είναι ακριβότερο, σε σχέση με το ανά μονάδα καταναλισκόμενο προϊόν των δεύτερων. Η αντίθεση του παγίου στους αναδιανεμητικούς στόχους επιβεβαιώνεται ακόμη περισσότερο, από το γεγονός ότι αυτό δεν επιβάλλεται σε όλα τα τιμολόγια, αλλά διακριτικά μόνο στα «Τιμολόγια Βιομηχανικής Χρήσης», «Τιμολόγια Οικιακής Χρήσης» και τα «Τιμολόγια

Γενικής Χρήσης» της πώλησης «Ηλεκτρικής Ενέργειας Υπό Χαμηλή Τάση», που αφορούν στην ουσία προϊόντα που καταναλώνονται από την πλειονότητα των καταναλωτών.

Επίσης η επιβολή παγίου, έρχεται σε αντίθεση με τους στόχους της άριστης κατανομής των πόρων. Η αριστοποίηση της κατανομής ως γνωστό επιβάλει, όπως ήδη έχει δειχθεί από τα προηγούμενα, τιμολόγηση στο σημείο που η τιμή εξισώνεται με το οριακό κόστος των πόρων. Η επιβολή ενός παγίου έρχεται σε αντίθεση με την αρχή αυτή, αφού μεταφράζεται σε μία επιπλέον επιβάρυνση στην τιμή, γεγονός που στην πράξη σημαίνει ότι μια κατηγορία οριακών καταναλωτών που θα κατανάλωνε αν η τιμή ήταν ίση με το οριακό κόστος, ενδέχεται να αποφύγουν να καταναλώσουν.

5ο Απάντηση στο ερευνητικό ζήτημα του εντοπισμού των επιπτώσεων στη τιμολογιακή πολιτική από ενδεχόμενη πλήρη αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ

Προτού, αναφερθούν τα σχετικά συμπεράσματα με το εν λόγω ερευνητικό θέμα, κρίνεται σκόπιμη η παράθεση των όσων επισημάνθηκαν στο κεφάλαιο 7, σχετικά με τις προβλέψεις της εικόνας της Ελληνικής αγοράς, με βάση το ενδεχόμενο της πλήρους αποκρατικοποίησης της ΔΕΗ.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η αγορά της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από συνθήκες παραγωγής Φυσικού Μονοπωλίου, αφού η ΔΕΗ αποτελεί: α)τη μοναδική εταιρία μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, λόγω της αποκλειστικής κυριότητας του δικτύου μεταφοράς στη χώρα, β)τη μοναδική εταιρία διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα, κυρίως λόγω της αποκλειστικής κυριότητας του δικτύου διανομής στη χώρα και γ)τη μεγαλύτερη εταιρία παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην Ελλάδα, αφού παράγει το 93%.

Η πλήρης αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ θα επέφερε την μετατροπή της σε ιδιωτικό φυσικό μονοπώλιο. Όμως σε τομείς όπου υπάρχουν φυσικά μονοπώλια, σύμφωνα με τα όσα αναφέρθηκαν και αποδείχθηκαν διαγραμματικά, η προσπάθεια για τη δημιουργία αγοράς τέλειου ανταγωνισμού, μέσω της προσπάθειας εισόδου περισσότερων επιχειρήσεων στην αγορά, θα απέβαινε άκαρπη λόγω της εκμετάλλευσης από τον μονοπωλητή των ήδη υφαισώντων

οικονομιών κλίμακας. Αφού αυτές θα του έδιναν ένα ακαταμάχητο πλεονέκτημα κόστους, έναντι των νεοεισελθέντων, με αποτέλεσμα οι τελευταίες να μην μπορέσουν να επιβιώσουν στον ανταγωνισμό και εν τέλει να αποχωρήσαν από την αγορά.

Επίσης, αναφέρθηκε ότι η προσπάθεια του κράτους να περιορίσει τη δραστηριότητα του φυσικού μονοπωλίου επιβάλλοντας διοικητικά μέτρα αποεπένδυσης ή άλλα εμπόδια στη δραστηριότητά του, χαρακτηρίζεται ως ασύμφορη για το κοινωνικό σύνολο, αφού θα σήμαινε κατάργηση των υπάρχουσών οικονομιών κλίμακας που ήδη εκμεταλλεύεται ο μονοπωλητής, γεγονός που μεταφράζεται σε συρρίκνωση των παραγωγικών δυνατοτήτων της κοινωνίας.

Τέλος, η προσπάθεια δημιουργίας συνθηκών ανταγωνισμού μέσω της εισόδου παραγωγών που δραστηριοποιούνται στο χώρο της Ευρωπαϊκής ένωσης, εκτός των τεχνικών δυσκολιών που θα αντιμετώπιζε, θα ωθούσε προς τα πάνω τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα μας, αφού σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat που παρατέθηκαν, οι παραγωγοί αυτοί διαθέτουν το προϊόν του σε υψηλότερες τιμές.

Με βάση την μελλοντική εικόνα που παρατέθηκε, θα ακολουθήσει η σύντομη παράθεση των συμπερασμάτων αναφορικά με το εν λόγω ερευνητικό θέμα, τα οποία και αναλύθηκαν στο κεφάλαιο 8. Συγκεκριμένα, θα επιχειρηθεί πρόβλεψη αναφορικά με κάθε έναν από τους υπάρχοντες στόχους της τιμολογιακής πολιτικής:

1. Στόχος της αριστοποίησης της κατανομής των πόρων

Όπως ήδη ελέχθη, η αποτελεσματική κατανομή των πόρων επιτυγχάνεται από τη ΔΕΗ μέσω της προσαρμογής της παραγωγή στις προτιμήσεις του κοινωνικού συνόλου.

Η πλήρης αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ θα επέφερε τη μετατροπή της σε ιδιωτικό φυσικό μονοπώλιο. Όμως από τα όσα έχουν αναλυθεί, στο σημείο ισορροπίας των μονοπωλίων δεν επιτυγχάνεται η κοινωνικά άριστη κατανομή των πόρων, αφού αυτά προσφέρουν τα προϊόντα της σε υψηλότερες τιμές.

2. Στόχος της βελτίωσης της διανομής του εισοδήματος και του πλούτου

Όπως αναλύθηκε, η ΔΕΗ μέσω της χρησιμοποίησης κατάλληλων διαφορικών τιμολογίων προωθεί την αναδιανομή του εισοδήματος, προς όφελος των ασθενέστερων οικονομικά πληθυσμιακών ομάδων. Επίσης αναφέρθηκε ότι αυτού του είδους η τιμολογιακή πολιτική, είναι διαφορετική, από αυτήν που θα μεγιστοποιούσε τα κέρδη της επιχείρησης, ενώ θα μπορούσε σε κάποιες περιπτώσεις να την οδηγήσει ακόμα και σε ζημιές.

Όμως όπως είναι γνωστό, ο στόχος της ιδιωτικής επιχείρησης είναι, ανεξαρτήτως της μορφής αγοράς, η μεγιστοποίηση των κερδών της. Έτσι συμπεραίνεται ότι, η ενδεχόμενη πλήρης ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ θα σήμαινε την αναπροσαρμογή του περιεχομένου της τιμολογιακής πολιτικής της, με απαλοιφή των αναδιανεμητικών στόχων. Άλλωστε όπως αναφέρθηκε, η λογική της κατάργησης αυτής της διαφοροποίησης στα τιμολόγια, επισημαίνεται και στην παρατεθείσα σχετική έκθεση του ΙΕΑ.

3. Στόχος της σταθεροποίησης της οικονομίας

Όπως ήδη αναφέρθηκε, η σταθεροποίηση της οικονομίας αποτελεί μέρος της τιμολογιακής πολιτικής της ΔΕΗ. Επίσης αναφέρθηκε ότι αυτού του είδους η πολιτική, όχι μόνο είναι τελείως διαφορετική από αυτή που θα μεγιστοποιούσε τα κέρδη της επιχείρησης, αλλά ενδέχεται να οδηγήσει την επιχείρηση ακόμα και σε πραγματοποίηση ζημιών.

Αντιθέτως, όπως ήδη πολλάκις έχει σημειωθεί στη παρούσα διατριβή, η πολιτική τιμολόγησης της ιδιωτικής επιχείρησης είναι αυτή που στοχεύει στη μεγιστοποίηση των κερδών της, αδιαφορώντας για πολιτικές σταθεροποιητικού περιεχομένου.

Έτσι, η πλήρης αποκρατικοποίηση της ΔΕΗ, θα σηματοδοτούσε την κατάργηση της πολιτικής των χαμηλών τιμών που αποβλέπει σε αντικυκλικές λογικές ή την κατάργηση των «Διαφορικών Τιμολογίων» που αποσκοπούν στη στήριξη συγκεκριμένων κλάδων της οικονομίας που σχετίζονται με την βελτίωση του ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών της χώρας.

4. Στόχος της προώθησης της οικονομικής μεγέθυνσης και της περιφερειακής ανάπτυξης

Ελέχθη ότι, η ΔΕΗ αποτελεί δημόσια επιχείρηση που ασκεί τη τιμολογιακή πολιτική της επιδιώκοντας την προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης ή της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας. Επίσης ελέχθη ότι και σ'αυτές τις περιπτώσεις τιμολόγησης, η πολιτική αυτή είναι διαφορετική από αυτή που μεγιστοποιεί τα κέρδη της.

Αναμφίβολα, μια πλήρης αποκρατικοποιημένη ΔΕΗ θα εγκατέλειπε το στόχο αυτό, αφού έχοντας ως γνώμονα τη μεγιστοποίηση των κερδών αφενός θα καταργούσε τα Διαφορικά Τιμολόγια που στοχεύουν στην στήριξη αναπτυξιακών κλάδων της οικονομίας, και αφετέρου αδιαφορώντας εντελώς για την επίτευξη περιφερειακών πολιτικών, θα επέβαλε μη ενιαία τιμολόγηση σε όλη την επικράτεια.

Στο ίδιο συμπέρασμα, αναφορικά με την εγκατάλειψη του στόχου της περιφερειακής ανάπτυξης, καταλήγει κανείς αν λάβει υπόψη του τα όσα επισημαίνονται από τον ΙΕΑ. Σε σχετική έκθεση του οργανισμού, προτείνεται στην Ελληνική Κυβέρνηση η κατάργηση της ενιαίας τιμολόγησης στα προϊόντα της ΔΕΗ, αφού θεωρεί αυτή σταυροειδή κρατική ενίσχυση προς τους κατοίκους των μη-διασυνδεδεμένων νησιών, της οποίας το κόστος ανέρχεται στα 4 Ευρώ ανά MWh ηλεκτρικού ρεύματος.

5. Στόχος της συγκέντρωσης εσόδων

Όπως αναφέρθηκε ένας από τους διατυπωμένους στόχους, ήδη από την δημοσίευση του ιδρυτικού Νόμου 1468/1950, της τιμολογιακής πολιτικής της ΔΕΗ είναι η επίτευξη χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων.

Ο εν λόγω στόχος, θα αποτελούσε το κυρίαρχο μέλημα μιας πλήρους ιδιωτικοποιημένης ΔΕΗ, αφού σύμφωνα με τη θεωρία της μικροοικονομικής ανάλυσης, αυτή θα επιδίωκε μόνο την επίτευξη ιδιωτικοοικονομικών στόχων. Πρακτικά, η μεγιστοποίηση του κέρδους θα επιτευχθεί αφενός, με την κατάργηση των υπαρχόντων «Διαφορικών Τιμολογίων» και την αντικατάστασή τους με τιμολόγια τα οποία θα μεγιστοποιούν τα κέρδη και

αφετέρου, με την γενικότερη αύξηση των τιμών των προσφερόμενων προϊόντων.

1. ΤΙΜΕΣ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΥΠΟ ΜΕΣΗ ΤΑΣΗ (ΜΤ) (Ισχύουν από 1/1/2007)

ΠΗΓΗ: www.dei.gr

Μηνιαία χρέωση

A. ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ

1. Τιμολόγιο B1

Ισχύς: χρεωστέα Ζήτηση (XZ)	10,1817€/kW 0,06064
ενέργεια: οι πρώτες 400 kWh ανά kW (MZ)	€/kWh 0,04017 €/kWh
οι υπόλοιπες kWh ελάχιστη χρέωση για XZ ≤ 5 kW:	233,26 € 2,3272*(XZ-5)+
ελάχιστη χρέωση για XZ > 5 kW:	233,26 €

2. Τιμολόγιο B2

ισχύς: χρεωστέα Ζήτηση (XZ)	3,6710 €/kW 0,07944
ενέργεια: όλες οι kWh ελάχιστη χρέωση για XZ ≤ 5 kW:	€/kWh 233,26 €
ελάχιστη χρέωση για XZ > 5 kW:	2,3272*(XZ-5)+ 233,26 €

B. ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ

1. Τιμολόγιο B1B

ισχύς: χρεωστέα Ζήτηση (XZ)	8,1107 €/kW 0,04798
ενέργεια: οι πρώτες 400 kWh ανά kW (MZ)	€/kWh 0,03183 €/kWh
οι υπόλοιπες kWh ελάχιστη χρέωση για XZ ≤ 5 kW:	185,88 € 1,8528*(XZ-5)+
ελάχιστη χρέωση για XZ > 5 kW:	185,88 €

2. Τιμολόγιο B2B

ισχύς: χρεωστέα Ζήτηση (XZ)	2,9401 €/kW 0,06276
ενέργεια: όλες οι kWh ελάχιστη χρέωση για XZ ≤ 5 kW:	€/kWh 185,88 €
ελάχιστη χρέωση για XZ > 5 kW:	1,8528*(XZ-5)+ 185,88 €

Ειδικοί όροι τιμολογίων Γενικής Χρήσης B1, B2 και Βιομηχανικής Χρήσης B1B, B2B:

- α. $XZ = MZ * (0,80/\text{συνφ})$, αν $\text{συνφ} \leq 0,80$,
 $XZ = MZ * (0,85/\text{συνφ})$, αν $\text{συνφ} \geq 0,85$,
 $XZ = MZ$, αν $0,80 < \text{συνφ} < 0,85$.
- β. Αν ο συντελεστής χρησιμοποίησης είναι μεγαλύτερος από 30%, γίνεται μείωση της χρέωσης ισχύος ίση με $[50 - 50 * (MA/MZ)] \%$, όπου MZ η καταγραφείσα μέγιστη ζήτηση ισχύος και MA η μέγιστη ζήτηση ισχύος κατά τις ώρες αιχμής.
- γ. Μετά από αίτηση του καταναλωτή, η ζήτηση κατά το νυκτερινό ωράριο και τις Κυριακές δεν λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της XZ και της μείωσης της χρέωσης ισχύος.

3. Τιμολόγια B15B, B25B

Ζώνη Αιχμής		Ζώνη Ημέρας	Ζώνη Νύχτας
Χρέωση ισχύος (σε €/kW,μήνα):			
τιμολόγιο B15B	10,4311	6,2580	1,0389
τιμολόγιο B25B	4,5469	2,7323	0,4571

Χρέωση ενέργειας (σε €/kWh):

τιμολόγιο B15B	τιμολόγιο B25B	0,07199	0,09880	0,03682	0,05054	0,02722	0,03734
----------------	----------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Χρέωση αέργου ενέργειας:

0,00747 €/kVArh

Ειδικοί όροι τιμολογίων Βιομηχανικής Χρήσης B15B, B25B:

Τα τιμολόγια αυτά χορηγούνται μόνο αν η συμφωνημένη ισχύς στη ζώνη αιχμής είναι τουλάχιστον 3000 kW.

Η χρέωση ισχύος υπολογίζεται επί συμφωνημένης ισχύος σε κάθε ζώνη.

Η διάρκεια των ζωνών χρέωσης, ο τρόπος υπολογισμού της χρέωσης κλπ αναφέρονται στην περιγραφή του τιμολογίου, που διατίθεται στα κατά τόπους Γραφεία της ΔΕΗ.

Γ. ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ

1. Άρδευσης T33/MT (βασικό τιμολόγιο)

ενέργεια:	οι πρώτες (300 * MMZ) kWh	0,06248 €/kWh
	οι υπόλοιπες kWh	0,04993 €/kWh

ελαχίστη χρέωση: 8,3395*MZ
 όπου MMZ = η μέγιστη μηνιαία ζήτηση ισχύος σε kW
 MZ = η μεγαλύτερη από τις τιμές MMZ κατά το προηγηθέν 12μηνο

2. Αποστράγγισης T-33A/MT (βασικό τιμολόγιο)

ενέργεια:	όλες οι kWh	0,04821 €/kWh
ελαχίστη χρέωση:		0 €

3. Μειωμένο Αγροτικό Τιμολόγιο MAT/MT

ενέργεια:	όλες οι kWh (0,05639*0,60)	0,03383 €/kWh
ελάχιστη χρέωση:	60% της ελαχίστης χρέωσης του βασικού τιμολογίου.	

2. ΤΙΜΕΣ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΥΠΟ ΧΑΜΗΛΗ ΤΑΣΗ (ΧΤ) (Ισχύουν από 1/1/2007)

ΠΗΓΗ: www:dei.gr

A. ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ

1. Τιμολόγιο Γ1

Τετραμηνιαία χρέωση

1.1. Αν η κατανάλωση είναι 0 έως 800 kWh ανά τετράμηνο:

Πάγιο:

Μονοφασικών παροχών

3,00 € ανά τετράμηνο

Τριφασικών παροχών

8,00 € ανά τετράμηνο

Ενέργεια: Όλες οι kWh:

0,06987 €/kWh

Ελάχιστη χρέωση:

Μονοφασικών παροχών:

6,18 € ανά τετράμηνο

Τριφασικών παροχών:

12,34 € ανά τετράμηνο

1.2. Αν η κατανάλωση είναι 801 έως 1600 kWh ανά τετράμηνο:

Πάγιο:

Μονοφασικών παροχών

8,00 € ανά τετράμηνο

Τριφασικών παροχών

16,00 € ανά τετράμηνο

Ενέργεια

οι πρώτες 800 kWh ανά τετράμηνο: οι
επόμενες 800 kWh ανά τετράμηνο:

0,07449 €/kWh

0,09492 €/kWh

1.3. Αν η κατανάλωση είναι 1601 έως 2000 kWh ανά τετράμηνο:

Πάγιο:

Μονοφασικών παροχών

12,00 € ανά τετράμηνο

Τριφασικών παροχών

30,00 € ανά τετράμηνο

Ενέργεια

οι πρώτες 800 kWh ανά τετράμηνο: οι
επόμενες 800 kWh ανά τετράμηνο: οι
υπόλοιπες 400 kWh ανά τετράμηνο:

0,07449 €/kWh

0,09492 €/kWh

0,11651 €/kWh

1.4.	Αν η κατανάλωση είναι 2001 έως 3000 kWh ανά τετράμηνο:	
	Πάγιο:	
	Μονοφασικών παροχών	36,00 € ανά τετράμηνο
	Τριφασικών παροχών	50,00 € ανά τετράμηνο
	Ενέργεια	
	οι πρώτες 800 kWh ανά τετράμηνο: οι	0,07521 €/kWh
	επόμενες 800 kWh ανά τετράμηνο: οι	0,09584 €/kWh
	επόμενες 400 kWh ανά τετράμηνο: οι	0,11764 €/kWh
	υπόλοιπες 1000 kWh ανά τετράμηνο:	0,15737 €/kWh
1.5.	Αν η κατανάλωση είναι 3001 έως 4400 kWh ανά τετράμηνο:	
	Πάγιο:	
	Μονοφασικών παροχών	40,00 € ανά τετράμηνο
	Τριφασικών παροχών	50,00 € ανά τετράμηνο
	Ενέργεια	
	οι πρώτες 800 kWh ανά τετράμηνο: οι	0,07593 €/kWh
	επόμενες 800 kWh ανά τετράμηνο: οι	0,09675 €/kWh
	επόμενες 400 kWh ανά τετράμηνο: οι	0,11876 €/kWh
	επόμενες 1000 kWh ανά τετράμηνο: οι	0,15887 €/kWh
	υπόλοιπες 1400 kWh ανά τετράμηνο:	0,16040 €/kWh
1.6.	Αν η κατανάλωση είναι 4400 kWh και άνω ανά τετράμηνο:	
	Πάγιο:	
	Μονοφασικών παροχών	50,00 € ανά τετράμηνο
	Τριφασικών παροχών	50,00 € ανά τετράμηνο
	Ενέργεια	
	οι πρώτες 800 kWh ανά τετράμηνο: οι	0,07925 €/kWh
	επόμενες 800 kWh ανά τετράμηνο: οι	0,10099 €/kWh
	επόμενες 400 kWh ανά τετράμηνο: οι	0,12396 €/kWh
	υπόλοιπες kWh ανά τετράμηνο:	0,16423 €/kWh
2.	Τιμολόγιο Γ1N	
	Τετραμηνιαία χρέωση	
2.1.	Ωράριο "κανονικής χρέωσης": Πάγιο, τιμές ενέργειας, ελάχιστη χρέωση: όπως στο τιμολόγιο Γ1.	
2.2.	Ωράριο "μειωμένης χρέωσης": Πάγιο (ανεξάρτητο του ωραρίου "κανονικής χρέωσης"): ενέργεια: ελάχιστη χρέωση:	3,62 € 0,04433 €/kWh το πάγιο.

3. Τιμολόγιο ΓΤ (Πολυτέκνων)

Τετραμηνιαία χρέωση

Χορηγείται μόνο σε οικογένειες πολυτέκνων, εφ' όσον έχουν ως προστατευόμενα μέλη 4 παιδιά και άνω καθώς και εφ' όσον καλύπτουν τις υπόλοιπες προϋποθέσεις χορηγήσεως του τιμολογίου

Πάγιο:

μονοφασικών παροχών: 2,02 € ανά τετράμηνο
τριφασικών παροχών: 6,16 € ανά τετράμηνο

Ενέργεια:

Για πολύτεκνους με 4 προστατευόμενα παιδιά

– οι πρώτες 2400 kWh ανά τετράμηνο: 0,04348 €/kWh
– οι επόμενες 1100 kWh ανά τετράμηνο: 0,07413 €/kWh
– οι υπόλοιπες kWh ανά τετράμηνο: 0,15362 €/kWh

Για πολύτεκνους με 5 έως και 9 προστατευόμενα παιδιά

– οι πρώτες 2400 kWh ανά τετράμηνο: 0,04348 €/kWh
– οι επόμενες 1600 kWh ανά τετράμηνο: 0,07413 €/kWh
– οι υπόλοιπες kWh ανά τετράμηνο: 0,15362 €/kWh

Για πολύτεκνους με 10 και άνω προστατευόμενα παιδιά

– οι πρώτες 2400 kWh ανά τετράμηνο: 0,04348 €/kWh
– οι επόμενες 2100 kWh ανά τετράμηνο: 0,07413 €/kWh
– οι υπόλοιπες kWh ανά τετράμηνο: 0,15362 €/kWh

Ελάχιστη χρέωση:

Μονοφασικών παροχών: 6,18 € ανά τετράμηνο
Τριφασικών παροχών: 12,34 € ανά τετράμηνο

B. ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ

1. Τιμολόγιο Γ21

Τετραμηνιαία χρέωση

πάγιο: 8,90 €
ενέργεια: Όλες οι kWh 0,12063 €/kWh
ελάχιστη χρέωση: το πάγιο

2.	Τιμολόγιο Γ22	
	Μηνιαία χρέωση	
	πάγιο:	2,80 €
	ισχύς: χρεωστέα ζήτηση	2,1056 €/kW
	ενέργεια: όλες οι kWh	0,09821 €/kWh

ελάχιστη χρεωστέα ζήτηση: 18 kW

ελάχιστη χρέωση: το πάγιο και η ισχύς των 18 kW

3.	Τιμολόγιο Γ23	
	Τετραμηνιαία χρέωση	
	πάγιο:	17,16 €
	ενέργεια:	0,16118 €/kWh
	- ωράριο "κανονικής χρέωσης"	0,04975 €/kWh
	- ωράριο "μειωμένης χρέωσης"	

ελάχιστη χρέωση: (ΣΙ)*2,0014 €

όπου ΣΙ = Συμφωνημένη Ισχύς σε Kva

Γ. ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ

1.	Τιμολόγιο Γ21/B	
	Τετραμηνιαία χρέωση	8,00 €
	πάγιο:	0,10817 €/kWh
	ενέργεια: όλες οι kWh	το πάγιο

ελάχιστη χρέωση:

2.	Τιμολόγιο Γ22/B	
	Μηνιαία χρέωση	2,36 €
	πάγιο:	1,7627 €/kW
	ισχύς: χρεωστέα ζήτηση	0,08200 €/kWh
	ενέργεια: όλες οι kWh	

ελάχιστη τιμή χρεωστέας ζήτηση: 18 kW

ελάχιστη χρέωση: το πάγιο και η ισχύς των 18 kW

3.	Τιμολόγιο Γ23/B	
	Τετραμηνιαία χρέωση:	14,32 €
	πάγιο:	0,13423 €/kWh
	ενέργεια: ωράριο "κανονικής χρέωσης"	0,04161 €/kWh
	ωράριο "μειωμένης χρέωσης"	(ΣΙ)*1,6622 €
	ελάχιστη χρέωση: όπου ΣΙ = Συμφωνημένη Ισχύς σε kVA	

Δ. ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ (ΤΕΦ):

1.	<u>Για τη "συμβατική περιοχή" τ. ΗΕΑΠ (ΕΦΑ)</u> πάγιο:	0 €
	ενέργεια:	0,11519 €/kWh
	- για φωτισμό:	0,09255 €/kWh
	- για κίνηση:	0,23 € 0,46 €
	ελάχιστη μηνιαία χρέωση για φωτισμό (η αξία 2 kWh):	
	ελάχιστη μηνιαία χρέωση για κίνηση (η αξία 5 kWh):	
2.	<u>Για την πόλη της Θεσσαλονίκης (ΕΦΘ)</u> πάγιο: ενέργεια	0 €
	ελάχιστη χρέωση:	0,09554 €/kWh
		0 €
3.	Για την υπόλοιπη χώρα (ΕΦΧ)	
	πάγιο:	0 €
	ενέργεια:	0,08315 €/kWh
	ελάχιστη χρέωση:	0 €

Ε. ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ

1.	Μηνιαία ή τετραμηνιαία χρέωση. Άρδευσης T-33/XT (βασικό τιμολόγιο)	
	πάγιο:	0 €
	ενέργεια οι πρώτες 300*(MZ) kWh οι υπόλοιπες kWh	0,07183 €/kWh
		0,05733 €/kWh
	ελάχιστη ετήσια χρέωση:	
	όπου MZ είναι η Μέγιστη Ζήτηση (σε kW) του συμπληρωθέντος 12 μήνου.	9,5874*(MZ)
2.	Αποστράγγισης T-33A/XT (βασικό τιμολόγιο)	
	πάγιο: ενέργεια:	0 €
	ελάχιστη χρέωση:	0,06082 €/kWh
		0 €
	Μειωμένο αγροτικό τιμολόγιο MAT/XT	
3.		
	πάγιο:	0 €
	ενέργεια: όλες οι kWh (0,06475*0,60)	0,03885 €/kWh
	ελάχιστη χρέωση: 60% της ελαχίστης χρέωσης του βασικού τιμολογίου.	

ΣΤ. ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΦΩΤΙΣΜΟΥ ΟΔΩΝ ΚΑΙ ΠΛΑΤΕΙΩΝ

1. T-49

πάγιο:	0 €
ενέργεια:	
- λυκόφως - λυκαυγές:	0,09960 €/kWh
- λυκόφως - μεσονύκτιο:	0,11612 €/kWh
ελάχιστη χρέωση: (εφαρμόζονται ειδικές εκπτώσεις)	0 €

2. T-49/1 (συμβατικής περιοχής τ.ΗΕΑΠ)

πάγιο:	0 €
ενέργεια:	
ελάχιστη χρέωση (η αξία 4 kWh): (εφαρμόζονται ειδικές εκπτώσεις)	0,10023 €/kWh 0,40 €

3. Γ-4 (Εφαρμόζεται σε όλη τη χώρα μόνο σε Δήμους και Κοινότητες)

πάγιο:	0 €
ενέργεια:	
- λυκόφως - λυκαυγές:	0,07514 €/kWh
- λυκόφως - μεσονύκτιο:	0,08770 €/kWh
ελάχιστη χρέωση:	0 €

Z. ΕΙΔΙΚΑ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ:

1. T-49 ΟΛΠ (Δεν χορηγείται πλέον)

Μηνιαία χρέωση

πάγιο:	0 €
ισχύς:	9,2224 €/kW
ενέργεια:	0,08399 €/kWh
ελάχιστη χρέωση (η αξία 2 kWh):	0,17 €

3. ΤΙΜΕΣ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ ΥΠΟ ΥΨΗΛΗ ΤΑΣΗ (ΥΤ) (Ισχύουν από 1/1/2007)

ΠΗΓΗ: www:dei.gr

Μηνιαία χρέωση

1.	<u>Τιμολόγιο Α</u>	ώρες αιχμής	ώρες ενδιαμέσου φορτίου	ώρες ελαχίστου φορτίου
	τιμή ισχύος (σε €/kW)	8,3323	5,0389	0,8345
	τιμή ενέργειας (σε €/kWh)	0,05187	0,03594	0,02667
2.	Τιμολόγιο Α/Ε (εφεδρείας ισχύος)			
	ισχύς εφεδρείας: ισχύς βάσης:	1,9151 €/kW οι τιμές ισχύος του τιμολογίου Α.		
		ώρες αιχμής	ώρες ενδιαμέσου φορτίου	ώρες ελαχίστου φορτίου
	ενέργεια εφεδρείας (σε €/kWh): ενέργεια βάσης:	0,14127	0,08485	0,04987 οι τιμές ενέργειας του τιμολογίου Α

Παρατήρηση: για τα τιμολόγια ΥΤ Α και Α/Ε: Οι χρονικές ζώνες για τη χρέωση ισχύος και ενέργειας, ο τρόπος χρέωσης ισχύος και ενέργειας καθώς και οι λοιποί όροι χρέωσης ορίζονται στους ειδικούς όρους των τιμολογίων αυτών.

4. ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ Α.Ε.
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΠΟΥ ΕΛΗΞΕ ΤΗΝ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2007

(Σε χιλιάδες Ευρώ, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά και εκτός από τα στοιχεία μετοχών και ανά μετοχή)

Σημ.	Όμιλος		Εταιρεία	
	2007	2006	2007	2006
ΠΩΛΗΣΕΙΣ:				
Έσοδα από πωλήσεις ενέργειας	4	4.788.757	4.442.629	4.776.954
Λοιπές πωλήσεις	4	365.411	344.774	365.348
		5.154.168	4.787.403	5.142.302
ΕΞΟΔΑ:				
Αμοιβές προσωπικού	5	1.082.673	1.050.255	1.078.667
Λιγνίτης		742.105	705.745	742.105
Υγρά καύσιμα		786.974	733.251	786.974
Φυσικό αέριο		629.236	524.179	629.236
Αποσβέσεις	6	486.652	495.795	481.799
Αγορές ηλεκτρικής ενέργειας		643.287	523.837	643.287
Υλικά και αναλώσιμα		100.358	93.816	100.279
Τέλη πρόσβασης και χρήσης δικτύου	17	308.904	285.445	308.904
Συντηρήσεις και παροχές τρίτων		80.553	88.466	79.871
Αμοιβές τρίτων		34.151	26.154	32.642
Αγορές δικαιωμάτων εκπομπών αερίων	13, 36	7.430	13.789	7.430
Προβλέψεις για κινδύνους		(25.597)	(1.868)	(25.597)
Προβλέψεις απομείωσης αξίας υλικών	18	2.468	3.051	2.468
Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις		(14.897)	27.715	(14.897)
Χρηματοοικονομικά έξοδα	7	183.582	167.318	183.557
Χρηματοοικονομικά έσοδα	8	(29.069)	(34.308)	(28.786)
Λοιπά (έσοδα) έξοδα, καθαρά	9	43.246	54.687	38.165
Ζημία / (αντιστροφή ζημίας) απομείωσης συμμετοχής σε συγγενή επιχείρηση		-	-	6.232
Ζημία απομείωσης θυγατρικών		-	-	-
Κέρδη από πώληση συγγενών επιχειρήσεων	16	(165.000)	-	-
Καθαρό κέρδος από συγγενείς επιχειρήσεις και κοινοπραξίες	15, 16	(12.300)	(2.120)	-
Καθαρά κέρδη από συναλλαγματικές διαφορές		(6.944)	(9.795)	(6.944)
		4.877.812	4.745.412	5.045.392
ΚΕΡΑΗ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ		276.356	41.991	96.910
Φόρος Εισοδήματος	10	(54.047)	(19.907)	(30.383)
ΚΕΡΑΗ ΧΡΗΣΕΩΣ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ ΑΠΟ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		222.309	22.084	66.527
Κέρδη μετά από φόρους κλάδου υπό απόσχιση	11	-	-	-
		222.309	22.084	66.527
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΑΗ		222.309	22.084	66.527
		0,96	0,10	0,29
Κέρδη ανά μετοχή, βασικά και απομειωμένα				
Σταθμισμένος μέσος όρος αριθμού μετοχών		232.000.000	232.000.000	232.000.000

ΠΗΓΗ: www.dei.gr

5. ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ Α.Ε.
ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2007

(Σε χιλιάδες Ευρώ, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά)

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	Σημ.	Ομίλος Εταιρεία			
		31/12/2007	31/12/2006	31/12/2007	31/12/2006
Μακροπρόθεσμο ενεργητικό:					
Ενσώματες ακινητοποιήσεις Ασώματες ακινητοποιήσεις Επενδύσεις σε θυγατρικές επιχειρήσεις Επενδύσεις σε κοινοπραξίες Επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις Επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση Λοιπές μακροπρόθεσμες απαιτήσεις	12	11.432.877	11.224.946	11.374.519	11.168.136
Ενσώματες ακινητοποιήσεις	13	21.173	25.937	21.120	25.937
Ασώματες ακινητοποιήσεις	14	-	-	137.934	65.574
Επενδύσεις σε θυγατρικές επιχειρήσεις	15	1.368	17	2.570	30
Επενδύσεις σε συγγενείς επιχειρήσεις	16	34.027	12.886	30.800	37.032
Επενδύσεις διαθέσιμες προς πώληση	21	72.453	56.046	72.453	56.046
Σύνολο μακροπρόθεσμων ενεργητικού		<u>3.724</u>	<u>5.300</u>	<u>3.135</u>	<u>5.299</u>
Βραχυπρόθεσμο ενεργητικό:		11.565.622	11.325.132	11.642.531	11.358.054
Αποθέματα	18	708.736	602.520	707.973	602.031
Εμπορικές απαιτήσεις	19	782.658	700.272	782.658	700.272
Λοιπές απαιτήσεις	20	152.253	149.443	153.928	150.520
Απαιτήση φόρου εισοδήματος		7.450	18.695	25.995	18.695
Λοιπές βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις		22.168	13.735	21.938	13.735
Χρηματικά διαθέσιμα	22	196.541	35.537	28.290	31.535
Παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα	28	<u>4.977</u>	<u>3.936</u>	<u>4.977</u>	<u>3.936</u>
Περιουσιακά στοιχεία κλάδου υπό απόσχιση ταξινομημένων ως «διαθέσιμα προς πώληση»	11	1.874.783	1.524.138	1.725.759	1.520.724
Σύνολο βραχυπρόθεσμου ενεργητικού		-	-	-	57.296
Σύνολο Ενεργητικού		13.440.405	12.849.270	13.368.290	12.936.074
ΠΛΗΘΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ					
Ίδια Κεφάλαια:					
Μετοχικό Κεφάλαιο	23	1.067.200	1.067.200	1.067.200	1.067.200
Διαφορά έκδοσης μετοχών υπέρ το άρτιο					
Τακτικό αποθεματικό		106.679	106.679	106.679	106.679
Κεφαλαιοπονηθείσες υπεραξίες φορολογικών αναπροσαρμογών παγίων στοιχείων	24	45.628	42.464	45.628	42.464
Υπεραξία αναπροσαρμογής παγίων		(947.342)	(947.342)	(947.342)	(947.342)
Λοιπά αποθεματικά		4.175.422	4.175.422	4.150.222	4.175.422
Αποτελέσματα εις νέο	25	262.074	246.017	262.074	246.017
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων		<u>570.240</u>	<u>387.991</u>	<u>523.827</u>	<u>467.898</u>
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις:		5.279.901	5.078.431	5.208.288	5.158.338
Μακροπρόθεσμος Δανεισμός	27	2.769.775	2.695.987	2.769.775	2.695.834
Παροχές στο προσωπικό					
Προβλέψεις	29	241.037	237.855	241.037	237.855
Αναβαλλόμενος φόρος παθητικού	30	213.486	241.249	213.486	241.249
Συμμετοχές καταναλωτών και επιχορηγήσεις	10	323.270	281.891	329.716	288.839
Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	31	1.835.913	1.691.876	1.829.350	1.685.444
Σύνολο Μακροπρόθεσμων Υποχρεώσεων	32	<u>465.678</u>	<u>433.861</u>	<u>465.678</u>	<u>433.861</u>
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις:		5.849.159	5.582.719	5.849.042	5.583.082
Εμπορικές και λοιπές υποχρεώσεις					
Βραχυπρόθεσμο δάνεια	33	903.457	837.733	903.736	837.682
Βραχυπρόθεσμο μέρος μακρ/σμου δανεισμού	34	196.900	117.600	196.900	117.600
Μερίσματα πληρωτέα	27	1.026.766	1.033.203	1.026.766	1.033.135
Δεδουλευμένες και λοιπές υποχρεώσεις	26	231	212	231	212
Σύνολο βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων	35	<u>183.991</u>	<u>199.372</u>	<u>183.327</u>	<u>199.372</u>
Υποχρεώσεις κλάδου υπό απόσχιση ταξινομημένες ως «διαθέσιμες προς πώληση»	11	2.311.345	2.188.120	2.310.960	2.188.001
Σύνολο παθητικού και ιδίων κεφαλαίων		-	-	-	6.653
		13.440.405	12.849.270	13.368.290	12.936.074

ΠΗΓΗ: www:dei.gr

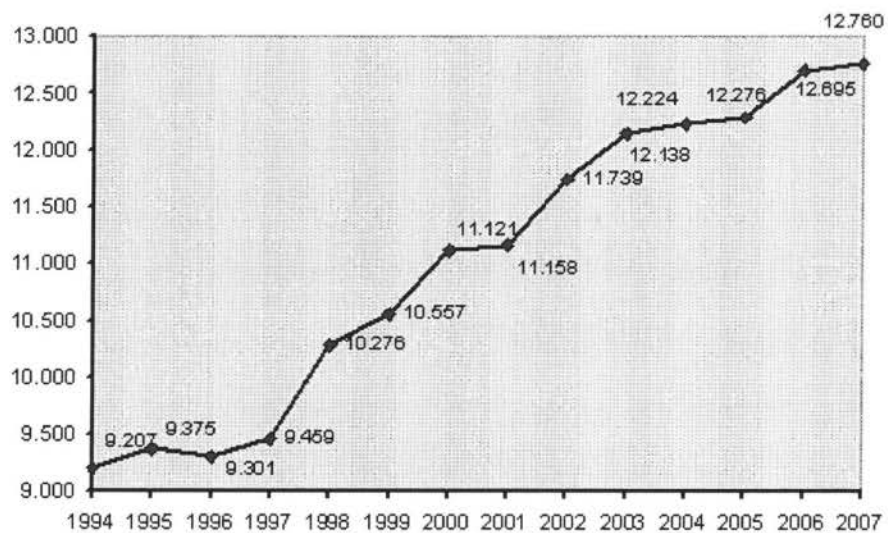
6. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΗΜΕΝΗΣ ΙΣΧΥΟΣ

ΤΗΣ ΔΕΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1953-2007

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΓΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΗΣ ΙΣΧΥΟΣ (MW)

1953	1960	1970	1980	1990	2000	2007
80	605	2.578	5.407	8.812	11.121	12.760

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΓΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΗΣ ΙΣΧΥΟΣ (MW)

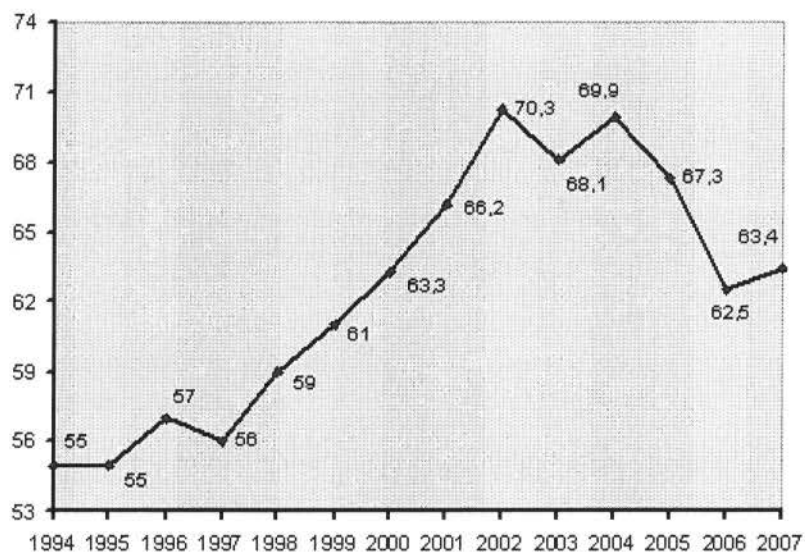
ΠΗΓΗ: www.dei.gr

**7. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΙΓΝΙΤΗ ΑΠΟ ΤΗ ΔΕΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1952-2007**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΙΓΝΙΤΗ (εκατ. τόνοι)

1952	1960	1970	1980	1990	2000	2007
0,07	2,16	7,64	22,70	49,91	63,31	63,40

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΛΙΓΝΙΤΗ (εκατ. τόνοι)

ΠΗΓΗ: www.dei.gr

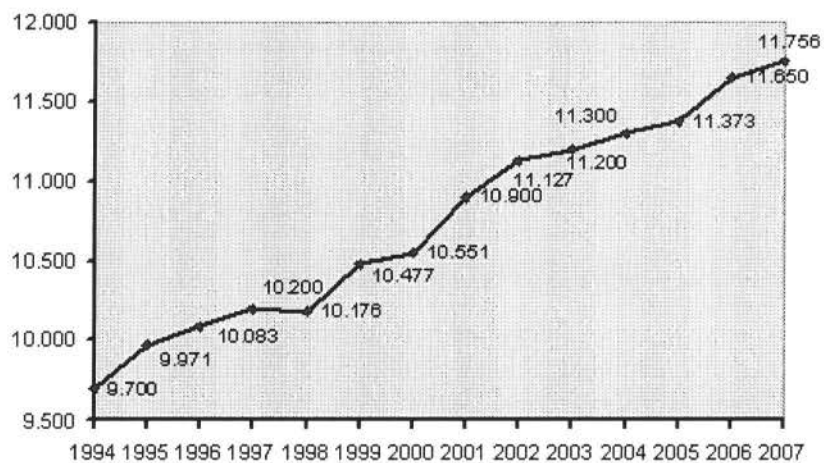
**8. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΥΤ (km) ΤΗΣ ΔΕΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1955-2007**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΓΡΑΜΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΥΤ (km)

1955	1960	1970	1980	1990	2000	2007
1.125	1.960	4.286	6.612	9.098	10.551	11.756

Περιλαμβάνονται και 922 χλμ. γραμμών ΥΤ που υπάγονται στην Επιχειρησιακή Μονάδα Διανομής

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΓΡΑΜΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΥΤ (km)

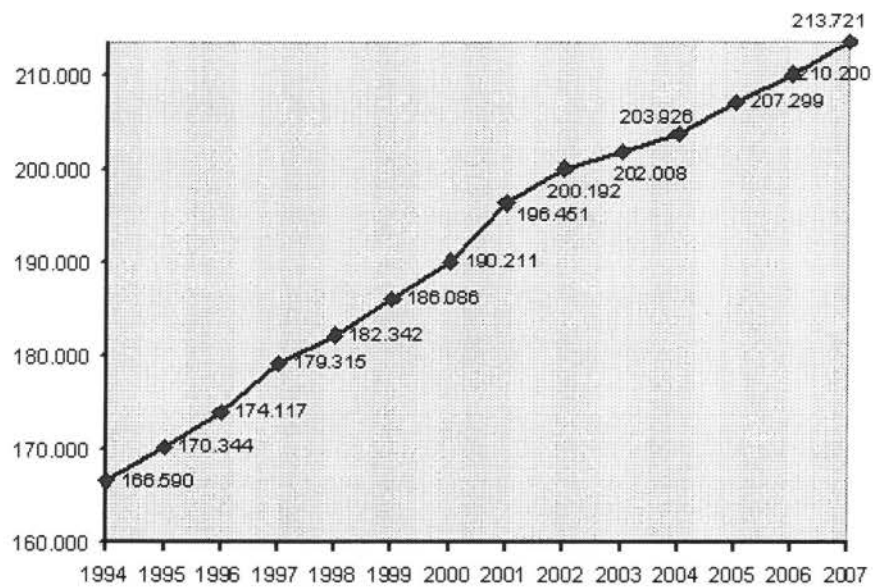
ΠΗΓΗ: www.dei.gr

**9. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ ΔΙΑΝΟΜΗΣ (ΜΤ & ΧΤ) ΤΗΣ ΔΕΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1955-2007**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΚΤΥΩΝ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΜΤ & ΧΤ (km)

1955	1960	1970	1980	1990	2000	2007
1.480	9.300	58.450	109.566	151.548	190.211	213.721

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΔΙΚΤΥΩΝ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΜΤ & ΧΤ (km)

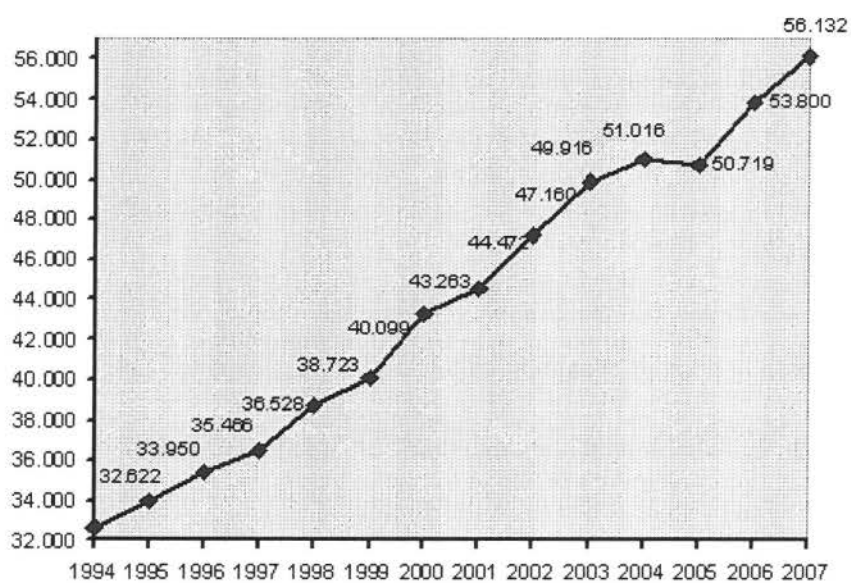
ΠΗΓΗ: www.dei.gr

**10. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΩΝ ΠΩΛΗΣΕΩΝ Η/Ε ΤΗΣ ΔΕΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1955-2007**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ Η/Ε (GWh)

1955	1960	1970	1980	1990	2000	2007
551	1.422	8.358	20.065	28.337	43.263	56.132

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΩΛΗΣΕΩΝ Η/Ε (GWh)

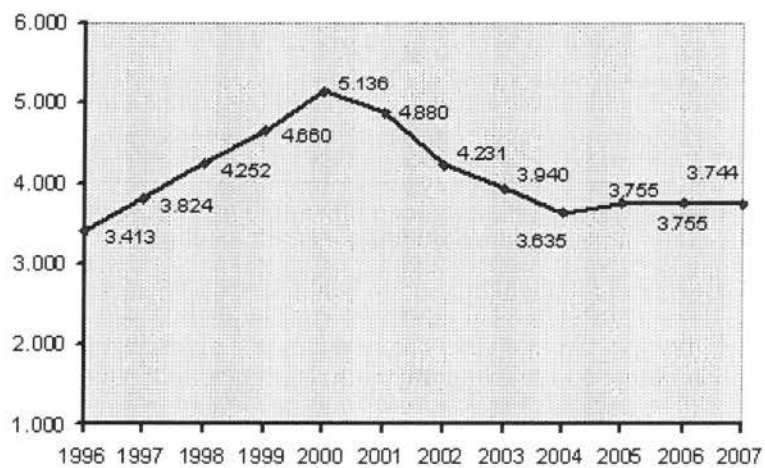

ΠΗΓΗ: www.dei.gr

11. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΤΗΣ ΔΕΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1996-2007

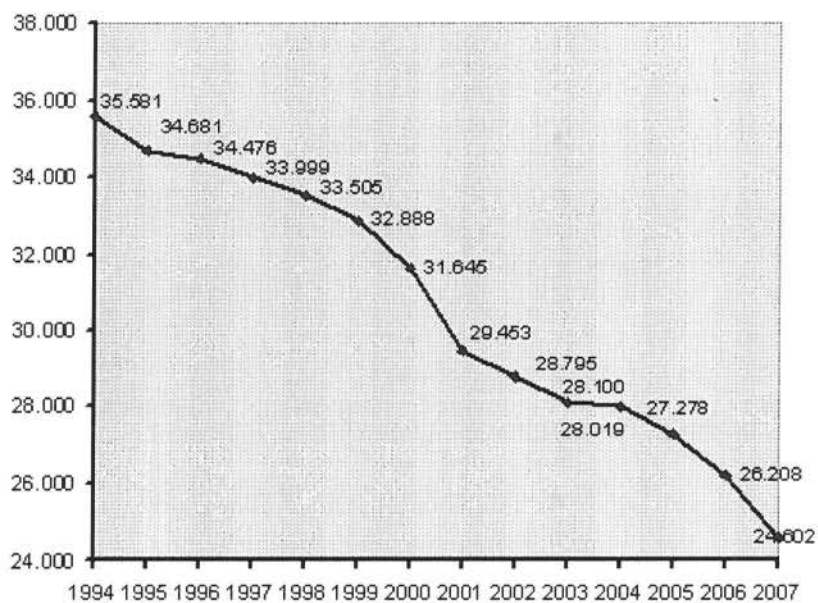
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΧΡΕΟΥΣ (εκατ. €)

ΠΗΓΗ: www.dei.gr

**12. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΗΣ ΔΕΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1994-2007**

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΞΕΛΙΞΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

ΠΗΓΗ: www.dei.gr

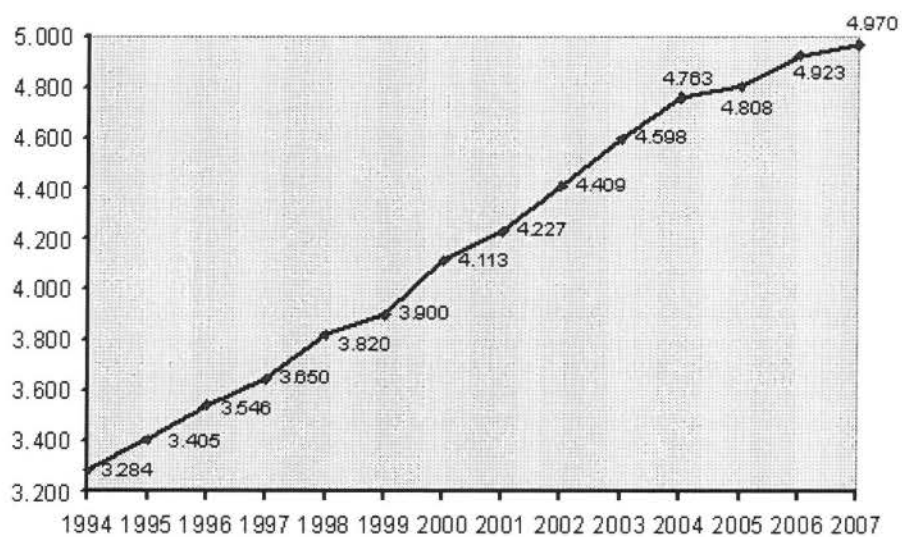
13. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΤΗΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ Η/Ε

ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1950-2007

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΤΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ Η/Ε ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ (σε kWh)

1950	1960	1970	1980	1990	2000	2007
88	265	976	2.106	2.923	4.113	4.970

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΤΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ Η/Ε ΑΝΑ ΚΑΤΟΙΚΟ (σε kWh)

ΠΗΓΗ: www.dei.gr

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γεωργακόπουλος Θ. (2000). Δημόσια Διοίκηση και Πολιτική. Οικονομικά Δημοσίων Επιχειρήσεων (Τόμος Δ'). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
2. Γκαμαλέτσος Θ. (1988). Θεωρητική Οικονομική. (Τόμος Α'). Πειραιάς: Α. Σταμούλη.
3. Γκότσης Χ. (1990). Οικονομική Πολιτική. Πειραιάς: Α. Σταμούλη.
4. Δαλαμάγκας Β. (2001). Οικονομική Ανάλυση και Πολιτική: Αρχές Δημοσίων Οικονομικών. (Τόμος Δ'). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
5. Ευθύμογλου Π. – Ξεπαπαδέας Α. (1990). Δημόσιες Επιχειρήσεις: Θεωρητική και Εφαρμοσμένη Προσέγγιση. Πειραιάς: Α. Σταμούλη.
6. Κανελλόπουλος Α. Φυσικοί Πόροι και Ενεργειακή Πολιτική. Αθήνα: Παπαζήση.
7. Κανελλόπουλος Α. (1983). Δημόσιες Επιχειρήσεις. Αθήνα: Παπαζήση.
8. Κωττής Γ. - Πετράκη Κωττή Α. (1995). Σύγχρονα Οικονομικά Θέματα. Αθήνα: Παπαζήση.
9. Μακρυδημήτρης Α. (2008). Δημόσια Διοίκηση: Στοιχεία Διοικητικής Οργάνωσης. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα.
10. Παπούλιας Δ. (2007). Χρυσάφι είναι το Δημόσιο. Αθήνα: Εστία.
11. Παπαδόπουλος Χ. – Οικονομίδης Μ. (1992). Πολιτική Οικονομία. Μικροοικονομία – Μακροοικονομία. Αθήνα: ΟΕΔΒ.
12. Πιτέλης Χ. – Ψειρίδου Α. (2001). Οικονομική Ανάλυση και Πολιτική: Μικροοικονομική. (Τόμος Α'). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
13. Σαραντίδης Σ. (1976). Οικονομική Ανάλυση: Οριακή Μικροοικονομική Θεωρία. Αθήνα: Παπαζήση.
14. Σκούντζος Θ. (1989). Οικονομική Ανάπτυξη: Θεωρία Πρακτική Προγραμματισμός (Τόμος Ι'). Πειραιάς: Α. Σταμούλη.
15. Σκούντζος Θ. (1990). Οικονομική Ανάπτυξη: Θεωρία Πρακτική Προγραμματισμός (Τόμος ΙΙ'). Πειραιάς: Α. Σταμούλη.
16. ΦΕΚ Α' 169. (Νόμος 1468/1950 «Περί ιδρύσεως της ΔΕΗ»).
17. ΦΕΚ Α' 80/22-2-1983. (Νόμος 1365/1983 «Για την κοινωνικοποίηση των επιχειρήσεων δημόσιου χαρακτήρα ή κοινής ωφέλειας»).

18. ΦΕΚ 286/A/22-12-1999. (Νόμος 2773/1999 «Απελευθέρωση της Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας και Κανονισμός Θεμάτων Ενεργειακής Πολιτικής και λοιπές Διατάξεις»).
19. ΦΕΚ Α' 278/20.12.2000. (Π.Δ. 333/2000 «Μετατροπή της Δημόσιας Επιχειρήσεως Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) σε ανώνυμη εταιρεία και έγκριση του καταστατικού της»).
20. ΦΕΚ Α' 207/29.08.2003. (Νόμος 3175/2003 «Αξιοποίηση του γεωθερμικού δυναμικού, τηλεθέρμανση και άλλες διατάξεις»).
21. ΦΕΚ Α' 309/22.12.2005. (Νόμος 3426/2005 «Επιτάχυνση της διαδικασίας για την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας»).
22. ΦΕΚ 314/A/ 27.12.2005. (Νόμος 3429/2005 «Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί (Δ.Ε.Κ.Ο.)»).
23. ΦΕΚ 129/A'/27.6.2006 (Νόμο 3468/2006 «Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας και Συμπαράγωγή Ηλεκτρισμού και Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης και λοιπές διατάξεις»).
24. SEC (2002). Commission of the European Communities, 01/10/2002 SEC (2002) 1038.
25. Directive 96/92/EC. (19/12/1996). Common rules for the internal market in electricity. European Parliament and the Council.
26. IEA (2006). Energy Policies of IEA Countries. Greece 2006 Review. International Energy Agency.
27. Σ. Νέζης (2007). Εφημερίδα: «Το Βήμα». 31/10/2007.
28. Αθανασόπουλος Π. (2008). "Η ΔΕΗ έχει καταστεί ζημιογόνο μονοπώλιο"
Εφημερίδα: «Express». 13/6/2008.
29. Αθανασόπουλος Π. (2008). «Τα τιμολόγια πρέπει να αντανakλούν το κόστος».
Εφημερίδα: «Καθημερινή». 15/6/2007.
30. Αθανασόπουλος Π. (2008). «Επιβολή ρήτρας καυσίμων στα τιμολόγια τη ΔΕΗ».
Εφημερίδα: «Καθημερινή». 30/9/2007.
31. Eurostat. (2007). Electricity prices for EU households and industrial consumers on 1 January 2007.
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/pls/portal/url/page/PGP/MISCELLANEOUS/PGE_D UT_DETAIL?_p_product_code=nrg_pc_205. [πρόσβαση 07/006/2008]

32. Φλουδόπουλος Χ. (2006). ΙΕΑ: Να επιταχύνει το ρυθμό απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας η Ελλάδα. <http://www.capital.gr/news.asp?Details=202960>. [πρόσβαση 10/08/2008]
33. ΔΕΗ ΑΕ (2008). Όμιλος ΔΕΗ Α.Ε.
<http://www.dei.gr/Default.aspx?id=24&nt=19&lang=1>. [πρόσβαση 5/04/2008]
34. ΔΕΗ ΑΕ (2008). Οργανωτική δομή.
<http://www.dei.gr/Default.aspx?id=136&nt=18&lang=1>. [πρόσβαση 2/04/2008]
35. ΔΕΗ ΑΕ (2008). Τομείς δραστηριότητας.
<http://www.dei.gr/Default.aspx?id=147&nt=19&lang=1>. [πρόσβαση 6/04/2008]
36. ΔΕΗ ΑΕ (2008). Στατιστικά στοιχεία / Εξέλιξη βασικών μεγεθών.
<http://www.dei.gr/Default.aspx?id=2610&nt=101&lang=1> [πρόσβαση 10/04/2008]
37. ΔΕΗ ΑΕ (2008). Διοίκηση - Διεύθυνση Εταιρείας.
<http://www.dei.gr/Default.aspx?id=1132&nt=18&lang=1>. [πρόσβαση 10/04/2008]
38. ΔΕΗ ΑΕ (2008). Η ΔΕΗ σήμερα.
<http://www.dei.gr/Default.aspx?lang=1&id=21&nt=19>. [πρόσβαση 5/4/2008]
39. ΔΕΗ ΑΕ (2008). ΔΕΗ ΑΕ.<http://www.dei.gr/default.aspx?id=1001&nt=18&lang=1>.
[πρόσβαση 6/4/2008]
40. ΔΕΗ ΑΕ (2008). Ο ρόλος του Άνθρακα στη Στρατηγική Ανάπτυξη της ΔΕΗ.
<http://www.dei.gr/Documents/dei-anthrakas.pdf>. [πρόσβαση 13/8/2008]
41. ΔΕΗ ΑΕ (2008). Ετήσιο Δελτίο Εταιρικής Χρήσης 2007.
<http://www.dei.gr/Documents/PPC-DELTI0-GR-07-D9.pdf>. [πρόσβαση 05/05/2008]
42. ΔΕΗ ΑΕ (2006). Ετήσιο Δελτίο Εταιρικής Χρήσης 2005.
<http://www.dei.gr/Documents/ETHSIODELTIO-GR-05.pdf>. [πρόσβαση 10/05/2008]
43. ΔΕΗ ΑΕ (2006). Απολογισμός Εταιρικής Χρήσης 2005.
http://www.dei.gr/documents/APOLOGISMOS_05.pdf. [πρόσβαση 11/05/2008]
44. ΔΕΗ ΑΕ (2008). Τιμολόγια Χαμηλής Τάσης.
<http://www.dei.gr/Documents/χτ.τιμ.1.7.08.pdf>. [πρόσβαση 18/08/2008]
45. ΔΕΗ ΑΕ (2008). Τιμολόγια Μέσης Τάσης.
<http://www.dei.gr/Documents/mt.tim1.7.08.pdf>. [πρόσβαση 18/08/2008]
46. ΔΕΗ ΑΕ (2008). Τιμολόγια Υψηλής Τάσης.
<http://www.dei.gr/Documents/yt.tim1.7.8.pdf>. [πρόσβαση 18/08/2008]

47. ΔΕΗ ΑΕ (2006). ΔΕΗ ΑΕ <http://www.dei.gr/javascript:history.back0>. [πρόσβαση 17/02/2007]
48. Media2Day Εκδοτική Α.Ε. (2007). Το Επιχειρησιακό Σχέδιο της 2008-2014. <http://www.euro2day.gr/news/enterprises/122/articles/145000/Article.aspx#bellow>. [πρόσβαση 7/06/2008]
49. Media2Day Εκδοτική Α.Ε. (2007). ΔΕΗ: Αύξηση τιμολογίων ζητά ο Τ. Αθανασόπουλος. <http://www.euro2day.gr/news/enterprises/122/articles/332031/Article.aspx>. [πρόσβαση 02/06/2008]
50. Κάπρος Π. (2000). Ενεργειακή Πολιτική για την Ελλάδα :Σύγκλιση ή Απόκλιση από την Ευρωπαϊκή Προοπτική. <http://www.e3mlab.ntua.gr/papers/Naftem00.pdf>. [πρόσβαση 20/08/2008]
51. (2008). Ακρόαση στη Βουλή του προέδρου της ΔΕΗ Παναγιώτη Αθανασόπουλου <http://www.greekinsight.com/?conID=6971>. [πρόσβαση 2/09/2008].
52. Phaistos Networks Α.Ε. (2008). Ρήτρα καυσίμου στα τιμολόγια της ΔΕΗ ζητά ο Π.Αθανασόπουλος. <http://stocks.pathfinder.gr/news/286002.html>. [πρόσβαση 15/06/2008]
53. Μανιατόπουλος Χ. (2007). Ενεργειακές Σχέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης- Ρωσίας. <http://www.proeuro.gr/articles.php?artid=2005&lang=1&catid=1&fdid=18&fdpage=1-36k>. [πρόσβαση 25/08/2008]
54. ΡΑΕ (2007). Γνωμοδότηση ΡΑΕ, 233/2007 «Μεθοδολογία υπολογισμού του ανταλλάγματος για την παροχή Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας (ΥΚΩ)». http://www.rae.gr/K2/RAE_233_07.pdf. [πρόσβαση 20/08/2008]
55. Υπουργείο Ανάπτυξης (2006). **Παρουσίαση έκθεσης " Οι Ενεργειακές Πολιτικές των χωρών του ΔΟΕ: Ελλάδα 2006"**. http://www.ypan.gr/c_announce/45_3484_cms.htm. [πρόσβαση 22/08/2008]